

דרישה וחקירה

להערות והצטרפות לרשימת התפוצה, יש לפנות לעורך: יהושע לינטופ בכתובת: lintop200@gmail.com
ברכות ליאוסף גליונותי לרגל צאת גליון ה-200, יזכו להמשיך להגדיל תורה ולהאדירה!!!

תוכן הענינים

- 'תשובות מרן שר התורה' (עמ' 2):** עניני חנוכה בשביעית, הדלקת קטן, ועוד.
- 'מתיקות התורה' (עמ' 3):** לאחר שבירך על ההדלקה גילה שלא הניח פתילות [מחמת הפחד מהאזעקה], האם יברך שוב? חידה: איך יתכן שיש גג משותף, וכולם רוצים להשתמש בו, ויבא אחד וינעלנו? ומה הקשר לחנוכה? תליית כביסה על גבי מעקה.
- 'מתיקות שבת הארץ' (עמ' 5):** עוד באותו יום, נשלחתי אחר כבוד בטיסה ישירה חזרה לישראל, לפגישה דחופה בסוכנות. שם הובהר לי, שאם לא אסכים לעבוד בשבתות - יאלצו לפטר אותי בשל חוסר המקצועיות שלי...
- 'כבוד שמים' (עמ' 6):** פעם אחת, בעת לכתי ברחוב, פגש אותי אחד מהורי התלמידים, והתחיל לגעור בי בתוקף "עד מתי תשגע את בני?" ניצבתי על עומדי, המום ותמה...
- 'פניני פרשת השבוע' (עמ' 7):** הנאצי התמלא זעם. עיניו התרוצצו בחוריהן, הוא רעד מכעס. היהודון החצוף הצליח להוציאו לגמרי משלוות נפשו... 'זו אזהרה אחרונה', אמר ודרך את נשקו, 'או שתאמר דברי כפירה, או שאני יורה בך בזה הרגע'...
- 'שתולים בבית ה' (עמ' 9):** כל אדם ייבחן בשמים רק על החלק המסוים שהיה אמור ללמוד בתורה אדם יחידי אינו יכול להתפלל את כל התפילה כראוי, רק בצירוף כלל ישראל מדוע שרים: 'אנא אנא אנא, עבדא דקודשא בריך הוא'?
- 'ליקוטים וסיפורים נפלאים' (עמ' 10):** היה חביב לפניו מאוד הסיפור על הגאון הצדיק רבי יוסף ליס זצ"ל, שראה פעם ילד שעומד לעבור כביש סואן, והבחין הרב, שהילד בגאוותו לא מסכים שיעבירו אותו את הכביש... מה עשה? - פנה אל הילד וביקש: 'אולי אתה מוכן להעביר אותי את הכביש בבקשה?...'
- 'נפלאים מעשיך' (עמ' 13):** מרן שר התורה קם משנתו ואמר לבנו ונכדו שהיו על ידו, שיודיעו לאימי (בתו הרבנית קולדצקי), שעומדת להגיע אליה אישה עם צרה פלונית, ותאמר לה שתעשה כך וכך. בהמשך אימי התקשרה לשאול מה לומר לאישה פלונית שהגיעה אליה... ועוד סיפורים על חלומות של גדולי ישראל שהתגשמו.
- 'סיפור ושאלה בצידו' (עמ' 15):** מאותו יום ואילך נכנס מנדלה למהלך חדש בחייו, הוא למד מהרה את כללי ורזי מקצוע ה'גילגולים', הוותיקים בענף לימדוהו עד מהרה צרור עצות וטיפים, היאך נהפכים להיות 'זקן ורגיל בעבודה', מה הדרך לקבל יותר מגמ"ח פלוני, ואיך מגמ"ח פלמוני...
- 'הארת הבטחון' (עמ' 23):** משסיפר זאת מיודעינו לחבריו, השאלה הראשונה ש"ירו" לעברו היתה: "לקחת מהגביר את הכתובת שלו"???" ענה אותו אברך בתמיהה: "וכי אני ביקשתי ממנו משהו, בקשתי רק מהבורא עולם, מהשי"ת, לא מהגביר, ולצורך מה לי לקחת את הכתובת"???"

'אוצר היסודות והחקירות' (עמ' 4): האם יש איסור הלבנת פנים ביחס לחשוד על הממון?

'אורות אילת השחר' (עמ' 14): מנין המצוות שזוכים לקיים בשמונה עשרה מנין המצוות בברכת אבות.

'שמחת התורה' (עמ' 19): האם בלהה ירדה למצרים, ומהו פתרון הירח?

'שלום לאוהבי תורתך' (עמ' 20): האם מועילה תשובה בכני נח?

והמדורים: **'שביבי חיים' (עמ' 22)** **'המעיר לארץ' (עמ' 18)** **'מרגליות שאול' (עמ' 21)** **'מחודדים בפיר' (עמ' 24)**

תשובות מרן שר התורה

מסדרת הספרים 'מועדי הגר"ח', בעריכת הרה"ג רבי מתתיהו גבאי שליט"א

[באדיבות מכון 'גם אני אודך', בראשות הרה"ג רבי גמליאל רבינוביץ שליט"א]

עניני חנוכה בשביעית, הדלקת קטן, ועוד

הדליק בשביעית

שאלה: אם הדליק בטעות בשמן שביעית בשוגג אם יצא יד"ח.

תשובה: מצוה הבאה בעבירה בשוגג.

ועמש"כ בזה בס' חוט שני פסח עמ' שכ"ז, וע"ע מש"כ מרן שליט"א בדרך אמונה פ"ה משמיטה ויובל ס"ק מ"ט ובשו"ת משנת יוסף ח"א ס' כ"ו, ובעיקר אם יוצא בשמן של שביעית לנ"ח עיין בשו"ת אמרי יושר ח"א ס' ק' ובשו"ת שערי דעה ח"ב ס"ט ובשו"ת מנחת שלמה ס' מ"ב ובשו"ת מהר"ש ענגל ח"ב ס"ד.

לכט פנך חנוכה

שאלה: אם בנר חנוכה צריך לכס כמו באתרוג כנראה בר"ן פסחים ז' ובפרמ"ג ס' תרע"ט.

תשובה: אין צריך.

ובשו"ת בית שערים או"ח ס' שס"א נקט דבעי לכס והסתפק בזה בשו"ת בית יצחק יו"ד ס' קמ"ה וע"ע מש"כ בזה בס' חוט שני ס' תרע"א ובשו"ת פני מבין או"ח ס' רכ"ג ובשו"ת משנה הלכות ח"ח ס' רכ"ט ובשו"ת שבט הלוי ח"ג ס' פ' ובשו"ת אז נדברו ח"ג ס' ל"ח ובתשובות והנהגות ח"ה ס' רכ"ד ובשו"ת רבבות אפרים ח"ז ס' קצ"ז או"ח ח"ח ס' רע"ב, ומש"כ בשם מרן שליט"א בס' מחשבת עם עמ' תר"ז, ובהליכות שלמה פי"ג הערה י"ב ובמקראי קודש חנוכה ס' כ"א ובשדי חמד חנוכה אות ט"ו ובס' פסקי תשובה ס' קכ"ח ומש"כ בבית מתתיהו ח"א ס"ג ענף ב'.

הדלקה בשביעית

שאלה: שני בחורים שהדליקו בטעות כל אחד בשל חבירו אם יצאו יד"ח.

תשובה: אם אין לו רשות יתכן.

ועמש"כ בזה בתשובות והנהגות ח"ה ס' רכ"ד ובשו"ת משנת יוסף ח"י ס' קכ"ה ובשו"ת אבני דרך ח"ד ס' קט"ו ובארוכה בס' בית מתתיהו ח"א ס"ג ענף ב', ומה שמובא ממרן שליט"א בזה בס' דרך שיחה ח"ב עמ' ש"א.

לנר חנוכה

שאלה: בשו"ת פני מבין ס' רכ"ד חידש שבנ"ח לא איכפ"ל אם גזל, ול"ה מצוה הבאה בעבירה דסו"ס נתפרסם הנס אם זה להלכה.

תשובה: חידוש.

ואכן בשו"ת חבצלת השרון או"ח ס' מ"א ובשו"ת שואל ומשיב מהדו"ג ח"א ס' שמ"ט ובשו"ת פרי השדה ח"ד ס' נ"ג שגם בנ"ח שייך מצוה הבאה בעבירה וע"ע בחוט שני פסח עמ' שכ"ז, ומש"כ בארוכה בס' בית מתתיהו ח"א ס"ג ענף ב' אות ז'.

אוי לנר חנוכה

שאלה: בשו"ת חסד לאברהם מה"ת ס' פ' חידש דאשה שהדליקה נר שבת ושכחה להדליק נ"ח שתדליק ע"י גוי כמו שמהני גוי לנר שבת כמבוי במג"א ס' רס"ג, אם להלכה מהני גוי לנ"ח בשע"ד.

תשובה: אולי.

ועמש"כ בזה בדעת ס' תרע"ג ובשו"ת הר צבי ח"ב עמ' רנ"ח ובשו"ת מטעמי יצחק ס' מ"ז ובשו"ת ציון לנפש חיה ס' ע"ב ובס' פתחי מגדים ס' פ' ובשו"ת ארץ צבי תאומים ס' נ"ג ובס' ראשי בשמים עניני ברכות פ"ד ס"ז, ובס' מאורות נתן חנוכה ס' נ"ט ובכלי חמדה פר' מקץ, ובשו"ת משנת יוסף ח"י ס' קט"ז ובשו"ת רבבות אפרים ח"ז ס' קכ"ז אות ג' ובשו"ת ראש אליהו ח"ב ס' ע"ג ובמקראי קודש חנוכה ס' פ' ובשיעורי מבשר טוב חנוכה ס' ט"ו ובס' אלה דברי הברית ס' י"ט, ובארוכה בס' בית מתתיהו ח"א ס"ו אות י"ט, ובשו"ת ישיב יצחק ח"ג ס"ל ובס' חוט שני שבת ח"ג ס' פ"א הערה ט'.

חינוך קטן להידור

שאלה: בביהו"ל ס' תרע"ה ס' תרע"ה דא"צ לחנך הקטן כי אם בנר אחד. וצ"ע הא צריך לחנך קטן בהכשר גמור כגדול שמדליק לפי הימים.

תשובה: אם יודע להדליק נר אחד יודע להדליק כולם.

ועמש"כ בקו' זו בדעת תורה למהרש"ם ס' תרע"ז ובס' מנחת פתים ס' תרע"ה ובשו"ת כוכבי יצחק ח"א ס"ז ובתשובות והנהגות ח"ג ס' רי"ט וע"ע בשו"ת רבבות אפרים ח"ח ס' ש"צ אות ב', ומש"כ בארוכה בס' בית מתתיהו ח"א ס"י אות ב' ה' ובס' שיח התורה ח"ב עמ' רנ"א תירץ מרן, אולי לא תקנו חנוך רק של חיוב.

חינוך בשמן לית

שאלה: אם צריך לחנך קטן להדליק בשמן זית שיש בזה הידור.

תשובה: אין צריך.

וכ"כ בשו"ת שבט הקהתי ח"ו ס' רמ"ו, וע"ע מש"כ בשם מרן שליט"א בס' דרך שיחה ח"א עמ' פ"א, וע"ע בתשובות והנהגות ח"ג ס' רי"ט ובס' גם אני אוד תשו' הגר"מ חליוה ח"י ס' ט"ז.

למן חינוך קטן

שאלה: מאימתי יש לחנך קטן בנ"ח, כשיודע להדליק, או כשמבין ענין חנוכה.

תשובה: המנהג כשיודע להדליק.

ועמש"כ בזה בתשובות והנהגות ח"ג ס' רט"ו אות ט"ו ובס' חנוכה פ"ט אות ו', ומש"כ בבית מתתיהו ח"א ס"י אות י"ד.

קטן אס ימתי

שאלה: קטן שנעשה בר מצוה בחנוכה אם ימתין להדליק אחר השקיעה שיגדל, או שא"צ להמתין כשנוהגים בשקיעה.

תשובה: א"צ.

וכ"כ בס' חנוכה פי"ג ס' ט"ז בשם מרן הגר"נ קרליץ, ועמש"כ בזה בתשובות והנהגות ח"ב ס' של"ז ובס' שלמי תודה חנוכה עמ' נ' ובס' קובץ מבית לוי תשנ"ז, ובס' מקראי קודש חנוכה ס' י"א אות ג' ובהליכות שלמה חנוכה פט"ז ס' י"ד.

קטן שהדליף

שאלה: יש שחידש שקטן שהגדיל בנ"ח אין ממשיך להדליק בברכה.

תשובה: ממשיך.

והגר"ש קלוגר בחכמת שלמה ס' תרע"ז הסתפק בזה, ובשו"ת צפנת פענח החדשות ח"א ס' מ"ו כתב שלא יברך, ועמש"כ בזה בשו"ת יד נתן ח"ג ס' כ"ט ובשו"ת מחנה חיים ח"ג או"ח ס' נ"א, ובשו"ת רבבות אפרים ח"א ס' תמ"ד.

מהן הן קטן אס הוקצה

שאלה: שמן של קטן שהגיע לחינוך אם הוקצה למצוותו.

תשובה: כן.

וכן נקט בשו"ת מנחת שלמה ח"ב ס' נ"ח אות מ"ב ע"ש, וכן הוכיח בשו"ת שבט הקהתי ח"ג ס' ר"ד ועי' בשו"ת מחקרי ארץ ח"ה או"ח ס' קט"ו.

וצונו על נר חנוכה

שאלה: בשבת כ"ג פריך היכן וצונו על ברכת נ"ח, ומ"ט לא פריך על כל מצוה דרבנן.

תשובה: חדא נקט וה"ה כולהו.

ועמש"כ בקו' זו בשו"ת מנחת שלמה מה"ת ס' נ"ח, ובקובץ המועדים חנוכה עמ' ע"ו ובס' סוכת חיים חנוכה כ"ג ע"א.

אחד מהרץ לכולם

שאלה: להרמ"א שכל אחד מבני הבית מדליק, מ"ט לא נימא שאחד יברך לכולם משום ברוב עם כבסי' רצ"ח.

תשובה: אולי באמת אחד מברך לכולם.

כן עורר בס' בד קודש מועדים עמ' תכ"ו ויעו"ש מש"כ לתרץ. וכתב לי הגר"א שלזינגר מח"ס מצות נר איש וביתו דהמנהג שכל אחד מברך, כיון שנ"ח הוי חובת גברא שפיר י"ל שכ"א מברך, ועמש"כ בבית מתתיהו ח"א ס"ד אות ח'.

מתיקות התורה

מאוצרותיו של הגאון הגדול רבי יצחק זילברשטיין שליט"א

המצוה, לא הסיח דעתו מן הברכה. וכן מבואר במשנ"ב (סימן כה סק"נ) לגבי אדם שבירך על התפילין, ושם לב שאין קשר בתפילין, שהדין הוא שיעשה קשר ויניח התפילין, ובדיעבד עולה לו הברכה שבירך, שכיון שלא נעשתה עדיין מצות ההנחה, נמצא שלא חלה הברכה על המצוה, וכשישלים את הפרט החסר, תחול ברכתו. והוא הדין לנידוננו.

אמנם בהלכות לולב פסק המשנ"ב (סימן תרנא ס"ק נו), שהמברך על הלולב והבחין שחסר אחד המינים, אם היה אותו מין בביתו באופן שאינו צריך להפסיק בינתיים כדי ליטלו, [רק שלא כיון עליו], יביאו ויטלו יחד עם שאר המינים, ויברך על אותו מין שנחסר. אולם נראה לחלק, שבנוגע לארבעת המינים הרי כל מין קובע ברכה לעצמו, ואם לא כלל את האחד בברכתו, הרי שצריך לברך עליו כעת. מה שאין כן בענייננו, שטרם השלים את המצוה, וכשמוסיף את הפרט הנוסף כעת תחול ברכתו, וצ"ע (ב"ב צה, ב).

חידה: איך יתכן שיש גג משותף, וכולם רוצים להשתמש בו, ויבא אחד וינעלנו? ומה הקשר לחנוכה?

תשובה. כתב בשבולי הלקט (ענין חנוכה סימן קפה) דמינה [מזה שאסור לבזות נר חנוכה], שמעינן לשאר מצות כמו מעקה או ציצית וסוכה, שאסור להשתמש בהן דרך בזיון לדרוס עליהן, עכ"ל. והנה דברי השבלי הלקט מחודשים והיה מקום לומר שמאחר ויסוד מצות מעקה הוא שלא יפול הנופל ממנו, ולכן אינו דומה למצות סוכה וציצית וחנוכה, [ויעוין במה שהעיר על דבריו בהליכות שלמה (תפילה), פרק שלישי הערה 2]. אולם כבר הורה זקן, בעל שבולי הלקט, שאסור להשתמש בהם דרך בזיון לדרוס עליהן, כשם שאסור לדרוס על הציצית וסוכה. [ואדרבה בפרט אחד המעקה חמור יותר, מאחר

ויש בה גם לאו שנאמר 'ולא תשים דמים בביתך', וחייבים לבזוז על מצוה זו יותר מחומש נכסיו. והנזהר בה תבא עליו ברכת טוב].

ולפי זה, אם אחד רואה שהילדים של השכנים מבזים את המעקה, וההורים לא מוחים בידם, אז רשאי אותו אדם ירא שמים, לנעול בפניהם את הגג. ואין לומר שאין בזה איסור מפני שאינו מצווה להפריש את הקטנים מאיסור, שהרי הוא צריך לשמור שהמצוה שלו לא תתבזה, שנאמר את ה' אלוקיך תירא. וכעין זה מבואר במשנ"ב על דברי השו"ע (סימן תרלח ס"ב) שכתב אוכלים ומשקים שתולין בסוכה כדי לנאותה, אסור להסתפק מהם. והוסיף המשנ"ב (ס"ק יא) שאם יודע שהילדים יאכלו מהם, מוטב שלא לתלותם שינתקו החוטים ויבואו לידי חלול שבת, וגם שמא יבואו לאכלם, יעו"ש. הרי שאע"פ שקטן אוכל נבילות אין ב"ד מצווים להפרישו, שאני הכא דבגלל דרא דידיה חייב למחות כדי שלא תתבזה מצותו, וכך גם בענייננו.

תליית כביסה על גבי מעקה

כאמור לעיל, כתב בשבלי הלקט שאסור להשתמש במעקה בדרך בזיון, וצריך ביאור לפי זה איך תולים כביסה, שלפעמים היא מלוכלכת ובזויה, על גבי המעקה?

תשובה. גיסי הגר"ח קניבסקי שליט"א השיב, שמה שתולין כביסה על המעקה אין בזה בזיון, מאחר והוא שימוש בייתי, ולא גרע מהמבואר במסכת סוכה (דף י ע"ב) שמנימין עבדו של רב אשי, נרטבה לו הכתנת במים ושטח אותה על גבי הסוכה. אמר לו רב אשי שיוריד הכתנת כדי שלא יאמרו

לאחר שבירך על ההדלקה גילה שלא הניח פתילות [מחמת הפחד מהאזעקה], האם יברך שוב?

שאלה. במוצש"ק שנת תשס"ט פרשת מקץ, בעת שנשלחו לישובי הדרום על ידי אויבינו חיצו - מוות, היה יהודי שהכין כוסיות שמן להדלקת נר חנוכה, ולפתע נשמעה אזעקה המתריעה מפני ירי טילים, ולכן הוא עזב את הכל ורץ מיד למקלט. והנה, לאחר כשעה קלה הוא שב לביתו, ומיהר לקיים את מצות הדלקת הנר. הוא בירך את שתי הברכות, וכאשר עמד להדליק את הנרות, הבחין שבכוסיות אמנם יש שמן אך אין שם פתילות, כי מרוב הבהלה והחיפזון, שכח להניח את הפתילות. ושאלה השאלה האם לאחר שיניח את הפתילות בחנוכה [ללא הפסק בדיבור], יצטרך לברך שוב את הברכות, או שמא הברכות הראשונות חלו, על אף שהנרות היו ללא פתילות?

תשובה. כתב הכף החיים (סימן תרעו ס"ק יא) בשם הרוח חיים: הוה עובדא באחד שהתחיל לברך את ב' ברכות ההדלקה, בחושבו שהיה שמן בחנוכה, ולא נמצא שם שמן, כי שכחו מליתן. ומצאתי להט"ז (סימן רעא ס"ק יט) שאם השמן היה לפניו, אין צריך לחזור ולברך. ועניין כזה נמצא בפוסקים לעניין ברכת הפרי בכמה אופנים, עכ"ל.

וביאור ראייתו מדברי הט"ז, דהנה בשו"ע שם (סעיף טו) נאמר: קידש על היין, ונשפך הכוס קודם שיטעום ממנו, יביא כוס אחר ומברך עליו בורא פרי הגפן, ואין צריך לחזור ולקדש. וכתב הט"ז: מעשה בא לידי במדינות מעהרין, שעשיתי קידוש על כוס שהייתי סבור שהוא יין והיה מים, ובכלי נוסף שהיה עוד לפני היה בו יין, וכבר אמרתי הקידוש כולו... ואחר העיון שעיינתי, נראה שצריך לחלק בדבר, כמו שאבאר בס"ד, דיש לדמות בדין זה למה שנאמר בסימן רע"ב, בדין קידוש במקום סעודה, דק"ל שם שאם קידש על

דעת לאכול כאן ובא לו איזה סיבה שצריך לעקור ממקום זה, צריך לחזור ולקדש..., ונראה לי שהעיקר תלוי בקידוש, שצריך לטעום יין בשעת הקידוש, ועל זה אמרו זכרהו על היין, שצריך שיהא שם טעימת יין ויאמר הקידוש עליו, וזה שאירע לו קלקול בטעימת היין, הרי קידש עליו כדון, אלא שאי אפשר לו לטעום, ולכן יוכל לתקן העיוות ע"י כך שיטעום יין אחר. מה שאין כן בדין מקום סעודה, באם אירע שלא יוכל לאכול במקום שקידש אין תקנה לעיוות זה, על כן צריך לקדש שנית במקום שיאכל. ואם כן בנידון דידן שלא קידש כראוי, והוי כאילו לא קידש כלל, על כן צריך לקדש שנית על יין. אלא שיש חילוק בדבר באם היה בשעת הקידוש יין על השולחן או על הספסל אצלו מוכן לשתות, אז ודאי אין צריך לברך לא בורא פרי הגפן ולא את ברכת הקידוש שנית, אלא ישתה המוכן לפניו, דהוי כאילו קידש על היין ההוא, עכ"ל. ואם כן לפי דברי הרוח חיים, שיש לדמות נר חנוכה לט"ז, אם כן אם הפתילות היו מונחים לפניו, לכאורה לא צריך לחזור ולברך, אך אם לא היו מונחים שם, צריך לחזור ולברך.

והנה אילולא דברי קודשו של רבינו הרוח חיים, היה אפשר לחלק, דהמקדש על כוס יין וטעה ונמצא מים, ברכתו היתה על מים ויצאה לבטלה. משא"כ בענייננו שהברכה חלה על הנר, שהוא מורכב מכלי שמן ופתילה וחסרה הפתילה, ואין כאן טעות בעצם הברכה, והדבר דומה לדין המברך על הטלית, ולפני העטיפה שם לב שהיא פסולה, שנפסק במשנ"ב (סימן ח ס"ק מא), שאם לקח מיד חוטי ציצית אחרים, והחליף את הציציות הפסולות בכשרים, בלא להפסיק בדיבור, אינו צריך לברך שנית, שמאחר ועדיין לא קיים את

שמותר לסכך בדבר המקבל טומאה, הרי שאין כאן איסור מצד השימוש בסוכה, משום שהוא שימוש בייתי, ואין הוא בדרך בזיון, יעו"ש.

גם בענייננו אין השימוש במעקה בבחינת בזיון ומותר להשתמש במעקה שימוש בייתי. אולם אסור להטיל מי רגלים או לצאת לצרכיו ליד המעקה, דהוא דרך בזיון וזאת ניתן ללמוד מסוכה שמבואר בשו"ע (סימן תרלט ס"א) שאסור להשתמש בו במנהג בזיון כזי שלא יהיו המצוות בזויות עליו. ואסור להשתין בסוכה, אפילו בכלי אף שבביתו עושה כך. וראיתי לפעמים שיש מקום מיוחד לנוחיות ליד המעקה שעל הגג ויש בזה משום בזיון מצות מעקה לדברי השבלי הלקט.

אוצר היסודות והחקירות

**מרבתינו מעתיקי השמועה בכל חלקי התורה | מהספר 'דרישה וחקירה' בעריכת יהושע לינטופ
ניתן להשיג ברשת 'יפה נוף' במחיר השווה לכל נפש. להזמנות: 1599-581-581**

(ג) [ומש"כ לתמוה מתמר שלא הותר לה להלבין פני יהודה כדי להציל ג' נפשות (סוטה י' ב'), ולכן כתב דההתר הוא רק להלבין פני הנתבע במה שנוגע להתובע אבל במעשה דתמר לא היה יהודה הנתבע]. תמר ודאי ידעה שלא נכשלה וגם לא הכשילתו בעבירה שחייבים עליה מיתת בי"ד, וא"כ אף שיהודה לא ידע ואמר הוציאוהו ותישרף, מ"מ הרי יש לה עליו תביעה חזקה על זה ששגג ופסק שלא כדון, וא"כ עדיין קשה הרי בכה"ג בממון אם אחד חטף חפץ מחברו מפני שטעה וחשב שזה שלו והלה גנבו ממנו, הרי פשוט הדבר שהנחסף מותר ודאי לתובעו בבי"ד ולהוכיח שהחפץ הוא שלו אף בכה"ג שהחטיפה המבוהלת תגרום להחוטף הלבנת פנים, וא"כ למה לא היתה תמר חייבת לתבוע את יהודה ולעשותו נתבע על זה שבשגגתו פסק שלא כדון ולהציל בכך ג' נפשות קל וחומר מממון, ויהודה אינו חשיב סתם כאיש אחר אלא צריך להחשב ממש כנתבע.

(ד) [ומש"כ דשאני תמר שהרי היא עצמה גרמה לכך מרצונה]. אם אחד רוצה לגרום בשוגג להרוג עובר וכי מותר להאשה להמנע מהצלתו מפני חשש של הלבנת פנים, הרי מצוה להציל עשוק מיד עושקו אפי' בשוגג וכ"ש להציל נפש של עובר, וא"כ אף שתמר היא עצמה גרמה לכך מ"מ למה לא תציל שני העוברים בגלל חשש הלבנת פנים הרי בן נח נהרג על עובר וגם מחללים שבת להצלת עובר, וכמדומה דאין זה שייך כלל להא דבי"ד אין ממתניין למעוברת וסוקלין אותה ואת עובריה, דמ"מ בכגון דא היא ודאי חייבת לעשות כל טצדקי הצלתם אפי' אם הרודף הוא שוגג וגם רק ע"י גרמא, וכ"ש רק להלבין את פניו.

(ח) כמה להבדק בתנאי שכולם יבדקו. חושבני שיכול לומר בפירוש לכולם שהוא חושד אמנם רק באחד מבלי לגלות שמו, אלא שאותו חשוד אינו מסכים לחיפוש אלא א"כ יחפשו אצל כולם, ומסתבר שבאופן כזה אינם צריכים להעלב. ומה שהביא מהגמ' בב"מ כ"ד ע"א דמוכח ממעשה דמר זוטרא דבלא הרגלים לדבר של חזי דנגיב בגלימא דחבריה אסור לחשוד בסתמא במי שהיה באכסניה, אף שברור שהכוס נגנב ע"י אחד מהנמצאים שם, הרי יתכן דבאושפיזא היו שם עוד אנשים שכבר הלכו משם וגם אפשר שהגנב כבר היה לו זמן להטמין את הכוס במקום אחר ונמצא שלא היה אפשר למצוא ודאי את הכוס ע"י חפוש, אולם בכה"ג שעדיין לא יצא שום איש וברור הדבר שע"י חפוש הגניבה ודאי תימצא אפשר דשפיר מותר לחפש אצל כולם, דכיון שע"י זה ודאי ימצא הגנב אף גם הם מצווים כולם בהשבת אבידה וכ"ש להציל עשוק מיד עושקו, ולכן לא פשוט אצלי מה שכתב שאין היתר לחשוד ולחפש אצל כולם גם אם ברור הדבר שהכוס ודאי נגנב ע"י אחד מהם. ומה שכתב דכן משמע מהרמ"א בסי' ע"ה ס"ז, צ"ע דכדי לחייבו שבועה שפיר מסתבר דצריכים דוקא שיהיה הוא לבדו, אבל לברר ע"י חפוש אצל כולם מנלן דאסור וכדאמרן לעיל, וכת"ר הרי מיירי בכה"ג שודאי תימצא הגניבה ע"י החפוש, ובזה כולם מצווים על כך.

מנחת שלמה (שו"ת תנינא ב-ג סי' קלג).

"ותאמר הכר נא למי החתמת והפתילים והמטה האלה" (לח, כה) לא רצתה להלבין פניו וכו', אמרה אם יודה מעצמו, יודה, ואם לאו ישרפוני, ואל אלבין פניו. מכאן אמרו נוח לו לאדם שיפילוהו לכבשן האש ואל ילבין פני חבריו ברבים (רש"י)

הלבנת פנים - בחשוד על הממון

אחרי תת ברכה בכבוד ויקר כדחזי הנני מוקיר ומחשיב את רצונו לחוות דעתי על קונטרסו החשוב בענין הלבנת פנים בתביעת ממון, כגון בעה"ב החושד בפלוני שעבד בביתו ומבקש ממנו לפתוח תיקו. ואף שמאד נהניתי מדבריו הטובים והישרים, עכ"ז הנני רושם לפי סדר דבריו את אשר נלענ"ד להעיר.

(א) שפיר מסתבר כדעתיה דמר שמברייתא זו [מסכת דרך ארץ פ"ה "לעולם יהיו כל בני אדם חשובין לפניך כליסטים והוי מכבדן כר"ג, ומעשה ברבי יהושע שהשכים אצלו אדם ונתן לו אכילה ושתיה והעלהו לשכב ונטל סולם מתחתיו, מה עשה אותו האיש, עמד בחצי הלילה ונטל את הכלים וכרכן בטליתו וכיון שביקש לירד נפל מן הגג ונשברה מפרקתו, לשחרית השכים רבי יהושע ומצאו כשהוא נופל, אמר לו ריקה כך עושים בני אדם שכמותך, אמר לו רבי לא הייתי יודע שנטלת את הסולם מתחת, אמר לו ריקה אי אתה יודע שמאמש זהירים בך"], שמעינן רק שמותר או צריך כל אדם לשמור על ממונו ולהזהר גם מכשרים כמו מליסטים אבל לא נשמע משם שמותר גם לבייש אותם, וגם נראה שאם אותו גנב לא היה בהול כל כך לבצע גניבתו לא היה בא כלל לידי בזיון וכ"ש לנזק של חבלה, כי היה רואה שהסולם איננו והיה מבקש מבעה"ב להביאו, והיה דן אותו לכף זכות שהסילוק היה לאיזה צורך ולא להיות נעלב מזה, ומה שנשברה מפרקתו היה רק מחמת רוב הבהילות שלו, וממילא לא שמעינן כלל מהך עובדא שמותר לגרום חבלה לגנב וכ"ש שלא לסכן חיים בשבירת מפרקתו דחשיב כמת שמטמא מחיים.

(ב) [מש"כ מהגמ' ב"מ כ"ד ע"א "מר זוטרא חסידא אגנוב ליה כסא דכספא מאושפיזא חזיה לההוא בר בי רב דמשי ידיה ונגיב בגלימא דחבריה אמר היינו האי דלא איכפת ליה בממונא דחבריה כפתיה ואודי", ומשמע שע"פ חשד גרידא מותר להכות וא"כ נימא דכש"כ דשרי לביישו ולצערו ע"י פתיחת התיק]. יתכן דמר זוטרא רק "אמר" את זה לעצמו ולא לאחרים וקרא אותו לדבר אתו ביחידות, וחקר אותו וראה שגם שיקר וכפר דלא נגיב כלל בגלימא דחבריה ועוד מיני חקירות באופן כזה שלאחר החקירה ידע ברור שהוא הגנב ולפיכך כפתו עד שהודה, ועיקר כוונת הגמ' הוא ללמדנו שהאומד הדעת של מר זוטרא ממאי דנגיב בגלימא דחברו שהוא גם חשיד על גניבה היה נכון, ורק להרא"ש שגם הלקהו שפיר צריכים לומר כמו שהביא כת"ר מהחפץ חיים כלל ז' ס"ב, דמד"ת אסור להכות אפי' לבי"ד כש"כ ליחיד אפי' על סמך אומדן ויסוד חזק, והמעשה של מר זוטרא היה לצורך שעה ע"ש.

נותיקות שבת הארץ

פנינים וסיפורים בעניני השמיטה, מתוך הספר 'ומתוק האור' - שמיטה מאוצרותיו של הרה"ג רבי שלמה לוינשטיין שליט"א

עוד באותו יום, נשלחתי אחר כבוד בטיסה חזרה לישראל, לפגישה דחופה בסוכנות. שם הובהר לי, שאם לא אסכים לעבוד בשבתות - יאלצו לפטר אותי בשל חוסר המקצועיות שלי...

ולראותו קמל מול העינים שלו, לראות איך הפל מתמלא קוצים, איך חממות שלמות נהרסות, מתבלות, ולשבת מול זה בחפז ימים. אני אישית לא הרגשתי חזק מספיק כדי לעשות את זה. הבנו שאם אנחנו רוצים להצליח במשימה, אנחנו חייבים לברח מהנסיגה. החלטנו לטוס לחו"ל ולגור שם במשך כל שנת השמיטה.

כדי שלא לפל להוצאות מיתרות, פנינו לסוכנות והצענו להם להיות שליחים למשך השנה הקרובה. אשתי - מורה במקצועה, שבצה כמורה בבית ספר בארצות הברית. הבעיה היתה - מה עושים אתי, לסוכנות אין משרות בעבודות חקלאות בארצות הברית...

בסופו של דבר, החלט להעסיק אותי כמאבטח מטעם חברת 'אל על' בשדה התעופה בניו יורק. למדתי קורס מזרז, ונרשמתי לעבודה. אלא שאז התברר לי שהמשרה שקבלתי כוללת גם משמרות בשבת. הלכתי לשאל רב, והוא הורה לי שרק אם יש בזה משום פקוח נפש מתר לי לעבד בשבת, אך אם לא, אין שום היתר לעבד בשבת. פניתי לסוכנות, והם אשרו שאכן מדובר במשימות של "פקוח נפש".

ארזנו את החפצים, נפרדנו בדמעות מהחממות המשקעות, ועלינו על המטוס לכוון ניו יורק. רק כשהגעתי לעבודה, התברר לי ששבצו אותי למשימת שמירה על הכבודה, כלומר מדובר אולי בפקוח, אבל ממש לא בפקוח נפש...

הבהרתי למנהל העבודה, שאין לי שום פונה לעבד בשבת. הוא פמנבן, לא יכול להסכים לתנאי כזה, הם מקבלים תקציב לפי תקנים, ואין לו אפשרות להעסיק עובד נוסף רק לשבתות.

סביר להניח, שהם מצידם היו מפטרים אותי לאלתר, אולם העבדה שהעסקתי מטעם הסוכנות, הקנתה לי מעמד של עובד בישראל, שבה על פי חק אין לפטר עובד בשל סרובו לעבוד בשבתות. לכן הגישו עלי תלונה שאני לא מספיק מקצועי.

עוד באותו יום, נשלחתי אחר כבוד בטיסה חזרה לישראל, לפגישה דחופה בסוכנות. שם הבהר לי, שאם לא אסכים לעבד בשבתות - יאלצו לפטר אותי בשל חוסר המקצועיות שלי...

לא התרגשתי יותר על המדה, ואמרתי להם שאם יש צורך לפטר, שיפטרו. הפקיד לא האמין שאני מקבל את זה באדישות כזו, והחל לשאל אם אני לא דואג לילדים שלי, לפרנסה שלי, ואיך אשלים שכירות וכדומה. אבל אני לא התחשתי לטענות הללו, ידעתי שמשמירת שבת לא מפסידים, וקבלתי בשמחה את מכתב הפיטורין.

משם יצאתי לשדה התעופה הישר לארצות הברית. איך שאני נוחת, אני מקבל טלפון מהרב של 'קרן השביעית' שלנה אותי, והוא שואל אותי אם אני פנוי בימים אלו, משום ש'קרן השביעית' מחפשים חקלאי, שיוכל לספר לצבור האמריקאי בגוף ראשון מה זה להיות חקלאי, ומה זה אומר בשבילו להשבית את השדה לשנה שלמה.

אחרי גלוי כזה של יד ה' - לא הייתי צריך יותר. ואכן, במשך שנה שלימה, עסקתי במתן הרצאות בנושא של שמיטה, דלגתי מהרצאה אחת לשניה, בקרתי בבתי ספר, בישיבות, בסמינרים ובכל מקום אפשרי. גליתי שם את האהבה האדירה של הצבור לארץ ישראל, ואת הצמאון העצום לדעת ולהחכים בנוגע לחקלאות ולמצוות התלויות בארץ, ובעיקר למצות השמיטה.

זו היתה אחת החוויות העצומות ביותר שחוויתי בחיים. אלפי אנשים התחברו אלי באפן אישי, ועד היום מאות מהם ממשיכים לשמור על קשר חם אתי. חלקם הגדול שולח את הילדים שלהם, שבאים לשנת לימוד בארץ, לבקר ולהתארח אצלנו בשבתות, ואלו מביאים את החברים שלהם, ויוצרים שרשרת אינסופית, של אהבת התורה וחבור לארץ הקודש.

אולם, את ההשפעה שלו לא שומר אביחי רק ליהודים מחו"ל. מעבר לעסוק שלו כחקלאי הוא משמש גם כנציג מטעם חברת 'קנט' - הקרן לנזקי טבע, בו הוא מעריך את נזקי הטבע השונים, לצורך קבלת פיצויים מהמדינה ומחברות הבטוח. במסגרת המפגשים שלו עם מאות ואלפי

"שבת שבתון"

בשנת השמיטה זוכים לקדשה נוספת

בספר "דבש השדה" מבאר, שבכל שבת קדש, פשוטי העם שעובדים כל השבוע לפרנסתם, זוכים להגיע לדרגת הקדשה בה נמצאים תלמידי החכמים שעוסקים בתורה בכל ימות השבוע.

ואלו תלמידי החכמים העוסקים בתורה כל העת, בשבת קדש קדשתם עולה בכפלי כפלים עד שנקראת היא "שבת שבתון".

אומרת התורה: כאשר תגיעו לארץ ישראל ותתחילו לעסק בעבודת האדמה שעד כה לא הרגלתם בה, בהגיע שבת המלכה תשבתו מעבודתכם ותזכו לקדשת "שבת".

אך בשנת השמיטה, שבה בטלים ממלאכה בכל ימות השבוע ועוסקים בתורה, בהגיע שבת קדש תזכו לקדשה נוספת ויתירה בבחינת "שבת שבתון".

***

"שנת השמיטה הקודמת היתה השנה הטובה בחיי. זוהי חויה אדירה ומרגשת שאין לה אח ורע, ואני מחכה לזה כבר מאז מוצאי שביעית שעברה. קשה להסביר את זה. זו ההרגשה שאיתה עטוף ומחופף בידי הרחומות של הקב"ה, יחד עם ההרגשה הזו שאיתה מיחידי הסגלה בעם היהודי, שאזכה לקיים את המצוה המיוחדת הזו בהדור רב. החבור העצמתי עם אלפי יהודים ברחבי העולם, שהתחברו אלי דרך מצות השמיטה, זוהי החויה העצמתית והמרגשת ביותר שחוויתי".

משפט זה נשמע מפיו של אביחי קוד חקלאי ממושב תקומה, שספורו הובא בעלון "קרן השביעית":

כדי להבין איך חקלאי פשוט מדרום הארץ, מצליח למלא אולמות שלמים ולהשפיע על אלפי יהודים מכל העולם, צריך להריץ את ציר הזמן שמיטה שלימה אחורה, לשנת תשע"ה, ולהבין איך בכלל מתחיל חקלאי מסורתי לשמור שמיטה כהלכה, בו בזמן שהוא צפוי להפסידים של מיליוני שקלים, כאשר לרשותו עומדים מספיק היתרים ממוקפקים כדי להתלות בהם.

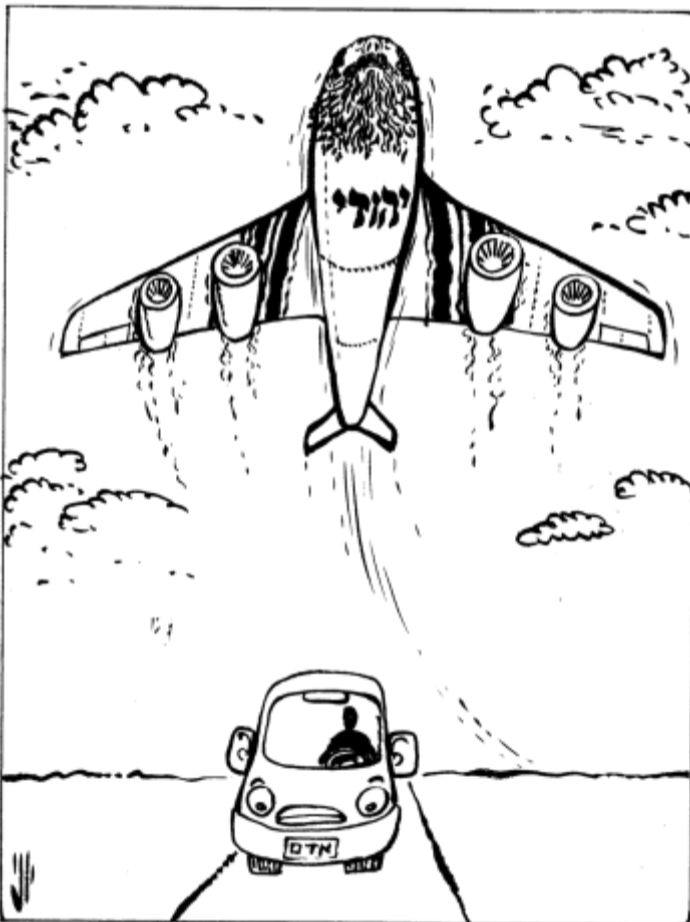
נולדתי לתוך בית, שהיה מחבר בקשר אמיץ לחקלאות ולאדמה. אבי שיחיה גדל מטעי זיתים במושב 'חמד' הממקם קרוב מאוד לבני ברק, כיום אני זה שמטפל במטעים האלו, ובמקביל הקמתי גם חממות לגדול ירקות במקום מגורי.

בכל שנות השמיטה הסתמכתי על היתרים כאלו ואחרים, בכדי להמנע מלהשבית את השדה השבתה מלאה. בשנה הששית הקודמת, תשע"ד, עמדנו לחגג בר-מצוה לבן שלי, ואז יום אחד הוא נתקל בחוברת פלשהי, שהסבירה את מעלת שמירת השמיטה כהלכה, והוא בא אלי ואמר לי: "אבא, זו המתנה שאני רוצה לבר מצוה - תשבית את השדה לגמרי. בלי שטיקים בלי טריקים..."

"לקח לי זמן לעכל את זה. הלכתי לבדק את הנושא, ואיכשהו הגעתי ל'קרן השביעית', יצרתי קשר עם הנציג שלהם, שעודד אותי והמריץ אותי ללכת על זה. וגם הבטיח לדאג לצד הפלפלי. וכך קבלנו את ההחלטה האמיצה הזו. כמובן, שאותו רב המשיך להדריך אותי לכל ארך הדרך, איך לעשות את זה באפן המהדר ביותר.

אלא שעדין חששתי שלא אצליח לעמוד בנסיגה הזו. אנשים לא מבינים מה זה אומר עבור חקלאי להשבית את השדה שנה שלימה. זה כמו לבוא ולשים שלט על העסק או החנות שלך - החנות סגורה למשך שנה שלימה...

זה אפילו יותר מזה - חקלאי משקיע את הנשמה שלו במטעים ובשדות. זה חלק ממנו. ופתאום הוא צריך לקום כל בקר, להסתפל על מפעל חיו

חקלאים, הוא משתדל לשכנע את מי שהוא יכול - להצטרף לחויה העצומה הזו, של שמירת שמטה פהלכתה, ומקשר בינו לבין 'קרן השביעית'. "אני מרגיש בזה שליחות גדולה" - אומר לנו אביחי לסיום. "מי שמתבונן קצת בפסוקים מבין מיד, שמצות השמטה היא לא רק ענין פרטי של כל חקלאי בפני עצמו, מצות שמטה זה ענין כללי של כל עם ישראל, התורה מדברת במונחים של שביית הארץ, כי רצון הבורא שהארץ פלה תשבת בשמטה".

"ומעבר לכך, מי שקרא את פרשת 'בחוקותי', מבין מיד שכל זכות קיומנו בארץ - היא רק באפן שהארץ שובתת, אם חלילה זה לא קורה, אומרת לנו התורה שהארץ תתבע את שבתותיה. קטנתי כמובן מלהיות מוכיח בשער, אבל מי יודע אם המצב הבטחוני והפוליטי המתמשך בארץ, לא בא לאותת לנו שמטל עלינו כצבור, פעם שמענין לשבת בטח בארצו, לעשות את כל המאמצים האפשריים כדי שכל הארץ תשבת".

"ובשנה השביעית שבת שבתון... שבת לה"

שבת נתנה כדי לעסק בתורה

דרשו חז"ל (הובא בטור או"ח ר"צ) "אמרה תורה לפני הקדוש ברוך הוא: רבוננו של עולם כשיכנסו ישראל לארץ זה רץ לכרמו וזה רץ לשדהו ואני מה תהא עלי? אמר לה: יש לי זוג שאני מזוג לך ושבת שמו שהם בטלים ממלאכתם ויכולין לעסק בך".

בני ישראל במהלך ארבעים שנה שהלכו במדבר עסקו בתורה שבעה ימים בשבוע. לא היתה להם כל טרדה; הלחם הגיע מן השמים, המים מבארה של מרים, ענני הכבוד הקיפום מכל צד והגנו עליהם, ובנוסף כבסו וגהצו את

בגדיהם. כל שנותר להם היה לעסק בתורה. ואלו לאחר שיכנסו לארץ יעסקו כל השבוע בפרנסה וילמדו רק יום אחד בשבוע, הזוהי נחמה?

מתרץ האדמו"ר בעל ה"פתגמי אורזיתא" מפייטסבורג על פי מעשה שהיה אצל מרן ה"חפץ חיים":

יהודי אחד הגיע לחפץ חיים ושאלתו בפיו: "עובד אני קשה לפרנסתי מצאת החמה ועד שקיעתה, וכשאני מסים את עבודתי לא נותר לי פנאי לעסק בתורה. לאחר מאמצים מרבים הצלחתי לפנות כעשרים דקות מידי יום ביומו למען המטרה הנעלה של למוד התורה. וכעת התעורר אצלי הספק באיזה חלק מחלקי התורה עדיף לעסק, האם בלמוד הגמרא, המשנה או ההלכה?"

השיב לו החפץ חיים: "תלמד מוסר!"

"מוסר?" - השתומם היהודי, "האם לא עדיף הלכה בכדי לדעת את המעשה אשר יעשון" - הקשה בפליאה.

השיב לו החפץ חיים: "אם תלמד רבע שעה מוסר בכל יום, תגלה פתאום שיש לך פנאי ללמוד תורה הרבה יותר מרבע שעה, ואז תעסק בלמוד הגמרא וההלכה..."

לפי זה מבאר הרבי מפייטסבורג: הקב"ה נחם את התורה שהקשתה 'תורה מה תהא עליה' ואמר לה: אל תדאגי, בשבת יהיה להם זמן ללמוד. השבת יש לה סגולה מיחדת שהיא מקור הברכה. השבת נוסכת יראת שמים באדם, ויש לה חשיבות מיחדת והשפעה עצומה על האדם.

כאשר יעסק האדם בשבת בלמוד התורה, זה כמו למוד המוסר, והתורה הזו תגרום שהוא ימצא פנאי לעסק בה בכל ימות השבוע ולא רק בשבת.

כבוד שמים

סיפורים ודברי חיזוק בענין קדיש ואמן יהא שמיה רבא' נערך מדרשותיו של הרה"ג רבי מאיר

מיכאל גרינוואלד שליט"א אין לקרוא בזמן התפילה וקריאת התורה

פעם אחת, בעת לכתתי ברחוב, פגש אותי אחד מהורי התלמידים, והתחיל לגעור בי בתוקף "עד

מתי תשגע את בני?" ניצבתי על עומדי, המום ותמה...

ברישא ומחינן ליה באלוותא דחקיק עליה אהיה אשר אהיה קה ה' צבקות אמן אמן סלה, ונייח.

והמשמעות: סחו לי יורדי הים, הגל הזה שמטביע את הספינה, נראה לפניו מלאך מזיק שאחראי עליו, ומראהו כניצוץ של אש לבנה. מכים עליו במקל

שחקוק עליו "אהיה אשר אהיה קה ה' צבקות אמן אמן סלה", ואז הגל נח מזעפו.

וכותב המהרש"א, שהספינה היא משל לעם ישראל, והגלים הם הרשעים שרוצים לשבור את הספינה שהיא כלל ישראל. ומה העצה נגד זה? אמן של הברכות ו"אמן יהא שמיה רבא", עם כל הלב ובכל הכוח, שורפים את הגלים.

דברי חיזוק

הגמרא בברכות (ה' ע"א) אומרת: "לעולם ירגיז אדם יצר טוב על יצר הרע, שנאמר "רגזו ואל תחטאו". אם נצחו, מוטב. ואם לאו, יעסוק בתורה, שנאמר "אמרו בלבבכם". אם נצחו, מוטב, ואם לאו יקרא קריאת שמע, שנאמר "על משכבכם". אם נצחו מוטב, ואם לאו, יזכור לו יום המיתה, שנאמר "ודומו סלה". "אם נצחו מוטב" - ר"ת אמן. ההתחלה היא ע"י החיזוק באמן.

על ידי אמירת אמן בכל הכוח, מבטלים את כוחו של היצר הרע, של הסטרא אחרא.

מובא במסכת מגילה, שאסור לגור בעיר שאין בה עשרה בטלנים. דורש על כך בעל ה"פנים יפות": בטלן = 91 = אמן. אלה הצועקים "אמן יהא שמיה רבא" הם עשרת הבטלנים המצילים את העיר, ויכולים להציל גם את כלל ישראל.

ביטוח ביטוח

מספר הרב מ. ג: בעעורי שימשתי כמלמד תשב"ר, ומנהגי היה לדבר בכל יום על מעלת עניית אמן בכוונה, כדי להשריש ולחזק את העניין בליבות התלמידים הרכים. פעם אחת, בעת לכתתי ברחוב, פגש אותי אחד מהורי

התלמידים, והתחיל לגעור בי בתוקף, "עד מתי תשגע את בני?" ניצבתי על עומדי, המום ותמה. בעדינות מרובה שאלתי אותו לפשר המתקפה המוזרה הזאת. הוא סיפר לי, שבנו מתעורר באמצע השינה, וצועק בקולי קולות אמן ואיש"ר, והמצב בלתי נסבל.

אמרתי לו, "פתחתי חברת ביטוח, האם אתה מעוניין אולי להצטרף?" הוא הביט בי בחשדנות. "חברת ביטוח? איזו חברת ביטוח?" השבתי לו, "זאת חברת ביטוח של חיזוק בעניית אמן ו"אמן יהא שמיה רבא". הוא עדיין עמד והביט בי כבעס.

ראיתי, שהוא לא מבין מה אני רוצה מהחיים שלו, ומה אני רוצה מהבן שלו, ולכן אמרתי, "שמעתי עליך, שאתה מתעסק בחפצי עתיקות. יש אצלי ספר עתיק, ישן נושן, שתוכל להרוויח באמצעותו הרבה מאד." כששמע אותי מדבר בשפתו, נרגע מעט והשיב, "הראה נא לי למה כוונתך."

הוצאתי לו גמרא, מסכת ברכות, ופתחתי בפרק הרואה: "העונה אמן בחלום, מובטח לו שהוא בן עולם הבא." אמרתי לאותו אבא, "אם בנך בטוח בעוה"ב שלו, על מה הנך מצטער בכלל?"

כוח האפק המזיק

במסכת בבא בתרא (ע"ג ע"א) מובאים דברי רבה בר בר חנה: "אשתעו לי נחותי ימא, האי גלא דמטבע לספינה מיתחזי כי צוציתא דנורא חיורתא

פניני פרשת השבוע

פנינים וסיפורים נפלאים, מתוך הספר 'פניני פרשת השבוע' (ב"ח) הרה"ג רבי אשר קובלסקי שליט"א הנאצי התמלא זעם. עיניו התרוצצו בחוריהן, הוא רעד מכעס. היהודון החצוף הצליח להוציאו לגמרי משלוות נפשו... 'זו אזהרה אחרונה', אמר ודרך את נשקו, 'או שתאמר דברי כפירה, או שאני יורה בך בזה הרגע'...

נלך השמוע: 'א' החנוכה האתקריב' על הנסים... ועל המלחמות!

על הנסים... ועל המלחמות!

אנו מתקרבים לימים המוארים, ימי החנוכה. כאשר בכל ערב מחדש, נרגשים ומאושרים מעלים אנו את השלהבת הקטנה בנרות החנוכה, נותנים ללהבה הנצחית של עם ישראל לרצד מול עינינו, ולספר בדממה שקטה ובחום נעים את סיפורו הנצחי של עם ישראל, שהצליח להילחם ולהתגבר גם על היוונים ולנצח, להמשיך את מורשת עם ישראל.

בפתיחת תפילת 'ועל הנסים' אותה אנו אומרים בימי החנוכה, אנו מודים

על הנסים ועל הפורקן, על הגבורות ועל התשועות, וגם על המלחמות. השאלה כמו זועקת מאליה - להודות על נסים זה הגיוני, אך להודות על גבורות ותשועות זה מתבקש, אך להודות על מלחמות? מי הוא זה ואיזה המודה על עצם קיומה של מלחמה? היתכן כי עצם המלחמה הוא דבר חיובי בכלל?

התשובה טמונה בהבנת מהות המלחמה, אותה מציב בפנינו בורא עולם. כשיהודי נשלח לשדה הקרב של החיים, להתמודדות מול היצר הרע מחד ותלאות החיים מאידך והוא נדרש להישאר יהודי שמח ומאושר ומאמין ועושה את כל הדרוש ממנו - זה לא קורה כדי ליצור לו נקודת שבר, או מכשול ליפול בו. ההיפך - - -

רגעי הנסיון הם הזדמנות פז, בהם בורא עולם נותן לנו את היכולת לפתוח את הלב שלנו, ולגלות בתוכו את האוצרות והעוצמות הטמונים בו. אלה רגעים מיוחדים, בהם אנו יכולים לעשות היכרות עם הכוחות הטמונים בנו שבימי שגרה היו סמויים מעינינו, אך ברגעי הנסיון הם כאן במלוא יפעתם והדרם, ומעניקים לנו את היכולת והכלים לעמוד ולהתמודד.

לפיכך, המלחמה שלנו משדרגת את החיבור עם בורא עולם ומחזקת את הקשר בינו לבינינו. העמידה בנסיון הופכת את הקשר שלנו עם הקדוש ברוך הוא לחזק ואיתן, כפי שמעולם לא היה קודם לכן. האין זו סיבה מספקת לצאת במחול של הודאה על המלחמה? הרי פשוט שנודה, נשבח ונשמח כי זכינו להילחם, ובכך לחזק את הקשר עם אבינו שבשמים!

ובימים אלה של חנוכה, על אחת כמה וכמה: הרי נודע מהאר"י הקדוש, שהקירבה והקשר לבורא עולם שהשיגו בדורות קודמים בעמל של שנים ויגיעה רבה, הינם ברי השגה בדורנו זה במחיר התגברות על נסיון אחד בלבד! הנסיונות משמשים לנו מקפצה עצומה, נותנים לנו הזדמנות לחיבור עוצמתי ונעלה כפי שמעולם לא זכינו, ועל כך אנו שמחים ומודים!

מדי ערב בחנוכה עומדים אנו סביב הנרות, יחד עם בני המשפחה, ומתבוננים במאבק החשמונאים ביוונים. הם היו שלושה עשר אנשים מעטים וחלשים, מול צבא סדיר ומיומן, הכולל עשרות אלפי חיילים מצוידים במיטב הטכנולוגיה הצבאית דאז. אנו לא מסוגלים לדמיין את עוצמת הנסיון הקשה בו עמדו החשמונאים, במלחמה חסרת סיכויים לכאורה ומתוך תחושה שמדובר במאבק אבוד מראש.

כאשר חז"ל אומרים 'וכשגברה יד בית חשמונאי ונצחום', מדגישים הם בזה כי הדבר נעשה בשני שלבים. תחילה הם התגברו - אספו את הכוחות הטמונים בהם, החליטו להיאבק ולהלחם. ואכן, המלחמה גילתה את היכולות הרוחניות והובילה ל'ונצחום' - לניצחון האדיר עליו אנו מודים עד היום...

כמה כדאי להפנים ולהעביר את המסר, כמה חשוב להנחיל אותו לילדינו ולדורות הבאים. אם אנו נדרשים למלחמה, אנו לא חוששים ממנה, אנו נוטלים כוחות ורצים לשדה הקרב. כי יהודי אינו חושש ממאבק, הוא רץ בשמחה אל החזית!

נכון, פעמים אנו מתמודדים עם בעיות בריאות, עם קשיי פרנסה, עם מצוקות במשפחה, ועם מלחמת היצר קשה ומתישה - אך אנו שמחים וגאים לעמוד ולהיאבק בעוצמה, כי המאבק חושף לנו כוחות לא ידועים, ומרומם ומחזק את הקשר ואת הקירבה שלנו לבורא עולם!

כשאנו מדליקים את הנרות, השלהבות העולות לא מבשרות לנו סיפור השייך רק לעבר, אלא מעניקות לנו כלי להווה ולעתיד. ברגעים החמים והמוארים האלה, זה הזמן להפנים לעצמנו ולהנחיל לכל המשפחה את אשר מורים וקוראים הנרות: 'יהודי יקר! אל תירא ואל תחת! המלחמה היא חלק מהענין, היא ממנפת אותך ומחזקת אותך! אל תברח ממנה, ההיפך - תראה שהמלחמה מחזקת את הקשר שלך עם הקדוש ברוך הוא, תראה שהנסיון מרומם את החיבור שלך לאבא שבשמים, ותשמח על ההזדמנות שניתנה לך!'

'...! אלה ימי האפלים, ימי מלחמת העולם השנייה. עננים שחורים כיסו את שמי אירופה, מלחמה עקובה מדם וארוכת ימים ושנים שיסעה את מדינות היבשת. דם יהודי נשפך כמים, מכוונות ההשמדה האכזריות של הנאצים ימח שמם היו בשיא תפוקתן, ואין לך יום שקללתו קטנה מקודמו.

ברכבות המוות נדחסו יהודים רבים, בדרכם האחרונה לקדש שם שמים. באמונה שלימה עקדו עצמם על קידוש השם, נכונים ומוכנים למסור נפשם למוות על הזכות להיות יהודים מאמינים. במחנות ההשמדה, בבלוקים צרים וארוכים ועל דרגשים מלאי פשפשים, הצטופפו הנותרים, ממתנינים לתורם שבוודאי עוד יבוא.

בחצרות המחנות שכבו חללי ירי לצד חללי רעב, ובתוככי המחנות פעלו בהקפדה ובסדר מופתי תאי הגזים הידועים לשמצה. מכוונת ההשמדה הגרמנית לא ידעה שובעה, בדייקנות ובקפדנות עברה עיר אחרי עיר וכפר אחרי כפר, אוספת את היהודים אל הרכבות, ומובילה אותם אל התחנה הסופית והאחרונה, בה הפכו לגבעת אפר אילמת ועצובה.

אחד המחנות הידועים, היה מחנה ברגן בלזן המפורסם, לשם הובל ביום מן הימים אדם תלמיד חכם גדול ונשוא פנים, הוא הגאון רבי שרגא שמואל שניצלער זצ"ל, שכיהן כאב"ד העיירה טשאבא שבהונגריה. גם לעיירתו הגיעה ידם המגואלת בדם של הנאצים, והוא נמנה על מאות אלפי יהודי הונגריה שהועלו על רכבות המשא, למסע ארוך בואכה מחנה ברגן בלזן, שם קיבלו הנאצים את ההחלטות מה לעשות עם כל יהודי.

במחנה שררה משמעת ברזל. מדי לפנות בוקר, הוערו היהודים לעמל היום, לעבודת פרך בשירות הנאצים. כדי למנוע תקלות ותירוצים, לא היו במחנה

כל חילופי דברים. מי שלא עמד בדרישות ובהוראות נורה על אתר, ומדי יום שימשו כמה גופות חדשות כתמרור אזהרה, כי ככה ייעשה למי שימרה את פי המפקדים...

העבודה התנהלה בדייקנות, בלי חריקות ובלו שינויים. בחורף כבקיץ, בקור מקפיא ובשרב מחניק, התייצבו היהודים לעבודה באותם בגדים, לאחר אותה מנת מזון זעומה, ובאותה שעה. דווקא לכן היתה כה גדולה התמיהה, כאשר אחד הנאצים קרא לרב שניצלער מתוך שורות העבודה... אחיו היהודים הביטו בו עושה את דרכו לעבר החייל, בחרדה מהולה בסקרנות. מי יודע מה רוצים ממנו, מי יודע מה עשה ובמה חטא, ובעיקר - מי יודע אם יזכה עוד לשוב לשורות העבודה, או יצטרף לרשימה המתארכת של הנספים על קידוש השם. הם המשיכו בעמל יומם, תוך הצעות תכופות בנעשה בסמוך - הדין ודברים המתפתח בין הנאצי להרב שניצלער...

'יהודון נבזה!', פתח הנאצי בהתנשאות, 'אני יכול להרוג אותך עכשיו, אבל חבל לי לבזבז כדור על יצור כמוך! אז תייתר לי את הצורך לירות בך ותאמר בפניי כמה דברי כפירה באמונתך, שישמחו את לבי בכך שאתם היהודונים כבר נגמלתם מאמונתכם, ולמדתם כי רק מלכות הרייך היא השולטת!' הנאצי היה בטוח, כי לנוכח האיום המפורש בוודאי יאמר הרב את אשר התבקש. לא היה לו שמץ ספק, והוא ציפה לשמוע את הדברים המפורשים יוצאים מפי היהודי שלפניו... אלא שהרב לא התבלבל, אף לא לרגע. פניו הרצינו, עיניו התמקדו, והוא השיב בשקט ובנחישות: 'לא יקום ולא יהיה, יש בורא לעולם ואין עוד מלבדו!'

היהודים מסביב כבר העריכו מה יהיה ההמשך. היה ברור כי עכשיו תישמע שריקת הכדור, שתסיים את חייו של הרב שניצלער. לא שהיה זה מחזה נדיר במחנה, ועדיין - כל מעשה נאצי כזה היה מזעזע וזורע בהלה...

אלא שדווקא לנאצי היתה סבלנות, כנראה היתה חשיבות גדולה יותר בעיניו לשמוע דברי כפירה מפי יהודי, מאשר לרצוח אותו בדם קר על עקשנותו למען אמונתו... 'חבל עליך', ניסה לשדל את הרב שניצלער, 'עדיין אינך מבוגר, ותוכל להמשיך בחייך מבלי שיאונה לך כל רע. הרבה יותר פשוט והגיוני שתצהיר שדבריך הקודמים הם דברי הבל, ותפנק אותי בנאום הכופר בכל אמונתך הדתית. אני נותן לך הזדמנות שניה ואחרונה להציל את חייך!' הוסיף, והניף את הנשק באיום...

היהודים מסביב כבר היו אחוזי אימה. הפחד היה מוחשי, גם המלחמה. כל שהנאצי מבקש הוא רק משפט אחד, אך משפט הכופר באמונה הבסיסית ביותר של כל יהודי. מנגד - הרב שניצלער לא התבלבל אף לרגע, היה ברור כי הוא נחוש...

'הנשתבשה עלי דעתי?' שאל את הנאצי בהתרסה. 'וכי בגלל שאני כאן במחנה,

בתנאים כאלה ובגלל איום מטופש כזה, נראה לך שאוציא דברי כפירה מפי? הרי כולנו רואים את השמים ואת הארץ, אותם ברא בורא עולם. מאז ועד היום הוא מנהיג את העולם ברחמי ובחסדיו, זה דבר פשוט וברור שכל יהודי מאמין בו, גם במחיר חייו!'

הנאצי התמלא זעם. עיניו התרוצצו בחוריהן, הוא רעד מכעס. היהודון החצוף הצליח להוציאו לגמרי משלוות נפשו... 'זו אזהרה אחרונה', אמר ודרך את נשקו, 'או שתאמר דברי כפירה, או שאני יורה בך בזה הרגע. תגייד מה שאומרים לך, ולא - - -'

עכשיו היה ברור שזה הולך לקראת הסוף. איש לא חשב כי הרב עוד ייכנע, וגם לא היה ספק מה תהיה התוצאה. הרב שניצלער עטה על פניו ארשת רגועה ומלאכית, ואמרבשלווה את המילים אותוכבר שמע הנאצי אינספור פעמים: 'שמע ישראל, השם אלוקינו, השם אחד!'

הנאצי נזעם עד להשחית, הפטיר קללות בגרמנית וכיוון את הרובה. שריקה עזה נשמעה, הכדור פילח את הדרך אל הרב שניצלער, שבתוך שניה נפל ארצה - - -

הבהלה ניכרה היטב על פני היהודים, בודדים אף העזו להזיל דמעה על דמות מופת שהיתה במחנה, ומסרה נפשה על קידוש השם. הנאצים העומדים מסביב פתחו מיד בצרחות שמחה, על עוד זייד שהתעקש ושילם בראשו, הם עברו על ידו, דרכו על הגופה המוטלת על הארץ, וגם ירקו עליה בבוז.

רק המפקד המקומי התעצבן על עיכוב סדר היום וגער בנאצי: 'עכשיו הגופה של היהודון תסריח פה ומי יטפל בה? תפוס את הגופה הזו וזרוק

אותה החוצה, שינקו אותה מכאן לפני שכל האיזור יתמלא בדם יהודי מעלה צחנה... הנאצי עשה לפי ההוראות, הוא תפס את גופת הרב שניצלער בזרועותיו וגרר אותה החוצה, מניח אותה בשביל החיצוני.

מספר דקות אחרי שהנאצי עזב את המקום, והנה 'הגופה' מתחילה לנוע... הרב שניצלער התאפק עד עתה שלא לנשום, גם לא לחייך על נס הצלתו. מתברר שהכדור פספס אותו בסנטימטר בודד, הוא נפל ארצה מבהלה והבין כי כדאי יותר להעמיד פני מת, תוך שהוא מודה לבורא עולם על נס הצלתו המופלא... רק כחלוף דקות ארוכות קם, התנער מהאבק שדבק בו, ועשה דרכו לשנת לילה על הדרגש, לא לפני שקרא שוב קריאת שמע בכוונה עצומה...

בין היהודים כבר נפוצה השמועה הסודית כי הרב שניצלער נותר חי. עצם הישארותו בחיים למרות העמידה על העקרונות, מסירות הנפש על האמונה גם לנוכח הנשק והיריה - היה בהם חיזוק עצום לכל יושבי המחנה. העובדה כי הרב שניצלער לא נפגע היתה כמין הארה שמימית בתוככי אפילת המחנה, כי בורא עולם חי וקיים ומשגיח גם כאן!

לעומת היהודים, הרי שביום המחרת, כאשר אותו נאצי מרושע חלף ליד הרב שניצלער, הוא נבהל ואחזתו חלחלה. הן היה בטוח שהרב כבר איננו בין החיים, ואילו היהודון עודו חי וקיים... הנאצי החוויר והסמיק חליפות, מבע עיניו הפך מבוהל, וכל עצמותיו רעדו מאימה...

'איש קדוש הוא זה', מלמל בפחד, 'איך יתכן שהוא שרד את הכדור? הרי אך אמש היה מוטל מת, אני ולא אחר גררתי את גופתו החוצה... כיצד זכה זה בחיים חדשים ועודנו מסתובב כאן? - - -'

בפנים מפוייסות ניגש הנאצי אל הרב. 'אני רואה שאינך בן אנוש רגיל', לחש בשקט, 'אני מבין שיש לך כוחות על אנושיים. הרי אמש היית מוטל מת, ועתה - אתה חי וקיים ומתפקד. לפיכך אמנה אותך לרב המחנה מהיום ואילך...'

לא היה יום טוב לרב שניצלער במחנה, כמו היום הזה. עול העבודה הקשה הומר בעבודה קלה יחסית, הוא זכה לפרוטקציה בגישה למזון כשר, לחופשות ביום השבת, ולאספקת שירותי דת סדירים. מאותו היום התעטר בתואר 'רב מחנה ברגן בלזן', ובתפקידו סייע רבות לאחיו הנאנקים...

עם בוא החורף, נערכה התארגנות מחדש במחנה. יהודים רבים כבר נשלחו למשרפות, בודדים בלבד זכו להשתחרר. המפקדים הנאצים מיהרו לאכלס את הדרגשים המפונים, ואחד המועברים אליהם היה לא אחר מאשר הרב שניצלער.

היה זה ליל כ"ד בכסלו, ערב חנוכה. כל מעייני הרב שניצלער נתונים בשאלה איך ניתן להשיג כאן, בעומק תהום המחנה, שמן ופתילות להדלקת נרות החנוכה. באותו יום בדיוק, הוא מועבר לדרגש בבלוק אחר,

והוא ממחר לנער את כרית התבן המוכנה על הדרגש. כתוצאה מהניעור, נופלת לפתע שקית קטנה מתוך הכרית, ובתוך השקית אוצר שלא יסולא בפז: כמה פיסות בד מוכנות כפתילות, ולצידן צלוחית ארוזה יפה ובה שמן זית...

לימים, התברר כי מי שהטמין את האוצר בכרית היה הרה"ק רבי יואל מסאטמאר ז"ע, שביום כ"א בכסלו שוחרר מהמחנה ועשה דרכו לשווייץ הנייטרלית. הרבי מסאטמאר התארגן מבעוד מועד עם כל צרכי החנוכה, וכשהוברח מהמחנה באישון ליל - הותיר בכרית את האוצר היקר, שהתגלגל לידיים טובות...

מאות יהודים, מכל רחבי המחנה, התקבצו באותו לילה לבלוק של הרב שניצלער. בפנים קורנות ומאושרות, עמד הרב ובירך בקול: אשר קדשנו במצוותיו וציונו... שעשה נסים לאבותינו בימים ההם בזמן הזה', וגם: 'שהחיינו וקיימנו והגיענו לזמן הזה!'

היהודים שמסביב מחו דמעות התרגשות, והרב שניצלער עמד באמצע, שמח ומאושר. עוד נר הוצת, עוד להבה נדלקה. נצח ישראל לא ישקר, האמונה הנצחית תמשיך לפעום ולהוביל את עם ישראל, לנצח נצחים!

המלחמה הסתיימה, הנאצים הובסו ולא נותר זכר לגאונם, ואילו הרב שניצלער זכה לעלות לארץ ישראל, להקים דור ישרים מבורך ולהתפרסם כאיש מופת. אחד מנכדיו ששמע מפיו את הסיפור, הוא הרב חיים שכטר שליט"א מבני ברק, העביר אלינו את הסיפור המופלא. ולנו, הדור שאחרי, נותר המסר העוצמתי חקוק בלב:

במרכז גדול לעיניים, אי שם בארצות הברית, יוכלו לבצע ניתוח מסובך שיפתור את הבעיה, אמרו בצער ליהודי הנבוכ... היה זה כמה ימים לפני חנוכה, כאשר ברקע החלו להישמע מנעימות החג, כולל הזמר 'הנרות הללו' הכולל את הקטע 'הנרות הללו קודש הם... אלא לראותם בלבד...' באירוניה משהו, חשב לעצמו כי הנרות אמנם ניתנו לראותם, אך לא לראות את צלילתם וצלילת צלילתם, פי שניים שלושה וארבעה...

ואז, הבריקה בו ההברקה. 'אם הנרות הקדושים נועדו לראותם, משמע כח סגולי יש להבטה על הנרות. אולי כאן טמון הפתרון?' ממחשבה למעשה. באותו חג חנוכה הקפיד היהודי להביט על הנרות. מדי יום, לאחר הדלקת הנרות, נעמד בסמוך אליהם והתבונן בשלהבות המרצדות. לא דקה ולא שתיים, כמה עשרות דקות עמד מדי יום ביומו, תוך שפיו ממלמל תפילה חרישית כי הנרות הללו שקודש הם, יסייעו לו לראותם בלבד - לראות את הנרות עצמם, ולא את הכפלתם... חלפו עברו ימי החנוכה, ולהפתעתו הוא גילה שיפור ניכר במצב. נגד כל הסיכויים והניתוחים הרפואיים - בתוך ימים ספורים שב לראות כאחד האדם. בלי טיפולים, בלי ניתוחים, ובלי טיפות - הנרות החזירו לו את הראיה הממוקדת והחדה!

את הסיפור, סיפר המשפיע הנודע הגה"צ רבי אלימלך בידרמן שליט"א ששמע אותו מכלי ראשון. ולנו לא נותר אלא להוסיף, כי מדהים להיווכח בסגולה העמוקה הטמונה בנרות החנוכה, שהתבוננות בהם לבדה בכוחה לחולל ישועות נפלאות. הבה ננצל את הרגעים הללו, בעומדנו על יד הנרות, להתבונן בהם ולהתפלל לפתיחת שערי שמים בזכותם!

שתולים בבית ה'

טיפים בנושאי חינוך והתמודדות □ פרקים מ'תורת ההתחזקות' □ הרה"ג רבי יחיאל פליסקין שליט"א

ואחד אומר פסוקי דזמרה בכוונה וכו' וכיוצא בזה, וזה בחינת מה דאיתא בתיקוני זוהר (תיקון יח) שיש בעלי ידיים ויש בעלי רגליים וכו', זה בחינת הנ"ל, שכל אחד מתעורר וזוכה להתפלל בכוונה חלק מהתפילה כפי בחינתו, על כן אל יפול לב אדם בראותו שזכה להתפלל קצת בכוונה איזה חלק מהתפילה ופתאום נפסק ואינו יכול להתפלל כראוי בשום אופן, כי זה מוכרח כנ"ל, וישתדל להתפלל שאר התפילה בפשיטות גמור (עפ"י שיחות הר"ן, שיחה ע"ה).

מדוע שרים: 'אנא אנא אנא, עבדא דקודשא בריך הוא'

מסופר שאחד התלונן לפני הגאון רבי יהודה זאב סגל זצ"ל ראש ישיבת מנטשסטר, על הניגון 'אנא עבדא דקודשא בריך הוא' שבו משלשים את התיבה 'אנא', בניגוד לתיבת 'עבדא' שמזמרים רק פעם אחת. ענה הראש ישיבה: "אדרבה, צריך לחזור תחילה הרבה פעמים 'אני אני אני', שאדם צריך להאמין בעצמו שהוא עולם מלא והכל תלוי בו, ורק אחר כך יכול להיות עבד לקב"ה" (בשבילי נברא העולם, להרה"ג ר' שמואל ברזיל, עמ' נב).

כאשר זוכה האדם למצוא את חלקו בתורה ובעבודת ה', נמחקים לו בבת אחת תירוצים רבים. כי מעתה זה כבר לא עול מעיק, אלא עסק פרטי שלו, אהוב ונחשק.

החיבור לרוחניות הופך להיות טבעי, חי וזורם, כי הוא מגיע עמוק מתוך ליבו ונשמתו.

ובסופו של דבר - גם המתנגדים, שעונים היתה צרה בעולמו הפרטי של זה, יודו ויבינו כי צדק בדרכו, כשיראו אותו מצליח. כמאמר העולם: עם הצלחה לא מתווכחים!...

להצטרפות לרשימת התפוצה של הגר"י פליסקין, ניתן לפנות לכתובת ymp803@gmail.com עם המילה 'הצטרפות'.

ככל שהרגע קשה יותר, מאיים יותר, מפחיד יותר - זה הזמן להילחם. לא לוותר, לא להיבהל, לא לחשוב כמה עגום המצב, אלא להתאזר בכוחות נפש עוצמתיים, ולהיאבק בכל הכח. וגם אם הסיכויים לא נראים הגיוניים, וגם אם האוירה מסביב לא מאפשרת, אבל הכלים להילחם טמונים בתוכנו, צריך רק להוציאם מהכח אל הפועל.

לפעמים אנו עומדים ברגע קשה. פיטורים מהעבודה, בעיה רפואית סבוכה, מצוקה מול הבן שאינו הולך בתלם. כמה כדאי לא להישבר ולא להירתע, לא להיבהל ולא לאבד עשתונות. רק לדעת שאם נהיה חזקים בעמדתנו שיכול נוכל גם לנסיון הנוכחי, ויש בנו את הכוחות לעמוד בו - הרי שגם הנסיון הנוכחי עביר בהחלט, והוא גם ימנף אותנו וישדרג את מעמדנו והחיבור שלנו עם בורא עולם!

ועם האמונה הזו, עם הכח הזה, אפשר לנצח כל קרב, להתמודד בהצלחה בכל מערכה, ואף לשמוח על כך!

להבות או טיפות?

בפעם הראשונה זה נראה מוזר, אחר כך זה הפך למדאיג, ובהמשך - זה כבר היה מלחיץ. עיניו של יהודי בגיל העמידה החלו לתעתע, הוא החל לפתע לראות כל דבר כפול ומשולש... ככל שניסה להרכיב משקפיים שונים, לבצע טיפולים, לשים טיפות - כל אלה לא הועילו, ראייתו הפכה לכפולה יותר ויותר, כל העולם נראה בעיניו מטושטש... הלחץ עשה את שלו, גם הדאגה. הרופאים לא הכירו מספיק טוב את הבעיה, אמרו שמדובר בתופעה נדירה שאין מספיק ידע רפואי עליה. 'אולי

מהו תפקידי הצולף?

כל אדם ייבחן בשמים רק על החלק המסוים

שהיה אמור ללמוד בתורה

כתב השבט מוסר, כי מה שאמרו חז"ל (במדרש משלי פרק י') שכל אדם ייבחן בשמים על כל התורה, אין הכוונה כפשוטו שכל אחד ייבחן על הכל, אלא כל אחד ייבחן רק על החלק המסוים שהוא היה אמור ללמוד בתורה,

כל אחד לפי שורש נשמתו ונטיית ליבו.

ועל פי זה יובן פסוק 'על מה אבדה הארץ על עזבם את תורתך אשר נתתי לפניך', ויש להבין מאי 'לפניהם'?

אלא כיון שהדור היה חייב טעו מאד בשיקול דעתם, וכל ההמון בראותם שהיו בעלי מקרא ומהם בעלי משנה או בעלי אגדה ולא השיגו יותר בעמוקות במעשה מרכבה וכדומה, אמרו 'כיון שלא השגנו בעמוקות ולאדם ששואלים ביום הדין על זה ובהיותו חסר מזה ענוש יענש אם כן מה מועיל מקרא ואגדה שבידינו',

ובעטו בכל ועשו כל מה שליבם חפץ. ונסתמו עיני שכלם מלהבין שכל אחד קונה עולמו בהיותו עוסק בחלקו שקיבל מסיני מקרא או משנה.

לכן בא הקב"ה והודיע טעותם שאבדה הארץ על עזבם את תורתך אשר נתתי לפניך, שעזבו מה שנתתי לפני כל אחד ואחד כפי הראוי מצד נשמתו מקרא או משנה (עפ"י שבט מוסר פרק מא, ועי"ש עוד).

אדם יחידי אינו יכול להתפלל את כל התפילה

כראוי, רק בצירוף כלל ישראל

לא רק בתורה, לא רק במצוות, יש גם חלקו של כל אדם בתפילה. כל יהודי מצליח במיוחד בחלק אחר של התפילה.

כפי שכתב רבי נחמן מברסלב זיע"א:

אי אפשר להתפלל כל התפילה בכוונה כראוי, רק כל אחד ואחד אינו מתפלל כי אם קצת מהתפילה בכוונה, כנראה בחוש שאחד אומר קטורת בכוונה

ליקוטים וסיפורים נפלאים

על פרשת השבוע ועניני דיומא הרה"ג רבי ברוך רובין שליט"א

היה חביב לפניו מאוד הסיפור על הגאון הצדיק רבי יוסף ליס זצ"ל, שראה פעם ילד שעומד לעבור כביש סואן, והבחין הרב, שהילד בגאווה לא מסכים שיעבירו אותו את הכביש... מה עשה? - פנה אל הילד וביקש: 'אולי אתה מוכן להעביר אותי את הכביש בבקשה?...'

"והוא נער את בני בלהה... וישראל אהב את יוסף מכל בניו כי בן זקונים הוא לו..." (לז, ג)

בהיות יוסף עם אחיו עשה מעשה נערות כמותם, ובהיותו עם אביו הזקן התנהג כזקן ורגיל ועשה מעשה זקנה - ידע לכוון מעשיו ודרכיו עם כל אחד.

(כלי יקר)

"וישנאו אתו ולא יכלו דברו לשלם" (לז, ד)

הם לא יכלו לשאת את דברי האחוה שהיה מדבר אליהם, כי טענה הייתה בפייהם: אם אנחנו חוטאים בעיניך, הרי מצוה עליך לשנא אותנו, "הרואה בחברו דבר עבירה מצוה לשנאותו" ומדוע אפוא אתה מדבר אלינו דברי אחווה ושלוש, הרי עלינו להסיק מזה אחת משתי אפשרויות: או שאינך רואה בנו דבר עבירה, ואם כן הוצאת עלינו סתם דיבה רעה! או שאמנם רואה אתה בנו דבר עבירה, ובכל זאת אינך שונא אותנו, הרי אתה עושה בכך דבר עבירה וצריך לשנא אותך! ולכן-וישנאו אותך.

(תורת משה)

"ויאמרו לו אחיו המלך תמלוך עלינו אם משול תמשול בנו" (לז, ח) מה שנכפל לשון מלוכה ולשון ממשלה, כמו שאמר הרב הקדוש ר' זושא ז"ל אשר כל אדם צריך להיות תקיף נגד עצמו שלא ישמע פתויי היצר, ואחר כך יוכל להיות לו תקיפות נגד אחרים שלא יירא מהם, שהשי"ת יתן לו עוז ותעצומות נגדם. וזה שטענו השבטים ליוסף, המלך אתה על עצמך שתמצא למלוך עלינו, אם תמשול ברוחך שתמצא להיות מושל גם עלינו.

(מי השלוח ח"ב)

"וילכו אחיו לרעות את צאן אביהם בשכם" (לז, יב)
כתב רש"י הק' שהלכו לרעות את עצמם.

לכאורה מדוע הלכו עד שכם, האם לא היה מרעה לצאן יותר קרוב משכם. ויש לומר ששבטי יה לא רצו לרעות את צאנם אפילו מההפקר מאחר שגוף הקרקע אינו שלהם, אבל את עיר שכם שכבשו אותה וקנו אותה על ידי מלחמתם, זה שייך להם גם גוף הקרקע, וזה מרעה של עצמם, וזה הכוונה דיעקב אמר ליוסף, הנה אחיך הצדיקים מדקדקים שלא ליהנות מן ההפקר, שהרי הלכו עד שכם ובודאי לא יפגעו באחיהם, שהרי מתרחקים אפי' מגזל של גוים, וא"כ אין לך מה לפחד, ולכן אשלחך אליהם.

(חתם סופר)

"לכה ואשלחך אליהם" (לז, יג)

נוראות כתב רבינו אברהם בן הרמב"ם בפירושו על התורה כי מתחילה שמר יעקב לבל ימצא יוסף עם אחיו לבדם אחר שידע כי שונאים הם אותו, ומי יודע... ומכל מקום 'אין עצה ואין תבונה כנגד ה', וברגע המיועד למכירתו הרי שיעקב עצמו שלחו, לך נא ראה את שלום אחיך, ונתגלגל דבר המכירה למצרים.

(באר הפרשה)

"אלה תולדות יעקב יוסף בן שבע עשרה שנה... והוא נער" (לז, ב) אמר הצדיק ר' מנחם מנדל מרימינוב: כל אחד ואחד מישראל קרוי "יעקב", ומי הם תולדותיו? - "יוסף". על כל אחד ואחד להוסיף ביראת שמים ובעבודת השם יתברך בכל כוחו.

שואל המדרש: "יוסף בן שבע עשרה" ואתה אומר "והוא נער"? והוא משיב: אלא, "שהיה עושה מעשה נערות".

הקשה ה"שפת אמת" מגור זי"ע, מדוע המדרש מתפלא שיוסף בן 17 קרוי "נער", והרי אצל יצחק בן 37 היה קרוי "נער" שאמר אברהם: "ואני והנער נלכה עד כה"? והוא מתרץ: אלא, שעבור האב (אברהם) בנו אהובו תמיד יחשב עבורו "נער". אך כאן שהתורה כותבת "והוא נער", יש לשאול, "יוסף בן שבע עשרה שנה ואתה אומר והוא נער?! ועל כך משיב המדרש: אלא, "שהיה עושה מעשה נערות".

"והוא נער את בני בלהה ואת בני

זלפה" (לז, ב)

כתב רש"י "את בני בלהה - כלומר רגיל אצל בני בלהה לפי שהיו אחיו מבזין אותן והוא מקרבן".

יש להבין היכן נרמז בפסוק שהיה מקרב את בני השפחות?

אפשר לבאר עפ"י המעשה שהיה עם הרה"ק רבי מאיר מפרימישלאן זי"ע, שדרכו היה, שאם נצרך אחד לאיזה שליחות כגון לקנות משהו או לסדר היה אומר שיתנו לו לסדר זאת כיון שיש לו נער אחד שמוכן לעשות כל השליחויות, במשך הזמן עקבו אחריו, וראו שהוא בעצמו מבצע הכל. שאלוהו למה אמר שיש לו נער? ענה ואמר, שבדרך כלל כל אחד, בהיותו בחור ונער צעיר, מוכן לבצע שליחויות לאנשים מבוגרים, אבל כשגדלים, מפסיקים מכך. אמר רבי מאיר, אני, נשארתי "נער" לגבי המידה הזאת, ואני מוכן לעשות הכל בשביל השני...

לפי"ז, כאן יוסף העדיף לקרב את בני השפחות אף שזה לכאורה כפחיתות כבוד להתרועע עמהם ולא עם אחיו בני האימהות, אבל יוסף העדיף לעשות "מעשה נערות", וזה מה שאמר הכתוב "והוא נער את בני בלהה ואת בני זלפה".

(צינוני תורה)

"ויבא יוסף את דבתם רעה אל אביהם" (לז, ב)

הרה"ק ה"חפץ חיים" זי"ע מפרש את הפסוק כי יעקב אבינו שלח את יוסף לרעות ולהתחבר עם בני הגבירות, אך הם ריחקו אותו ושלחוהו להיות נער ומשרת אצל בני המשפחות, וזה גופא היה "דיבתם רעה אל אביהם" - שהם מרחקים אותו כל כך, אך מששמעו השבטים על כך, הוכיחוהו ואמרו לו "המלוך תמלוך עלינו אם משול תמשול בנו" - אם אינך מקבל על עצמך את הבזיונות הללו לא תוכל למלוך עלינו, כי כלל מסור בידינו, מבית האסורים יצא למלוך, כלומר מתחתית הדיוטא תצמח מלוכה, על דרך "מאשפות ירים אביון" ולכן "ויסופו עוד שונא אותו על חלומותיו ועל דבריו", כי המה תרתי דסתר, כי אי אפשר להתגדל ולזכות למלוכה אם לא ישפיל דעתו תחילה.

"לך נא ראה את שלום אחיך ואת שלום הצאן והשיבני דבר" (לז, יד)

יש לדקדק למה נכפל שלום אחיך ושלום הצאן, ולמה לא אמר אותם בחדא מחתא, וכן למה ליה למימר 'והשיבני דבר' שברור כי זה היה כל מטרת שליחותו.

ויש לומר עפ"י הגמרא (פסחים ג:) איך שצריך להזהר לא להוציא מפיו אפילו בשורה לא טובה, ומסופר שיוחנן חקוקא יצא לכפרים לבדוק איך גדלה התבואה וכשחזר שאלו אותו האם החיטין נעשו יפות, ענה להם השעורים נעשו יפות, והבינו ברמז שהחיטין לא נעשו יפות, וזה שאמר לו יעקב 'לך נא ראה את שלום אחיך ושלום הצאן' שאם ח"ו אחד לא יהיה בטוב לא תצטרך לומר לי בשורה לא טובה, ולכן למשל כשאשאלך על הצאן והם לא נמצאו בטוב, תוכל לענות לי שאצל אחיך הכל טוב, ואז אבין מעצמי שהצאן לא נמצא בטוב, ולא תצטרך להוציא מפיק, דבר לא טוב.

(שני המאורות)

"וימצאהו איש והנה תעה בשדה" (לז, טו)

זה גבריאל שנאמר: 'והאיש גבריאל' (רש"י)

רש"י מפרש שמלאך מצא את יוסף כשהוא יוצא לחפש את אחיו. נשאלת השאלה מדוע פרש רש"י שמדובר במלאך ולא באיש, כפשוטו של מקרא? הלא כל אדם כאשר הוא הולך לחפש מישהו ואינו מוצא אותו, מברר אצל אנשים בסביבה היכן הוא נמצא. תירץ רבי יחזקאל אברמסקי זצ"ל שרש"י דייק זאת מן המלה "וימצאהו", ונסביר את הדברים:

לאנשים רבים מאוד ארע שהם עצרו אדם ברחוב, וביקשו את עזרתו למציאת כתובת מסוימת. אולם מעולם לא קרה שאדם עוצר מישהו אחר ושואל אותו: "סלח לי, אולי תרצה לדעת איך מגיעים לרחוב פלוני?" מי שזקוק לעזרה הוא זה שצריך לחפש את מי לשאול, כדי להעזר בו.

בפסוק זה אומרת התורה: "וימצאהו איש", המלאך מצא את יוסף ולא ההפך, ומכאן הבין רש"י שלא מדובר באיש רגיל, שאצלו יוסף ברר היכן נמצאים אחיו, אלא במלאך מיוחד מן השמים, שנתנה לו הוראה למצוא את יוסף, ולדאוג שהוא ישלח למצרים. מלאך זה הלך לחפש את יוסף ומצא אותו, שאל אותו האם הוא מחפש את אחיו, והנחה אותו כיצד ללכת אליהם, כך שיוכלו לשלוח אותו למצרים.

(ומתוק האור)

"נלכה דותינה" (לז, יז)

לבקש לך נכלי דתות שימיתוך בהם (רש"י).

יש לפרש, דהנה לכאורה איך יכלו השבטים לעשות רע ליוסף, הרי שלוחי מצוה אינם ניזוקים, ברם אחי יוסף ידעו שיעקב אבינו ע"ה ישלחו לשכם כמו שכתוב "הלא אחיך רועים בשכם" אם כן בדותן לא היה שליח מצוה וזה היה הנכלי דתות שאמרו בשכם "נלכה דותינה", שאז שפיר לא היה שלוחי מצוה.

(פנינים יקרים)

"הכתונת בנך היא" (לז, לב)

ידוע שכאשר מתייחסים לשונא אין קוראים אותו בשמו, אלא "בן פלוני", כפי שמצינו בשאול ששאל "מדוע לא בא בן ישי אל הלחם" ולא קראו דוד. על כן כששאלו אחי יוסף את יעקב "הכתונת בנך היא" (ולא הזכירו את שמו, אמר יעקב "חיה רעה אכלתהו" היינו אחיו (שהתנהגו כחיות) הרגוהו... והראיה כי "טרף טורף יוסף"- שטרפו והבליעו את שמו...

"הכר נא הכתונת בנך היא אם לא... חיה רעה אכלתהו טרוף טורף יוסף" (לז, לב-לג)

כתב הרה"ק רבי יעקב אריה מראדזימין ז"ע, שמהאי טעמא טבלו השבטים את כתונת יוסף בדם כדי שיתייאש יעקב אבינו מלחפש אחריו, ומלהתפלל על חזרתו בשלום לבית אביו, ביודעם שאם לא כן יבטח יעקב בה' שיחזור יוסף לביתו, ומי שיש לו בטחון וודאי יעזרהו השי"ת שלא יחסר לו הדבר אשר בוטח בו, וכל שכן יעקב אבינו בגודל בטחונו היה גורם היה גורם שיעזוב יוסף את ערוות מצרים ויחזור לביתו בשלימות גופו ונפשו, ומכיוון שלא רצו האחים הקדושים שיחזור, מחשש שמא יספר לאביו על המכירה,

על כן אמרו ליעקב שחיה רעה אכלתהו - בכדי להחזירו צריך "תחיית המתים", וממילא יתנחם בלבבו מלהתפלל ולבטוח בה' שיוסף יחזור לביתו, ולא יתוודע לו הדבר המכירה.

"היא מוצאת והיא שלחה אל חמיה" (לח, כה)

לא רצתה להלבין פניו ולומר ממך אני מעוברת, אלא לאיש אשר אלה לו. אמרה, אם יודה מעצמו, יודה, ואם לאו ישרפוני, ואל אלבין פניו. מכאן אמרו, נוח לו לאדם שיפילוהו לכבשן האש, ואל ילבין פני חבריו ברבים (רש"י).

אחד המיוחדים בדורנו בזהירות המיוחדת בכבוד הזולת, היה הגאון האדיר רבי אברהם גניחובסקי זצ"ל. נציין למספר סיפורים קצרים ומופלאים ששמענו מפי תלמידיו:

הגר"א גניחובסקי ליווה פעם את אחד מתלמידיו לטיפול אצל פסיכיאטר בבית החולים תל-השומר. השניים יצאו מחדרו של הפסיכיאטר, והנה צועד לעבר החדר יהודי ממכריו של רבינו, וכעת כשיבחין ברב, בודאי תהיה לו בושה גדולה. בשבריר של רגע, מצא רבינו פתרון מבריק כדי למנוע את מבוכת האיש. הוא מיהר אליו ולחש באוזנו: 'אנא, אני מתחנן אליך, אל תספר לאיש שראית אותי כאן אצל הפסיכיאטר כי אני נורא מתבייש בזה...' וכך בגאונות מופלאה של מידות טובות, 'העתיק' הגר"א גניחובסקי את אי-הנעימות אליו...

והיה רגיל הגר"א גניחובסקי לומר שצריך חכמה יתירה כדי לא לפגוע בזולת והיאך לעזור לו, והוסיף שחכמה זו באה מכח התורה.

והיה חביב לפניו מאוד הסיפור על הגאון הצדיק רבי יוסף לייס זצ"ל, שראה פעם ילד שעומד לעבור כביש סואן, והבחין הרב, שהילד בגאווה לא מסכים שיעבירו אותו את הכביש... מה עשה? - פנה אל הילד וביקש:

'אולי אתה מוכן להעביר אותי את הכביש בבקשה?...'

אירע פעם שמחמת חולשתו, נפל הגר"א גניחובסקי והתעלף בבית המדרש. מכיון שלא רצה לצער את הרבנית, לא סיפר לה על כך. והנה, כמה ימים לאחר מכן, מתקשר אחד מתלמידיו לביתו, וכאשר עונה לו הרבנית, שאל אותה לשלום הרב והאם חש הוא כבר טוב יותר מאז שהתעלף... כך נודע הסוד לרבנית, והתלמיד הרגיש חובה להתנצל בפני רבו על שגילה את סודו. אך הגר"א, שדאג כל ימיו שאף יהודי לא ירגיש שלא בנוח בגללו, הקדים וניגש הוא אל תלמידו והרגיעו: 'אתה לא יודע איזה חסד עשית עמי!... מאז שהתעלפתי אינני יודע את נפשי כיצד אספר לרבנית על כך, ועל ידי שסיפרת לה פתרת לי את כל הבעיה, אני הוא זה שצריך להודות לך...'

"וירא אדוניו כי ה' איתו" (לט, ג)

שם שמים שגור בפיו (רש"י).

נלמד מכאן שאפילו גוי שרואה אדם מאמין ששם שמים שגור בפיו סומך עליו יותר מכל, 'ויפקדהו על ביתו וכל יש לו נתן בידו'.

(הרה"ק רבי מאיר'ל מאמשינוב ז"ע, ליקוטי דברי תורה)

אמרו חז"ל אסור להסתכל בדמות אדם רשע. והטעם, כי זה יכול להשפע לרעה על המסתכל. אך יוסף שעסקיו היו עם אדם רשע מה יכול לעשות, העצה לזה שיתפלל לה' שיצילהו מכל רע. ולכן היה שם שמים שגור על פיו, שהתפלל תמיד להנצל מרע.

(מהר"ש מבעלזא)

"אין שר בית הסוהר רואה את כל מאומה בידו באשר ה' אתו" (לט, ג)

(ג)

ולכאורה צריך ביאור, וכי איזה רע היה ביד שר בית הסוהר לראות בו אם 'לא היה ה' אתו', אלא, כי אכן, אם לא היה יוסף חי עם בוראו - באמונה תמימה, כבר היה שר בית הסוהר מוצא עליו עלילות דברים. אך החי עם בוראו לא יחסר לו כל טוב, ולא יאונה לו כל אוון. (באר הפרשה)

"ויהי ברכת ה' בכל אשר יש לו" (לט, ה)

מעשה שהיה, אברך אחד נכנס אל רבו בקול תאניה ואניה, רבי קדוש, לבני ביתי הייתה עד עתה 'עבודה קבועה' אצל בעה"ב אחד, ומשם הייתה פרנסתי ופרנסת אנשי ביתי בהרחבה גדולה, אך זה עתה קיבלה 'מכתב פיטורין' ואני אנה אני בא... מנין יהא לנו לחם לפי הטף...

שאלו הרבי, אמור נא, האם יש לך 'תיבת דואר' תלויה בפתח ביתך מבחוץ, האברך שלא הבין את השאלה - שלא ממין הטענה, נענה מפני הכבוד, אכן, יש ברשותי תיבת דואר, המשך הרבי ושאל, האם מפעם לפעם הנך מקבל

בה מכתבים וכדו'. נענה האברך שעדיין לא הבין שייכות ה'דואר' לצרתו - הן. שאל הרבי אולי יודע מר מיהו ה'דוור' המביא לפתחך את המכתבים, נענה האברך לא ולא, וכי מה איכפת לי מיהו המביא את הדואר, העיקר שהמכתבים מגיעים אלי...

עתה נענה אליו הרבי בקול תמיהה ומדוע כל כך תתעניין ב'דוור' המביא לך את הפרנסה ממשלחו, זה הקב"ה בכבודו ובעצמו הזן ברחמיו את הכל, מה איכפת לך מי יהיה שליחך מכאן ואילך.

(באר הפרשה)

"ויהי כדברה אל יוסף יום ויום ולא שמע אליה" (ל"ט, ו)

רשע אומרים לו מפני מה לא עסקת בתורה? אם אמר נאה הייתי וטרוד ביצרי, אומרים לו: כלום נאה היית מיוסף, אמרו עליו על יוסף הצדיק, בכל יום ויום היתה אשת פוטיפר משדלתו בדברים... ולא רצה לשמוע אליה, נמצא וכו' יוסף מחייב את הרשעים (יומא לה, ב)

לכאורה, שואל רבי איצ'לה בלזר, תשובת הרשע אינה מובנת כלל. שואלים אותו מדוע לא עסק בתורה, ומה הוא עונה? איך אלמד תורה, הלא "טרוד הייתי ביצרי" - הייתי עסוק בשטויות...

נתאר לעצמנו שמשגיח ניגש לבחור בישיבה ושואל אותו: "היכן היית אתמול, מדוע לא באת ללמוד?" והוא יענה: "כבוד הרב, כ"כ רציתי ללמוד, אבל הייתי עסוק". - "במה היית עסוק?" - "ישבתי עם חבורת פרחחים על הברזלים ולא יכלתי לעזוב באמצע".... וכי תירץ הגיוני הוא זה? הלא ההתנשאות שבדבריו כבר גדועה יותר מעצם הטענה!

כדי לשבר את האוזן כמה לכאורה מגוחכת טענה זו,

נזכיר מעשה שמספר ה'בן איש חי', על אדם שהגיע אל רב העיירה בערב יום הכיפור ואמר: "באתי לבקש דרך תשובה על מעשה עבירה שעשיתי".

- "מה עשית, איזו עבירה?"

- "כבוד הרב, לא נטלתי מים אחרונים".

- נו, טוב, זה באמת לא בסדר, אך עדיין ביטול נטילת מים אחרונים אינו כה חמור..."

- כבוד הרב, לא נטלתי מים אחרונים מפני שגם לא נטלתי מים ראשונים לפני הסעודה".

- "אכלת בלי נטילת ידיים!?"

- "כן".

- "מדוע?"

- "כבוד הרב, אם אני אוכל מאכלי טריפה,

היעלה על הדעת שאטול ידיים לפני הסעודה?"

- "אכלת נבילות וטריפות! מדוע? הרי ישנן כל כך הרבה מסעדות כשירות, ומדוע הוצרכת לאכול מאכלי טריפה?"

- כי כל החנויות היו סגורות, זה היה בשבת..."

ואדם זה בא לבקש תשובה על מים אחרונים...

וכן, שואל רבי איצ'לה, כיצד זה שעל התביעה מדוע לא עסק בתורה, אומר הרשע: "טרוד הייתי ביצרי" - עברתי עבירות ולא היה לי זמן ללמוד גמרא.

איזה מן תרוץ הוא זה?

התשובה היא, שאכן כך הוא: עד כמה שמעשי העבירות גרועים הם, עוון ביטול תורה עולה עליהם בחומרתו! "טרוד הייתי ביצרי" פחות חמור מביטול תורה. לכן, אדם מעדיף שיענישוהו על העבירות שעבר מחמת יצרו, רק שלא יענישוהו של עוון ביטול תורה שהוא החמור מכל!

מנהג האשכנזים שבכל עניין שיש צורך להזכיר שמו של אדם, מזכירים אותו עם שם אביו, כגון כשקוראים יהודי לתורה אומרים: "יעמוד יוסף בן יעקב" וכן על הקבר כותבים: פה נטמן ראובן בן יעקב" וכו'. המקום היחיד שמזכירים את שם האמא הוא בתפילה על החולה. מדוע? באר ה'בן איש חי': משום שלאביו יש גם עוון ביטול תורה, משא"כ הנשים שאינן חייבות בלימוד תורה ואין להן עוון זה. לכן כשבאים להתפלל על חולה, מזכירים את שם אימו, כי הזכרת שם האב עלולה לפעמים אף להזיק יותר כי יש בידו ביטול תורה.

(ומתוק האור)

"ותתפשהו בבגדו" (ל"ט, יב)

ביאר הרה"ק ה'בית אברהם ז"ל"ע שבגדו הוא מלשון 'בגידותיו', כי היצר בא אל האדם לאמר הרי כבר בגדת בה' אלוך, אם כן 'שכבה עמי', בוא ועשה עוד עבירות כי ממילא אפסה תקוותך, על זאת יענה ויאמר יוסף הצדיק 'איננו גדול בבית הזה ממני' קדוש אני, ומעולם לא חטאתי, (ואף אם נפלת,

מכל מקום בנו של מלך אני וקדושתי למעלה למעלה), על כן 'איך אעשה הרעה הגדולה הזאת וחטאתי לאלוקים'...

"כי אם זכרתני אתך" (מ, יד)

הרה"ק רבי יחזקאל מקאזמיר ז"ל"ע סיפר, כי פעם אחת למד מוסר השכל ממשרתת. מעשה שהיה במשרתת שהגיע אליה בשורה לא נעימה מהוריה, וכשעברתי דרך ביתה, הקשיבו אזני דברי עקרת הבית באומרה אליה, חזקי ואמצי לבך ואל תבכי, כי מה יאמרו הבריות בודאי בעל הבית עשה לך רעה וצער אותך. ומזה למדתי מוסר, כי מה שיארע לאדם וכל הרפתקאות אשר יעברו עליו, אל יתרעם ויקבל באהבה, כי מה יאמרו הבריות בודאי בעל הבית של עולם ומלואו עשה לו רע חלילה, ובאמת מאתו לא תצא הרעות, וכל מה דעביד לטב עביד.

(ישא ברכה פר' קדושים)

"זכרתני".... "והזכרתני" (מ, יד)

יהודי חסידי בוורשא פנה אל רבו פעם בשאלה: היות והוא סובל מחמצן בקיבתו, פקדו עליו הרופאים לאכול רק מאכלים קלים ותכופים לבשולם, הרשאי הוא איפוא לאכול פשטידה (קוגל) בשבת? ענה לו הרב - רשאי הנך לאכול פשטידה בשבת ולא יזיק לך מאומה בעזרת ה' יתברך, שבת היא מלזעוק ורפואה קרובה לבוא אין לך איפוא ממה לחשוש. שוב חזר האיש ושאל האמנם, רבי, לא יזיק לי? והיה בטוח שיקבל הבטחה נוספת. אמר לו הרב, לא, שוב אסור לך לאכול! הישנות שאלתך מוכיחה שאמונתך בכחה של השבת רופפת היא, משום כך אסור לך לסמוך על זאת, אלא עליך למלא בדיוק אחרי הוראות הרופא.

בזה מובן גם אצל יוסף, אלמלי הסתפק יוסף

בבקשה אחת משר המשקים "כי אם זכרתני" לא היה בכך משום עוול, השתדלות שכזו לא היתה מהווה סתירה לבטחוננו, ואילו הוא שנה פעם נוספת "והזכרתני אל פרעה" פעמיים שטח את בקשתו לפני שר המשקים, בכך היתה משום הגדשת הסאה לבעל בטחון כיוסף הצדיק, בכך מתח על עצמו חשד שאף הבקשה הראשונה נובעת היתה מחוסר בטחון דק מן הדק לפי ערכו בבחינת "הקב"ה מדקדק עם סביביו כחוט השערה" ונענש בשתי שנים נוספות.

"כי טוב פתר" (מ, טז)

מדוע יוסף פתר לטובה את חלום שר המשקים ואילו לשר האופים להיפך? התשובה: שר המשקים הלך ליוסף לשמוע חוות דעת. בין אם יפתור לטובה ובין אם יפתור לרעה. הלך לשמוע "דעת תורה". שר האופים לעומתו, לא בא לקבל חוות דעת מיוסף בקשר לחלומו. רק לאחר שראה "כי טוב פתר", שיוסף פתר לטובה את החלום של שר המשקים, אז החליט שהגדול הזה, יוסף, מוצא חן בעיניו ורק אז הגיע להימלך באדם גדול. זה מוות.

"ויהי ביום השלישי יום הולדת" (מ, כ)

בשנת תרנ"ט, שהה ה"כתב סופר" בעיר פסט בעניני הכלל, ובהגיע ראש חודש אדר, יום הולדתו, הסתגר בחדרו ובקש ממשמשו שלא להכניס אף אחד אליו, ורוב המבקרים שבו על עקבותיהם. בין הבאים היה גם רב נכבד, שהיה קרוב משפחתו של ה"כתב סופר" והיה נחשב לאחד מחשובי תלמידיו. המשמש התקשה להשיב פניו ריקם והתיר לו להכנס לחדר רבו, אך בהכנסו נחרד לראות את ה"כתב סופר" יושב וגועה בבכי מר. למראה בהלתו, נענה רבו והסביר: "דע לך, שהיום מלאו לי נ"ד שנים, ויושב אני ודן עם עצמי במה עסקתי כל השנים, והגעתי למסקנה שאין בי לא תורה, לא חכמה ולא צדקות. יושב אני אפוא וממרר בבכי, על הימים שעברו וכלו ושוב אינם חוזרים. כששמע התלמיד את דברי רבו בכה גם הוא, ואמר "אם בארזים נפלה שלהבת, אם מורי ורבי שכל ימיו הם מקשה אחת של תורה, עבודה וגמילות חסדים, בוכה ודואג על איבוד ימיו, מה יענו אזובי הקיר, וכמה צריכים אנו לדאוג על כך". ביציאתו סיפר את הדברים בפני קהל הנאספים, והדבר עורר אותם לתשובה ולניצול הזמן.

"וישכחהו" (מ, כג)

וישכחהו - לאחר מכאן מפני שתלה בו יוסף לזכרו הוזקק להיות אסור שתי שנים שנאמר אשרי הגבר אשר שם ה' מבטחו ולא פנה אל רהבים וכו' (רש"י).

הגאון רבי עזרא ברזל היה בעל בטחון מופלא, אף פעם לא דאג על פרנסתו. היה לו בטחון גמור שאת המגיע לו יקבל. סיפר פעם שאחר שאירס את בתו קיבל על עצמו התחייבות כספית גדולה. והנה באחד הימים כשנסע

כרטיס אחד ולא שניים, רד מיד! ובכך החזיר לעצמו את השלווה והבטחון בה'. (אוצרות הברכה)

באוטובוס לפתע התחיל לחשוב 'איך לקחתי על עצמי התחייבות כזו מהיכן אשלים אותה הרי בקושי למחיה יש לי?!... והשיב לאותו שבא לערער לו את מידת הבטחון 'יצר הרע, מה אתה עושה באוטובוס, הלא אני קניתי

נפלאים מעשיך

סיפורים נפלאים ודברי חיזוק רבי שלמה קולדצקי שליט"א

מִן שֵׁר הַתּוֹרָה קָם מִשְׁנָתוֹ וְאָמַר לְבָנָו וְנִכְדָּו שֶׁהָיוּ עִלַּי יְדוּ, שִׁיּוּדֵי עוֹלָם לְאִימֵי נְבוֹתָה הַרְבֵּינִת קוֹלְדָצְקִי. שְׂעוּמַת לְהַגִּיעַ אֵלַי אִשָּׁה עִם צָרָה פְּלוֹנִית, וְתֹאמַר לָהּ שֶׁתַּעֲשֶׂה כַךְ וְכַךְ. בְּהַמְשָׁךְ אִימֵי הַתְּקָשָׁרָה לְשִׂאֵל מֵהָ לּוֹמֵר לְאִשָּׁה פְּלוֹנִית שֶׁהִגִּיעָה אֵלַי... וְעוֹד סִיפּוּרִים עַל חִלּוּמֹת שֶׁל גְּדוּלֵי יִשְׂרָאֵל

רבי אליהו לופיאן זצ"ל חלם ביום הכיפורים תש"ך שספר תורה נפל על הארץ, ובמוצאי יום הכיפורים הגיע שמועה שנסתלק הגרי"ז מבריסק זצ"ל, וכמו כן החפץ חיים חלם באיזה שבת ששה בויילנא שספר תורה נפל, ולמחרת נפטר בנו הג"ר אברהם זצ"ל שהח"ח אמר עליו שהוא גדול הדור.

על רבי יחזקאל לוינשטיין זצ"ל מסופר שכאשר ישיבת מיר גלתה ליפן ועשה מהלכים שונים שממש הצילו את הישיבה והיה אומר שרבותיו מקלם מגלים לו בחלום כיצד להתנהג.

המהרש"ם מברזן זצ"ל חלם ששאלו אותו מן השמים בחלום על תלמיד שלו שביום שישי בצהריים נכנס למרתף חשוך ועסק בתורה עד מאוחר ועישן סיגריה בשוגג בשבת ר"ל, האם זה נקרא מזיד או שוגג, וענה בחלומו שלפי הכסף משנה בהלכות שגגות הוא נקרא שוגג ופטור ממוות.

רבי עובדיה יוסף זצ"ל עסק בסוגיא עם שו"ת הריב"ש וטרח מאד להבין את התשובה, באמצע נרדם וחלם שרואה יהודי הדור מסביר לו את דברי הריב"ש ושאל אותו מי אתה וענה לו אני הריב"ש.

החזון איש יגע בהלכות ציצית על רבי עקיבא איגר תנמה. ורע"א נגלה אליו לומר לו שחזר בו מאותה הוראה, והחזון איש לא זכר אם הגילוי היה בחלום או בהקיץ.

החפץ חיים סיפר שבתקופה קצרה שהיה רב ברדין היה קצב שהאכיל נבילות וקנס אותו לתת צדקה לכפרה, לאחר מכן נפטר הקצב ובאו מבית דין של מעלה לשאול אותו האם זה היה קנס או כפרה וענה שהוא נתן בתור קנס. לאחר מכן בא אליו הקצב בטענה שבעקבות הפסק של הח"ח שזה רק קנס, מחכה לו עכשיו עונש גדול לכפר עליו. מיד לאחר מכן התפטר הח"ח מן הרבנות משום שראה מה נגרם לקצב ע"י פסק שלו.

הסטייפלר חלם על רבי אליהו מישקובסקי זצ"ל שלושה חודשים לפני פטירתו, וכשהתעורר אמר כמה פרקי תהילים ונתן צדקה ואחר מכן התבטא שנתבטלה הגזירה. אבל לאחר שלושה חודשים נסתלק לבית עולמו, כלומר שהסטייפלר בתפילתו הוסיף לו שלושה חודשים.

החזון איש ידוע שהיו לו הרבה גילויים בחלומות, סיפר רבי חיים קניבסקי שליט"א שיום אחד אמר לאחותו אשת הסטייפלר שהבנות לא יסעו היום לסמינר בתל אביב, אבל כיון שהחזון איש לא אמר דברים בדווקא, הם נסעו וכאשר היו בתחנת האוטובוס נפל שם פצצה, ובהשגחה פרטית מיוחדת ניצלו מהפיגוע.

בספר תולדות רבי עקיבא איגר מסופר כדלהלן, הנער רבי עקיבא עזב את בית אביו ונלה למקום תורה בגיל 11. שוב לא ראה את אביו כלל, מלבד מכתבים שהיו ביניהם. כאשר רע"א היה בגיל 35 קיבל מכתב מאביו שיבוא אליו דחוף ביותר. מיד הזדרז רע"א למצות כיבוד אב ונסע אליו, כאשר הגיע לאביו הביט בו היטב ואמר לו יישר כחך שהצלת אותי ממות, וסיפר לו אביו שחלם חלום שהוא טובע בנהר והגיע לשערי מוות, ופתאום רואה אברך צעיר שמושיט לו יד ומושך אותו מהנהר והוציא אותו לחיים ארוכים. הוא שיער בעצמו שכנראה האברך הוא בנו רע"א שבזכות התורה שלומד ניצל ממות ולכן קרא לו כדי לראות אותו, כאשר הביט בו אז נוכח לדעת שבאמת בנו רבי עקיבא הציל אותו.

השבוע יש הרבה על חלומות, חלום יוסף וחלומות של שר המשקים ושר האופים. הנה מצינו הרבה בחז"ל ובגמ' בענייני חלומות, והכלל הוא שאמנם יש בשו"ע חלומות מסוימים שמתענים עליהם, אבל ידוע שהחזו"א אמר לאחד שחלם חלום שמתענים עליו בזה"ל: אתה לא כ"כ חשוב שיגלו לך מהשמים דברים כאלו. ורבי שלמה זלמן אוירבך היה אומר לא להתייחס כלל לחלומות ולכל היותר יאמר בברכת כהנים יהי רצון הנדפס בסידורים במוסף של ג' רגלים. וכך עונה בדרך כלל רבי חיים קניבסקי, ורק על חלומות מפחידים תמיד אומר הגר"ח לומר בברכת כהנים יהי רצון של

הטבת חלום, ובמשנ"ב מביא שזה מועיל גם לחלומות שמתענים עליהם. וה"ה מהני הטבת חלום. ומורה הגר"ח שאם חלם על מישהו דבר לא טוב שלא יספר זאת לחברו כדי לא לצערו. וכשחולם ש'מת', רבי חיים מביא שזה סגולה לאריכות ימים. ולפעמים יש חלומות שהמת הקפיד מאוד על ענייני ממון ונתנו לו משמים את הזכות להודיע לקרוביו שיחזירו ממון שחייב וכדו'. וכן לפעמים יש זכויות לאדם שיוכל להתגלות בחלום למישהו על עניין משפחתי או עניין הטעון תיקון וכו', אבל זה עניין אחר לגמרי ולא נבואה אלא צורך לתקן משהו בעולם הזה.

בכל אופן אצל אנשים גדולים מצינו שהיו להם חלומות מעין נבואה. להלן אני אביא כמה סיפורים על חלומות שהתגשמו מגדולי ישראל. רבי חיים ויטאל כתב את ספר החלומות [החזיונות] שחלם וחלמו לו אחרים, נביא כאן סיפור מתוך ספרו, פעם הוא הוצרך לשוחח עם איזה ערבי ולשם שיחה זו הוא החליט ללמוד שפה ערבית, ולמחרת בבוקר ניגש אליו ידידו שהיה ג"כ מתלמידי האר"י ואמר לו הלילה נגלה אלי האר"י ואמר להודיעך שתיזהר מללמוד השפה הערבית כי ע"י הויכוח עמו בשפתו שלא ע"י מתורגמן אתה עלול להסתכן.

גם החיד"א תיאר את חלומותיו בקונטרסים וכך הוא כותב יום אחד ראיתי בחלומי המילים צדקה תציל ממוות ולמחרת הייתי זקוק לנסוע לעיר אחרת ובבוא העגלון לקחת אותי אמרתי לו שאיני יכול לנסוע כעת, לאחמ"כ נתתי צדקה, ובאותו היום עלה הנער על גדותיו וכל הנוסעים במקום שהיה אמור החיד"א לנסוע טבעו למוות רח"ל.

רבי צדוק הכהן מלובלין כתב קונטרס דברי חלומות, וכן האדרת כתב קונטרס בחלום אדבר בו מה שחלם בענייני דעלמא ודברי חלומות שחלם בענייני הלכה.

יש התכתבות ידועה בין הרבי מערלוי זצ"ל שכתב להרב אלישיב איזה שאלה שהוא שאל אותו בחלום והרב אלישיב מתייחס לזה בתשובתו.

בראש השנה תרפ"ט חלם רבי עזרא עטיה זצ"ל אותיות 'מוות' והבין שיש גזירת מוות ובמשך השנה עשה הרבה תיקונים וסיגופים עד ליום הנורא י"ח באב תרפ"ט שנהרגו אז קרוב ל-100 קדושים הי"ד. כלומר שהתיקונים שלו צמצמו את הגזירה שהרוצחים יזמו להשמיד להרוג ולאבד ר"ל.

הרב שטינמן זצ"ל חלם ביום הכיפורים תשל"ד אותיות קרע שטן. והרי"ש קופץ אחרי תפילת מוסף הזדרז ללדרמן לסטייפלר וסיפר לו ד"ז ואמרו ביחד כמה פרקי תהילים, בשעה 2 נפרצה מלחמת יום הכיפורים עם הרבה הרוגים ר"ל, והסטייפלר אמר לרב שטינמן שהתהילים שלהם פעל שלא יהיו יותר הרוגים.

לפני כמה שנים בשבת חול המועד סוכות, נתעורר רבי חיים קניבסקי שליט"א ושאל מה שלום הרב ד"ר משה רוטשילד מנהל מעייני הישועה, ולבסוף התברר שבזמן זה הוא הלך לעולמו. כמו"כ רבי חיים קניבסקי לפני כמה שנים קם משנתו ואמר לבנו ונכדו שהיו על ידו שיודיעו לאימי (ביתו הרבנית קולדצקי) שעומד להגיע אליה אישה עם צרה פלונית ויאמרו לה שתאמר לה שתעשה כך וכך, ולאחר שהתיישב במקומו הוא שאל את נכדו רבי גדליה הוניגסברג האם הודעת לה? ורבי גדליה אמר עדיין לא, ובאותו הרגע אימי תחי' התקשרה לרבי גדליה שישאל את הרב מה לומר לאישה פלונית שהגיעה אליו, ורבי גדליה מיד ידע לענות.

החפץ חיים היה אומר שכדי לחלום חלום נכון (מעין נבואה) צריך להיות ראוי לכך, ומי שלפעמים מסתכל בעיתונים לא כשרים לא יזכה לראות חלומות כאלו. ומדבריו למדנו שכל הסתכלות שכזו פוגם את הנשמה שלא יכולה להביט באור ד' והחלום הוא בגדר אור ד' למי שזוכה לכך. רבי עובדיה יוסף זצ"ל בצעירותו היה נוסע ממקום למקום ומוסר שיעורים רבים, זה לקח לו הרבה זמן, הוא היה סבור למעט בשיעורים כדי שיוכל להתמסר יותר לכתוב ספרים. יום אחד ראה בחלום את הבן איש חי זצ"ל ואמר לו: אין לך לשער איזה נחת רוח יש בשמים מהשיעורים שאתה מוסר לזכות את הרבים. החלום הזה נתן לו דחיפה ועידוד להתמסר למסור שיעורים לזיכוי הרבים.

אורות אילת השחר

עובדות והנהגות ותשובות ממרן בעל 'אילת השחר' זצוק"ל מתוך הספר 'כאיל תערוג'

מנין המצוות שזוכים לקיים בשמונה עשרה

רבנו רשם לעצמו רשימה בה כתב כמה מצוות מקיימים בתפילה: ראש השנה (לב, א), מנין שמזכירין אבות שנאמר הבו לה' בני אלים, והיינו דמצוה להזכיר האבות שפירסמו ש"ש והקב"ה נהנה בזכירת זכויותם.

ועכשיו נחשו ב כמה מצוות שאפשר לקיים בתפילה: בזה שמקרב גאולה לתפילה הרי זה מצוה. לכיין 'ברוך' מקור הברכות ושיושפע עי"ז בכל העולמות. לפני תפילת שמו"ע צריך לחשוב שהוא בירושלים ובבהמ"ק ובקה"ק, היינו שלא יקפוץ תיכף במחשבה לקודש הקדשים אלא בהדרגה. והנה כל זה מצוות, נמצא דיש ג' מצוות. ולהמבואר בספר המצוות מצוה ה' ובכס"מ ריש הל' תפילה דיש בתפילה מצוה דעבדהו במקדש הרי עוד מצוה, וכשהוא נמצא בבהמ"ק עוד מצוה, תפילה בצבור מצוה, אמירת המילים זהו מצוות תפילה, והכוונה לכיין זה עוד מצוה, ב'ברוך' לכרוע וכן ב'אתה' וב'ה' לזקוף זה ג' מצוות, וכל מלה לכיין כמש"כ בנפש החיים לדבק אותה בשרשה למעלה זה מצוה, להזכיר אבות וסמכו זה על הפסוק הבו לה' בני אלים זה מצוה, וכיין שכל אלו עושין נחת רוח הרי זה מצוה כללית לעשות נחת רוח. וכשהוא מלושב בטלית ושל יד ושל ראש הרי עוד מצוות, מנהג ג' פסיעות לפני התפילה כמובא בס' צ"ה הרי כל פסיעה מצוה, לחשוב כאילו כעת אין לו שום עסק עם גשמיות כמבואר בב"י כי נשמתו מתדבקת בקונה הוא עוד מצוה, להשוות הרגלים כמו מלאכים זה מצוה, לחשוב בברכת מודים שאינו כפוי טובה מצוה, ועל כל אלו, שמחה שמקיים כ"ז, הרי זה ג"כ מצוה. (צדיק כתמר יפרח עמ' מא)

מנין המצוות בברכת אבות

קודם התפילה

- ג' פסיעות לפני התפילה – להתקרב למלך.
- יכוין לבו כנגד ירושלים, בהמ"ק, קה"ק.
- יקבל על עצמו לאהוב כל אחד מישראל, ואהבת לרעך כמוך.
- ישוה רגליו להדמות למלאכים.

מחצית כפולות

- ירגיש בעצמו כעומד לפני ה'.
- על ידי התפילה הוא עושה נחת רוח לפניו.

סיפור מפורסם לפני 70 שנה בניצול שואה שהגיע לארץ ונפל לקיבוצים, הוא היה מחלל שבת וכו'... יום אחד ראה את אביו בחלום שאומר לו לחזור בתשובה. הוא לא התייחס לחלום וכך חזר החלום כמה פעמים בלי שום תזוזה. עד שיום אחד בליל יום כיפור ראה את אביו בהקיץ עם טלית וקיטל שאומר לו שזוהי התראה אחרונה. מיד למחרת יום הכיפורים נסע לחזון איש, מיד כשנכנס גער בו החזון איש על מעשיו ונתן לו דרך לחזור בתשובה. החזון איש שאל אותו איזה זכות יש לו שאביו בא להחזיר אותו, ואז הוא סיפר שבמלחמת העולם השנייה אביו היה קובר את ההרוגים, ופעם אחת נתבקש מאביו לקבור ילד הרוג בן 14 והלך במסירות נפש דרך ארוכה לקבור את הילד, החזון איש קיבל את הדברים שהזכות זה זכה לגילוי מאביו לחזרה בתשובה.

רבי זליג ברוורמן זצ"ל התעורר יום אחד בשעה 2 לפנות בוקר ואמר לאשתו שתלך איתו מיד לבית המדרש, הוא אמר שאמרו לו בחלום שזה מקום סכנה. לאחר שחזרו מהתפילה הופתעו לראות שנפלה התקרה על כל הבית.

רבי משה חברוני זצ"ל ראש ישיבת חברון באחד ממסעותיו לאמריקה ביחד עם בנו ראה את רבו הסבא מסלבודקה זצ"ל שאמר לו: בנך קנה חליפה עם חותמת שהבגד נקי משעטנז ולמעשה יש בבגד מערובת שעטנז. מיד בבוקר נתן את החליפה לבדיקה ומצאו בה תערובת שעטנז.

- ירגיש כעני בפתח.
- בכל ברכה יש בה קבלת מלכות שמים, [אבודרהם, עמוד פ']
- מצוות שבכל תיבה.

42 כל תיבה מצוה.

3 לשעבד נפש, רוח, נשמה. [נפה"ח שער ב' פי"ח]

3 בכל תיבה נכלל אותיות, נקודות, וטעמים [דגש וכדו'].

294

מצוות שפתיבות מסוימות

- לכרוע בברוך ולזקוף באתה [בתחילה וסוף].
- באמירת ברוך יכוין שיתרבה קדושה בעולמות [נפה"ח] [ב' פעמים ברוך].
- בהזכרת השם יכוין אדון הכל, היה, הוה, ויהיה, [ב' שמות].
- אלוקינו, יכוין תקיף ובעל כחות, משגיח בפרטות על כל א'.
- אלוקי וכו', ד' פעמים, כוונת תקיף בעל הכחות.
- אלוקי אברהם, בך פותחין [טור סי' קי"ג מקרא דואעשך לגוי גדול].
- הגדול הגבור והנורא כל שבח מצוה.
- י' שבחים, הקל, קל עליון, גומל חסדים טובים, וקונה הכל, וזוכר חסדי אבות, ומביא גואל וכו', מלך, עוזר, ומושיע, ומגן.

1. באומרו ומביא גואל מקיים צפית לישועה.

1. בחתימה מגן אברהם מקיים מה שאמר הקב"ה בך חותמין.

36

פסיכות

8 מצוות קודם התפילה.

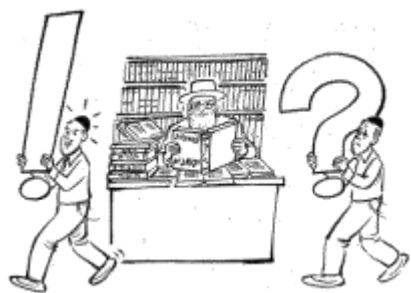
4 מצוות כלליות.

294 מצוות שבכל תיבה

36 מצוות מסוימות.

342

סיפור ושאלה בצידו

לעורר את בני המשפחה ללימוד הפרשה עם פירוש רש"י מבית 'האיחוד בחידוד' מאותו יום ואילך נכנס מנדלה למהלך חדש בחייו, הוא למד מהרה את כללי ורזי מקצוע היגילוגלים, הוותיקים בענף לימודו עד מהרה צרור עצות וטיפים, היאך נהפכים להיות 'זקן ורגיל בעבודה', מה הדרך לקבל יותר מגמ"ח פלוני, ואיך מגמ"ח פלמוני...

ומשלם בכל חודש אחוזי ריבית גבוהים תמורת הכסף שהפקידו בידו, כאשר הוא חושב שהכל נעשה כדת וכדין.

תוך חודשים ספורים הבין מנדלה שההשקעה הגדולה היא 'מכרה זהב', הרווחים שהרוויח מידי חודש בחודשו, היו גבוהים עד מאוד. בהמלצת אחד מידידיו הטובים, לא השקיע גם את כספי הרווחים חזרה בהשקעה, כמנהג רוב המשקיעים, אלא פרע בהם בכל חודש חלק מההלואה הגדולה שנטל.

באותם ימים הרבה מנדלה רבות בדבר מישכון דירתו ולקחת הלואה מהבנק, או לחילופין למכור את הדירה ולהתגורר לבינתיים בשכירות, כאשר את הכסף הרב שיקבל, יפקיד אצל אותו סוחר, ותוך כמה שנים ישלש את כספו וירוויח הון עתק, ובוודאי שכך יוכל כל ימיו לעסוק בתורה בלא שום טרדות, להשיא את ילדיו הרבים ברוב פאר והדר, כמנהג בעלי בתים חשובים, וכל זה מאותה השקעה מיוחדת וטובה, אשר בסייעתא דשמיא זכה למצוא.

לבסוף החליט מנדלה, שההצעה הטובה ביותר עבורו היא, למשכן את דירתו בבנק, בכדי למנוע מעצמו את טירדות מציאת דירה חילונית, מעבר הדירה וכל מה שכרוך עם זה, ובכסף הרב שיקבל מהבנק, יפקיד אצל אותו סוחר, וירוויח כסף רב. לאחר שמנדלה כבר הספיק למלא את כל הטפסים הנדרשים בבנק למישכון, ואפילו כבר בא לביתו שמאי שהעריך את ערך הדירה, החליט בליבו שמדוע לא יציע הצעה מיוחדת זו לשלום איבערטראכטיגער* חברו הטוב, שגם הוא יוכל להרוויח ולכלכל את נפשות בני ביתו, שכיום הם חיים בדוחק רב ובעוני. שלום שמע את דבריו ואף הודה לו על מחשבתו, אך לא התלהב כלל. כשראה מנדלה את פני הדברים, החליט לגלות לו את סודו, מהו הסכום שהשקיע אצל אותו סוחר, כמה הוא מרוויח בכל חודש, וכמה הוא

הולך להרוויח כעת, עם משכון דירתו.

כששמע שלום את הדברים, השתכנע לשלילה באופן מוחלט, ואף החל לשכנע את מנדלה שלא יעשה כדבר הזה. ושאלו, היאך הוא הולך למשכן את דירתו, כאשר אם חלילה העסק יפול, הבנק יזרוק אותו עם כל משפחתו לרחוב. תמיד אבי אמר לי, נימק שלום, שעסקים והימורים אפשר לעשות עם מה שיש, או עם מה שאני יכול להתמודד בהפסדו, לא עם סכומי ענק שאם חלילה מפסידים אותם, אפשר להתמוטט כלכלית באופן קשה, ובודאי שלא עם הדירה בה מתגוררים.

שלום השקיע את כל כושר שכנועו על מנדלה, לבל ימשכן את דירתו ויקח תמורתה הלואה, אף כאשר נראה לו שהרווחים הם כה גדולים ומפתים, ולשם כך הוא לקחו כמעט בכח לאחד הרבנים החשובים, שרבות מתעסק עם כתיבת 'היתר עיסקא', ויודע את הסיכויים הקיימים, אך גם את הסיכונים.

כששמע הרב את פרטי הדברים, אמר לו, האמת היא שיש לי גם מה לומר לך על השקעתך הראשונה, אבל על כגון זה נאמר, 'כשם שמצוה לומר דבר הנשמע, כך מצוה שלא לומר דבר שאינו נשמע', אך על רעיון הנוסף, על כך אומר לך את דעת תורתנו הקדושה, שאסור לך על פי דין לעשות כדבר הזה, למשכן את הדירה שאתה ומשפחתך מתגוררים בה. מה גם, הוסיף הרב ואמר, אין זה בגדר 'הלכה למשה מסיני', אלא שלפי נסיוני, אם חלילה תשקיע את כספי דירתך אצל סוחר זה או אחר, אולי כמה חודשים תקבל את כספי הריבית, אבל את הקרן עצמו, איני רואה שום סיכוי טבעי שתקבל חזרה.

טבעו של עולם ובריותיו, להתרחק מקללות כמטחוי קשת, החשש להתקלל יכול לסלק ולמלט רבים ממקומם ומביתם, הפחד שמא הקללה תדבק בהם, יכול לגרום להם מחלות לב, אך מה לא יעשו בכדי שלא להתקלל חלילה.

למרות כן, ישנם רבים, הרודפים בכל כוחם אחר הקללה, הם נתונים בכל ימיהם במין אובססיה כפייתית של התאמצות יתירה לתפוס עוד נתח ועוד שעה של קללה, במסירות נפש של ויתור על תאוות האכילה והשינה, לא מפריע להם להרוס את חיי המשפחה, כמעט לא להכיר את ילדיהם, והכל בכדי לזכות למנה גדושה של קללת 'בזעת אפיך תאכל לחם'. עד כדי שקללה זו מחיה אותם, ממנה הם מרגישים את סיפוקם ומעמדם, ועל כך כל מחשבותיהם במשך ימי חייהם.

לעומתם, רבים משומרי התורה והמצוות, אשר יודעים שקללה זו צריכה להתקיים, מוצאים לעצמם עבודה מסוימת אשר בה מתקיימת בהם הקללה ומוצאת לה מנוחה, ומשתדלים שלא להרבות בקללה יותר מהנצרך, ומנצלים את ימיהם לעסוק בתורה ולקיים מצוות, לקיים חיי משפחה יהודיים, בגידול ילדיהם בדרך התורה, לדור נוסף של עובדי ה' ועושי רצונו.

תמיד ישנו מיעוט 'חכמים', אשר בטוחים שחכמתם עצומה לאין שיעור, ובה יוכלו למלט עצמם מקללה זו, ולא על ידי שעוסקים בתורה, שבעסק זה אדם נפטר מקללה זו, אלא חושבים בליבם שימצאו 'אומנות נקיה', מקום בו יוכלו להשקיע את כספם, ובלא לעבוד, להרוויח סכומי עתק, באופן הבטוח ביותר ותוך זמן קצר.

הרעיון כשלעצמו אינו רע כלל ועיקר, אדם בעל ממונות משקיע את כספו בבנק נכרי או אצל יהודי בדרך המותרת על פי ההלכה, ומאותה עת הוא שותף פעיל בעסקיו של המשקיע, ומרוויח רווחים נאים מידי חודש בחודשו, בשיעור הנזקק לו לפרנסתו ופרנסת בני ביתו, והוא יכול לשקוד על דלתות התורה, לקיים את מצוות ה' כל ימיו בלא שום טירדה.

אבל החסרון הגדול בפרנסה באופן כזה, שבכדי להרוויח כל חודש סכום המספיק לפרנסת משפחה, יש צורך בסכום עתק. בימים אלו, שהריבית העולמית נמוכה, כחמש מאות פעם מהסכום המבוקש, וכמאתים פעם מהסכום המבוקש בתקופה שהריבית היתה גבוהה יותר, כך שזה כמעט לא מציאותי להתפרנס באופן זה. מה גם שפעמים רבות ישנם שינויים כלכליים בעולם, הגורמים לתנודות ושינוי שערי מטבעות, והרווחים אינם כצפוי.

חיסרון נוסף קיים באפיקי השקעה אלו, שבהם הרשויות יודעים ומבחינים בכל ריוח, ועל כן יש לשלם עליהם מיסוי רב, וזאת מלבד שיש חשש שיבקשו ממנו הסבר מלא על הממון שנסחר בהם, מהיכן הוא ובאיזה אופן הוא הגיע לידי, כך שאפילו אנשים הנוהגים בעסקיהם בהגינות, מעדיפים שלא להתוודע לרשות, ורואים בכך חסרון גדול. אלא שכל החסרונות המדוברים, הם רק בהשקעות בגופים רשמיים ומסודרים, בהם שערי הריביות קבועים ויציבים יחסית, כאשר יחד עם זאת הם נחשבים כאפיקי השקעה סולידיים, בהם כמעט ואין סיכון, שכלל ידוע הוא אצל 'משקיעים', שבמקום שאין סיכון, כמעט ואין סיכוי, ואילו במקום הסיכונים, בהם נמצאים הסיכונים הרבים, להרוויח ואף להתעשר.

זו הסיבה שמחמת כן מחפשים רבים אחר אפיקי השקעה, בהם יוכלו לקבל אחוזי ריבית גבוהים, ואף מסכומים של עשרות אלפים, כבר יוכלו להנות מרווח של אלפים בכל שנה, ומסכומים גבוהים יותר, יוכלו להתפרנס בלא להתעסק כלל בקללת העבודה, אלא לנצל את הזמן, כל אחד לעניניו הוא.

גם מנדלה גייטעמגארניישטאן* היה מאלו שרצו להרוויח כסף רב ובקלות, ולצורך כך לווה סכום עתק שאותו השקיע אצל אחד מה'סוחרים', הנותן

לפני כמה חודשים, סיפר הרב, יושב אצלי יהודי עם שטר היתר עיסקא, לברר על כשרותו, ולאחר שאמר לי את אחוזי הריעות, אמרתי לו, שאין לי כלל צורך לקרוא ולעיין בפרטי השטר, היות ודבר פשוט הוא שאין בנתינת מעות אלו שום שאלה של היתר עיסקא, כי מובטח לו שלא יקבל אפילו את הקרן. זו לא הלואה, אלא נתינת מתנה. ואמש, אותו היהודי חזר, בספרו בכאב לב, שהוא לא קיבל את דברי, אלא התפתה להשקיע את הכסף, וכעת הוא בא לומר שעתה הוא מבין את דברי חז"ל ש'חכם עדיף מנביא', שלא נשאר בידו פרוטה אחת מכל מה שהשקיע בידי אותו סוחר, שברח לחו"ל והשאירו נקי מכל נכסיו, מלבד אותה פתקה בה רשם לו את חובו, שאין לה שום תוקף, הלכתי, ולהבדיל, חוקי.

לאחר שמנדלה שמע את הדברים מפורשים מהרב לאיסור, הוא כבר לא יכל לעשות כן, אבל הוא הרגיש בליבו קצת קפידה על הרב, מדוע אסר עליו לעשות את עיסקת חייו, וחשב שבמניעתו זו, ההפסד שהוא מפסיד הינו לשם שמים, ובודאי שיקבל שכר רב על כך, ועל כגון זה נאמר, שיש לשמוע לפסק הדין גם כשיאמר לך על שמאל שהוא ימין ועל ימין שהוא שמאל.

*

מחשבות אלו התגלגלו בליבו של מנדלה מעט יותר מחודש, כאשר לאחרים בקול רעש גדול היתה המפולת הגדולה של אותו סוחר שאצלו הפקיד מנדלה את הסכום הענק, וחשב אף להוסיף את כספי דירתו. מיום ליום התברר עד כמה רבים הם אותם יהודים יקרים שהתפתו להפקיד בידיו את כספם וכספי דירותיהם, וכעת הכל התנדף כאבק פורח וכחלום יעוף, בדיוק כפי שקורה כל כמה חודשים עם סוחר אחר ובעל השקעות נוסף.

השמועות סיפרו על כמה מהמשקיעים שהפקידו בידיו את חסכונותיהם ודמי דירותיהם, שלקו בליבם מרוב צער ויגון, ומאושפזים בבתי החולים. אחרים רק סבלו מבעיות רפואיות קלות יותר, הפורצות מלחץ ותוגה, ויש כאלו שרק הפסידו את כל כספם.

באותה שעה, כאשר הצער והיגון על אובדן הכסף הרב היו עדיין בעיצומם, הלך מנדלה לרב שאסר עליו להוסיף להשקעה את כספי הדירה, נפל לפני רגליו וביקש את סליחתו על מחשבותיו ועל הקפידות שהיו לו עליו, כאשר כעת נודע בשער בת רבים היאך דבריו התאמתו לחלוטין, ורק תאוות הממון היא זו שהעבירה אותו על דעתו. הרב קיבל את דברי סליחתו, ואמר, שעצם זה שהצלחתי להצילך שלא להשקיע את כספי דירתך ולהפסידם, זה בשבילי השמחה הגדולה, ומאד הערכתי אותך על שעמדת בנסיון לשמוע לדעת תורה שלא להגרר אחר מראה העינים, וזה יהיה תמיד נר לרגליך, שההולך בדרך התורה ובהוראת הרבנים, לא מפסיד, אלא רק מרויח, בעוה"ב וגם בעוה"ז.

כעת היה למנדלה להתמודד עם אותו חוב עתק של הסכום אותו נטל עבור ההשקעה שנפלה והתנפצה, כאשר לא זו בלבד שאין לו מסכום זה כל רווח, אלא עליו לדאוג כעת להשיגו ולפורעו ממה שאין לו.

בשעה זו שמח מנדלה על שבאותם הימים שקיבל את כספי הריביות, שכנעו חברו שלא להשקיעם חזרה כמקובל, אלא לפרוע עמם את חובו. כך שלפחות את אותם אחוזים בודדים שקיבל במשך התקופה, הפחית מחובו העתק.

יחד עם זאת הבחין היאך כל דמיונותיו בדבר כדאיות ההקשעה שבעקבותיה יוכל לשבת וללמוד ללא כל טירדה, היו ללא כל אחיזה מציאותית. כעת עליו לעזוב את תלמודו ולעבוד קשה מאוד, בכדי לפרנס את בני ביתו, ובעיקר בכדי לשלם את הלואות העתק שנטל. כנגד כל אותם ימים שהוא ניצל מקללת בזעת אפיק, הוא הולך לעבוד עשרת מונים ולאורך שנים.

*

מעבודה לעבודה נדד מנדלה, בכל מקום הוא לא מצא את עצמו, עבודה זו היתה קשה מידי, באחרת שילמו מעט, ובנוספת היו בעיות אחרות, כך שבאותם ימים קשים בקושי יכל לכלכל את בני ביתו, ואילו לפרעון ההלואה, כמעט לא הצליח לחסוך ולשלם.

מועד הפרעון חלף ועבר, ולאחר עוד כמה וכמה דחיות שנתנו לו גבאי אותו גמ"ח, בהתחשב בנפילה הגדולה שעברה עליו, ובהשתדלותו למצוא עבודה מצליחה, בסופו של דבר דרשו את כספי הגמ"ח חזרה.

ברירה רבה לא היתה לו למנדלה, אלא ליטול עשר הלוואות מעשרה גמח"ם, עם כל הקושי שבזה, כל גמ"ח ושעותיו, כל אחד והערבים שהוא מכיר ומאשר, וכל אחד כלליו ותנאיו, עד שלאחר עמל ויגיעה וריצה מרובה, הצליח להשיג את הסכום העצום, ולשלמו לגמ"ח הראשון.

מאותו יום ואילך נכנס מנדלה למהלך חדש בחייו, הוא למד מהרה את כללי ורזי מקצוע ה'גילגולים', הוותיקים בענף לימדוהו עד מהרה צרור עצות וטיפים, היאך נהפכים להיות 'זקן ורגיל בעבודה', מה הדרך לקבל יותר מגמ"ח פלוני, ואיך מגמ"ח פלמוני, עם איזה גמ"ח אסור לשחק ומי גמיש וניתן למושכו בכפל זמן, מי פונה מהרה לערבים, ומי לא, עד אשר למד מנדלה את כל מה שצריך למקצועו "המכובד" החדש.

בתחילה עוד התבייש מנדלה לבקש הלוואות ולדחות החזרים, אך תוך כמה חודשים כבר לא יכלו להכיר עליו שהוא חדש במקצועו, הוא הכיר את כל רשימת הגמח"ם הגדולה בעל פה, עם שעות הקבלה הקבועות, כך שידע לחשב ולתכנן היטב את צעדיו בעולם הגלגולים.

המציאות הקיימת, שכאשר אדם עסוק במקצוע אחד, אינו יכול לעבוד במלא כוחותיו בעבודה אחרת, היא זו שגרמה שבעקבות עבודתו החדשה בגלגולים, הכנסותיו פחתו, ועל כן נאלץ לקחת עוד ועוד הלוואות, וכך חי והתפרנס ממקצועו זה של גלגולים.

גם באורחות ביתו, שעד לתקופה זו התקיימו די בצמצום, החלו לנהוג יותר ברחבות, כאשר יש כסף לכל מה שצריך, וכמובן, שכמעט הכל צריך, במיוחד שעד לאותם ימים הם היו צריכים להתמודד עם ההכנסות החודשיות, ואם אירע להם הוצאה חריגה, אזי באותו חודש דאגו לקזזה על ידי צמצום בשאר ההוצאות. כעת כלל זה לא עבד, שכאשר אין כסף, וממילא נצרכים ללוות, אין בעיה, ילוו עוד קצת ועוד קצת, ויקנו את כל מה שנראה ונדמה שצריך.

באותן השנים חיתן מנדלה כמה מילדיו, וכמובן שלא היתה לו כל מניעה להתחייב סכומי עתק, שהרי הוא רק יקח עבור זאת עוד כמה גמח"ם, ואף את השמחות ערך ברוב פאר והדר, כיאה לגביר כמותו, וחובותיו אלו מנישואי ילדיו הצטרפו לחובותיו הקודמים, שאותם הוא עמל לגלגל ללא שום דרך ומוצא.

*

השנים האחרונות שעברו, הפכו את מנדלה לבעל חוב עצום, ומפאת הסכום הענק שהיה חייב לכמה מאות גמח"ם, כמעט לא היה גמ"ח גדול שהוא לא נמנה בין לקוחותיו הקבועים, ורק הגלגול מגמ"ח לגמ"ח לקח לו את כל שעות אחר הצהרים והערב של כל יום ויום, והוא עמד להתמוטט לחלוטין.

באחד הערבים הוא ישב עם בני ביתו והסביר להם את המצוקה אליה הוא נקלע, ואמר להם שבליט ברירה הוא חייב לצאת לגולה לפרק זמן קצר, לנסות להשיג איזו שהיא הלוואה גדולה, במקום להתרוצץ כל היום ועל ידי זה להמנע כמעט לחלוטין מלהתפרנס.

כבר למחרת עלה מנדלה על טיסה לחו"ל, כאשר גם שם הוא לא השיג דבר. אכזבתו הגדולה היתה, שכאשר הוא פנה לעוזר אלעסהלפטער*, אחד מרודפי הצדקה וחסד הגדולים, המנסה לעזור ולסייע לכל מי שיכול, וישב עמו זמן רב לראות אם יש בכלל מוצא עבורו מכל חובותיו, האם יש איזה שהוא דרך ואפשרות בעולם שהוא יוכל לשלם את מה שלוה, אם יתנו לו הלוואת ענק בעלת פריסה רחוקה וארוכת טווח, אך לצערם הם לא מצאו את הדרך והאפשרות הזו, ועל כן הוא נאלץ בצער להשיב את פני מנדלה ריקם, מלבד תרומה של כמה מאות דולאר שיכל לתת לו.

באותם הימים, כאשר ראו גבאי הגמח"ם שכספי הגמ"ח אינם חוזרים אליהם כימים ימימה, ניסו להתקשר אל ביתו ולברר אם אירע דבר מה. בתחילה השיבו בני הבית שאביהם טס לתקופה קצרה והם מבקשים אורכה מסוימת עבורו עד שישבו, אבל כאשר ארכו לו שם הימים, ובני הבית לא יכלו לעמוד בעומס של הפונים, לא היתה ברירה רבה בידם, אלא לנתק את הטלפונים.

תוך זמן קצר התפרסם הדבר בין גבאי הגמח"ם, שמנדלה נמלט מארץ הקודש. גבאי הגמח"ם פנו לערבים שחתמו על שטרי החובות, ועקב כך

נפלו עשרות משפחות מקרוביו וידידיו למצוקה כלכלית גדולה, לשלם סכומי עתק שבזבזו על ידי מנדלה ומשפחתו במשך השנים, כאשר היה ביניהם כאלו שמחמת כן לקו גם בבריאותם, יחד עם הבזיונות הרבים שהיה להם על קרבתם וידידותם אליו.

כאשר מנדלה הוריד אליו לחו"ל את בני משפחתו, הבינו הכל שבשלב הזה הוא אינו מתכוון לשוב ארצה לשלם את חובותיו, ולכך הקימו רבני המקום 'בית דין מיוחד' שטיפל בכל פרטי חובותיו, ולאחר פניות רבות למנדלה ששבו ריקם, פסקו למכור את דירתו ולכסות בכסף כשליש מחובותיו העצומים שהשאיר אחריו.

*

מנדלה מצא לו את קהילת 'שערי התורה' להתגורר בה, הקהילה הקטנה שהיתה בשלבי גיבוש מתקדמים, כאשר אפילו לא מינו לה עדיין רב, היתה מיוחדת מאוד ביחס שבין חבריה, כאשר בין כולם היתה אהבה ואחוה מיוחדת, כמין אי של רוחניות ושלוה בתוך אורית החולין והרדיפה אחר הממון, שמצוי יותר בגולה. במיוחד נהנה מנדלה לראות את האחריות בה כל אחד נוטל על עצמו כלפי כל החברים האחרים, לעזור ולסייע בעת שמחה, וחלילה בעת צער, כאשר מי שעומד בראש המחשבה על השני והעזרה ההדדית, היה מיסטר דוד אויפאלעטראכטער*, אשר מצד אחד אפילו לא היה גבאי בקהילה, ומאידיך, בני הקהילה כה אהבוהו, עד כי השפעתו היתה רבה על כולם, שתמיד כולם שמעו לדעתו ולדבריו, גם כאשר לא כל כך הסכימו עמו.

למרות שבני הקהילה ידעו מה עבר על מנדלה, ומדוע הגיע עד אליהם, ומה השאיר מאחריו, בכל זאת קיבלוהו בסבר פנים יפות, וניסו שלא לדון אותו על מה שעשה, אלא כיבדוהו כאילו שלא יודעים דבר.

באותה תקופה קשה האיר ה' את עיני מנדלה בחסדו, כאשר אחד מהעסקנים בקהילה, הכיר בהגינותו וישרותו, וידע שכל מה שעבר עליו, לא היה חלילה מרוע לב, אלא מנפילה בנסיונות החיים שגררוהו למצב ביש שכזה, ולכך ניסה לעזור ולסייע בעדו להתחיל במקומו החדש מבראשית, להקים עסק קטן לפרנס בו את בני ביתו, כאשר תנאי כפול התנה עמו, שאינו נוטל שום הלואה מכל גוף כלשהוא.

בתקופה זו הבין מנדלה, שאם הוא אינו מעוניין ליפול שוב, עליו ועל בני ביתו

ללמוד היאך מכלכלים בית בצורה נכונה ואחראית, ולצורך זה פנה אל אחד מחברי הקהילה, שהמליצו עליו שיוכל לעזורו בדבר זה, ואכן הוא סייע בעדו בעצות טובות נכונות ומועילות.

תוך תקופה קצרה ראה מנדלה סייעתא דשמיא עצומה, שהעסק הקטן הלך וגדל, ופרנסתו היתה מרווחת. כעת הוא התלבט רבות מה לעשות, מצד אחד הוא ידע היטב על החובות העצומים שהשאיר מאחוריו, ומאידיך, היה לו בליבו כעס גדול על הבזיונות הרבים שביזוהו ואת קרוביו וידידיו, ועל מה שמכרו את דירתו בשביל לשלם את חובותיו, ועל כן, באחד הימים הוא הגיע להחלטה, שהוא לא רוצה לשמוע יותר על אותם החובות, למרות שבכך הוא העניש את כל קרוביו וידידיו, אלו שחתמו לו ערבות בעת מצוקתו, ושמלבד הנזק הגדול שהוא גרם להם, הם אף התבזו עברו בבזיונות גדולים.

הצלחה מסחררת היתה לו למנדלה, תוך זמן קצר הוא הפך להיות גביר בעמיו, הוא רכש לעצמו בית גדול, רכב מפואר, ועוד היה בידו ממון רב. באותה העת, בכדי לכפר על ייסורי המצפון שהיו לו על החובות שהשאיר, החל לחלק כספי צדקה בנדיבות רבה לכל דורש, אך מאידיך, הוא לא הסכים לשמוע מכל מכתב או פניה שהגיעו אליו מקרוביו וידידיו, אלו שבעמל וזיע רב, תוך ויתור על לחם וחלב שלהם ושל ילדיהם, שילמו את חובותיו.

באותה תקופה הסתפקו כמה מבני הקהילה אם להעיר למנדלה על הנהגתו הנלוזה, שאינו משלם את חובותיו למרות מצבו הכלכלי הטוב, אך לאחר מחשבה הגיעו למסקנא, שבמקרה כזה, שלא בטוח שישמע לדבריהם, אלא אולי זה יגרום לו לריחוק מהקהילה, 'שב ואל תעשה עדיף'.

כך עברו להם כמה שנים, בהם מנדלה חי כגביר, מפזר מכספו לכל דורש, אך מתעלם מחובותיו שאותם פורעים בקושי רב קרוביו וידידיו לשעבר, כאשר הידיעה שמנדלה חזר לחיות חיי פאר והדר, והם צריכים לשלם את חובותיו, הקשה עליהם נפשית את פרעון החובות.

*

לא לעולם חוסן, באחד הימים הרגיש מנדלה כאבים בגופו, וכשנתגברו הכאבים ופנה לבדיקות, נתבשר בבשורה המרה, על מחלה קשה המקננת בגופו, ומצבו אינו פשוט.

הכסף לא היה למנדלה מחסום, טובי הרופאים הוזעקו את מיטתו, אך ישועה גדולה הוא לא ראה מהם. מצבו הלך והתדרדר במהירות.

באותם הימים נסע מיסטר דוד לנסיעה קצרה לארץ הקודש, במהלכה נכנס אל הקודש פנימה, לבית מרן שליט"א, כשמביא עמו תמיכה נכבדת עבור עמלי התורה, החשובים ביותר בעיני מרן שליט"א, ואשר עליהם דאגתו ומחשבתו כל הימים.

בעודו עומד לפני מרן שליט"א, ביקש ממנו שיתפלל ויברך את בן קהילתם שחלה עד מאוד והוא כבר במצב של סכנה גדולה, שהוא מהתורמים הקבועים בעין יפה ונפש נדיבה למען לומדי התורה ועמליה, ואף סכום נכבד ממה שהביא, הוא מנדבת ליבו.

כשאמר מיסטר דוד את שם החולה ואמו, והוסיף לומר את שם משפחתו, הבין מרן שליט"א שמדובר במנדלה הידוע, בן עירו לשעבר. אמר לו מרן שליט"א, דבר פשוט הוא שהעובר עבירות שהם בין אדם לחברו, מקובלנו מרבותינו שהעונש מגיע מיד, ואין הקב"ה משהה את העונש על אונאה של אחרים, ובמיוחד שהוא גרם לאותם עשרות משפחות,

חלקם בני תורה, יסורים וצער מרובים, וביטול

תורה לרוב, כשהם צריכים להתמודד עם חרפת

רעב בחובות שהשאיר להם לשלם כשברח

פתאומית, וזאת כעונש על שגמלו עמו חסד

במצבו הקשה, ואף כעת, למרות מצבו

הכלכלי הטוב, במקום לשלם את חובותיו,

הוא מעדיף לפזר כספי צדקה לרוב. אין

רפואה למכתו, אלא אם יחזור בתשובה

שלימה ויתקן מעשיו.

לשאלת מיסטר דוד, מה בכל זאת הוא

יכול לעזור לרפואתו של מנדלה, האם

יקבל על עצמו איזה שהוא חיזוק, או יתן

צדקה, השיבו מרן שליט"א, שהאמת

היא שגם לך יש חלק במצבו זה של

מנדלה.

מיסטר דוד נבהל מאוד למשמע דברי מרן שליט"א, ושאלו, מדוע רבינו אומר שיש לי חלק במצבו. השיבו מרן שליט"א, שאם ילמד את הפרשה שנים מקרא ואחד תרגום עפרש"י, בודאי יבין את דבריו, שיש לו חלק במצבו של מנדלה.

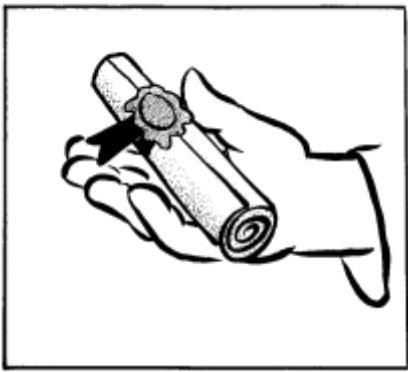
השאלה היא: היאך על ידי לימוד פרשתנו עפרש"י הבין מיסטר דוד את דברי מרן שליט"א?

גייטעמגארניישטאן - לא מעניין אותו דבר. איבערטראכטיגער - החושב והזהיר מעל ומעבר. אלעסהלפטער - העוזר לכולם. אויפאלעטראכטער - החושב על כולם.

תשובה ל"סיפור ואלה הצי"ו" אפוא עפר

ליצחק עלה הרעיון לבקש מאחד מצדיקי הדור שיפייס בעבורו את אותו יהודי שפגע בו ומסרב למחול לו זה כחמשים שנה, ובודאי שיצליח בזה, כי הוא יודע לרצות ולפייס באופן הטוב ביותר, וזאת מדברי רש"י ל"ג י', עה"פ, "וַיֹּאמֶר יַעֲקֹב אֶל נָא אִם נָא מְצַאתִי חֵן בְּעֵינֶיךָ וְלִקְחָתָּ מִנְּחֹתַי מִנְּדִי כִּי עַל כֵּן רָאִיתִי פְּנֵיךָ פְּרֹאֵת פְּנֵי אֱלֹקִים וְתַרְצֵנִי", וביאר רש"י, "ותרצני. נתפייסת לי, וכן כל רצון שבמקרא, לשון פיוס, אפיימיני"ט בלע"ז, (ויקרא כ"ב כ') כי לא לרצון יהיה לכם, הקרבנות באות לפייס ולרצות, וכן (משלי י' ל"ב) שפתי צדיק ידעון רצון, יודעים לפייס ולרצות". מבואר בדברי רש"י, שהצדיקים יודעים לפייס ולרצות, ועל כן רעיון טוב ומשובח הוא, שאחד שלא הצליח לפייס אדם שפגע בו, שיבקש מצדיק שינסה לפייסו ולרצותו בעבורו.

המעיר לארץ

הערות והארות מרבנן ותלמידיהן

שפיה קצרה וכו' יעו"ש. הנה ידוע מפי השמועה דהקב"ה גלגל העניין באופן זה בכדי להטעות השטן שלא יפריע ליעקב ב"ד שנותיו אצל שם ועבר בחשבו כי עשיו הוא בעל הברכה. ושמה גם כאן ביקש הבורא ית"ש להטעות השטן שלא ידע שמפרץ יצא דוד המלך ע"ה, ויחשוב שזה שעל ידו השני הוא יצא בראשונה וממנו עתיד לצאת דוד המלך ולכן נקשר על ידו השני (שהוא בגימ' שטן עם הכולל וד"ל).

"וירא אותם והינם זועפים" (מ, ו)

יש לדקדק מה עניין סיפור כל פרטי החלומות וזעף השרים, שהוא מעשה אבות סימן לבנים וכאן מלמדת אותנו התורה"ק כלל גדול מיוסף הצדיק, שלכאורה אין זה עניינו זעף פני אסירים עכו"ם, ומדוע לוחץ עליהם לספר סיפורם ומבקש להושיעם? והיסוד הנלמד מהכא הוא ללמדה את בני"ש שאם יש למראה עיניהם רעת אדם אחר הרי הוא עניינם וצריכים להושיט יד כפי יכולתם ואסורים הם להעלים עיניהם מכך, דאילולי היה עניינם לא היה נראה לעיניהם, ולכאור' אם יוסף היה מתעלם מזעף פני החרטומים היה נשאר בבית הסוהר עד זיבולא בתרייתא ואף דהרבה שלוחין למקום מ"מ זהו הנלמד מפרשה זו, וק"ל.

הדרך למתיקות התורה

הרה"ג רבי יחזקאל שניידר שליט"א

והנה בשביל להגיע להרגשת מתיקות התורה, יש לעשות ב' דברים עיקריים. א. בשעת הלימוד, אין זה משנה אם הלימוד הוא חצי שעה או שעה ויותר, אסור שיהיה מעורב במוחו או במעשיו שום ענין אחר צדדי שאינו קשור לענין הלימוד. [זאת אף אם הוא עושה תענית דיבור, עצם הדבר שיש לו עוד דברים במוחו, מהוה כטשטוש ובלבול במוחו של הלומד, ומעכב ממנו להגיע למתיקות התורה]. ב. יש על הלומד לבחור נושא, לימוד, מקום, אקלים חברתי, בו הוא רוצה ונהנה למקד את לימודו. דהיינו אם הלומד לא יהיה לו מקום קבוע, או לימוד קבוע, וכן סוג של לימוד שהוא נהנה ללמוד אותה. מהר מאוד הוא יגיע לתסכול בלימוד, וההיפך מאהבת וחשקת התורה ישיג ע"י לימוד הנ"ל.

וכדוגמא: יש כאלו שאוהבים ללמוד בצורה עיונית וחופרנית, ואם הם ילמדו בצורה חפיה מלמעלה את הסוגיה, אף אם הם ישקיעו ע"ז שעות רבות, לא יגיעו לגישמעק הרצוי בלימוד התורה, כי הקב"ה חנן כ"א שילמד את הסוג הלימוד בה מתחברת אליו נשמתו. וכן להיפך, ישנם כאלו שהלימוד בעיניו מרדים אותם, לבם ונפשם אוהב יותר לעבור בצורה של גירסא את הלימוד, (כמובן בדרך של חזרה תמידית על החומר על הנלמד, וכמו שאכתוב בס"ד לקמן). כמו"כ אנחנו מוצאים בגמ' על אמוראים מסויימים שלמדו בצורה של גירסא, לעומת תנאים ואמוראים אחרים שהיו יותר עוקר הרים, עיין ב"מ פו: ר' חייא אמר "עבידנא דלא תשתכח תורה מישראל", ואילו חברו אמר לו "אי תשתכח תורה אהדר ליה בפילפולא". וכן בהוריות יג. רבה היה עוקר הרים ור' יוסף היה כסיני, עי"ש ברש"י בפירוש הדברים. ומ"מ גם מזה וגם מזה אל תנח ירך, אך העיקר שיהיה דבר שליבו חפץ.

עוד בענין שלא יהיה מעורב במוחו דברים אחרים חוץ מתורה, בשעת לימודו בשעות הלימוד המסויימות, שמעתי ממר"ר הגר"מ ברורמן שליט"א בענין אחר, שעצה טובה לכל אחד שיהיה לו בכיסו דף או פנקס, ובאם עולה לו במוחו דבר אחר חוץ מהלימוד, שירשום זאת בפנקסו, ועי"כ זה לא יפריע לו מלימודו. וכן זה עצה טובה ליצה"ר שדוחים אותו שתיכף כבר אעשה דברים האחרים, העיקר לא בשעת הלימוד!!

הערות בפרשת השבוע

הרה"ג רבי יחזקאל לינטופ שליט"א

"ויגער בו אביו וכו' מה החלום הזה אשר חלמת וכו' ואביו שמר את הדבר" (לז, י)

הנה ידוע דיש ב' מיני חלומות, א' מהרהורי ליבו והב' א' מס' מנבואה, והנה אחי יוסף שדנו אותו למיתה מדין מורד במלכות הוא משום שסברו שחולם מהרהורי ליבו ובכוונתו ליטול המלוכה, ורק אחר שהתוודע יוסף אל אחיו (בפר' ויגש) ולא יכלו אחיו לענות אותו כדאחז"ל אוי לנו מיום הדין וכו' דאז כשנתקיימו החלומות ראו בחוש שאינם מהרהורי ליבו אלא ניתנו לו מנבואה, ולא יפה דנו אותו, (אף דהדין דין אמת).

והנה אם נתבונן בדבר נמצא שעיקר חטא האחים הוא שלא דנו את יוסף לכף זכות בזה הענין של החלומות. כי אם היו דנין אותו לכף זכות לא היו חושדין אותו שהחלומות מהרהורי ליבו.

ובזה יואר ויבאר היטב מה דאיתא בחז"ל דשיתפו שכינה עמהם בדין והסכימה עמהם דקיי"ל דהקב"ה מסכים עם הדין את חברו לכף חובה רח"ל וכ"ש לכף זכות והוא מפורש בזוה"ק פרשת פקודי (רסד:) ומובא בהקדמה לספר חפץ חיים דהתערותא דלעילא תליא בהתערותא דלתתא בין לטב ובין לביש עי"ש.

וידוע בחז"ל בכמה מקומות דעיקר סיבת הגלות האחרונה הוא לכפר על חטא מכירת יוסף והוא מתיישב עם דבריהם כגחלי אש שלא חרבה ירושלים אלא מפני שנאת חינום.

והיוצא מכלל הדברים שאם נזכה לתקן את ענין לימוד הזכות על כלל ישראל ופרטיו הרי שנמצא הדרך ליציאה מן הגלות המר בעזרתו יתברך ואולי לזה נתכוין רבי יוחנן (סנהדרין צח.). "אין בן דוד בא אלא בדור שכולו זכאי" שאם נזכה ללמד זכות על הדור כך הקב"ה ידינהו לכך זכות וימצא הדור כולו זכאי בעיניו יתברך ובזה יתוקן חטא מכירת יוסף ובא לציון גואל בב"א.

"וימכרו את יוסף לישמעאלים בעשרים כסף" (לז, כח)

בפיוט 'אלה אזכרה' שאומרים ביוה"כ נאמר ששאל השר את הרוגי מלכות על הפסוק "כי ימצא איש גונב נפש מאחיו... והתעמר בו ומכרו", וענו לו 'זמת הגנב ההוא' וכו', ומכאן נתגלגל ענין הרוגי מלכות כדי לכפר על חטא מכירת יוסף.

ויש להקשות דבגמרא בסנהדרין דף פו. דרשינן "כי ימצא" פרט למצוי' יצא האב המוכר את בנו והרב את תלמידו שאינו נהרג עליו, ולכאורה היו צריכים להשתמש בתשובה זו בכדי לפטור בני יעקב מחיוב מיתה וממילא לא נצרכו להורגן ולא לכפרתם.

וברמב"ם מפורש (הל' גניבה פ"ט ה"ה) שגם אח שמכר את אחיו נקרא מצוי ופטור. ואמנם בוודאי דברים אלו נשגבים אבל אולי יש מקום אפי' כל שהוא לזכות ולומר דאם יפסקו בב"ד של מטה דהלכה כהרמב"ם ז"ל שאין להם חיוב מיתה אגלאי מלתא למפרע שעשרה הרוגי מלכות יכולים לכפר על כלל ישראל, דהאידינא שידוע דעדיין אורך גלותנו הוא כפרה גם על חטא מכירת יוסף ומי כמונו זקוקים ומשוועים לישועה ואין פוצה פה לזכותנו ומי יודע ויודיע אם לעת כזאת הגיענו להרוגי מלכות שזכותם יעמוד לנו אכ"ר.

"ויהי בלידתה ויתן יד" וכו' (לח, כח)

יש לבאר ענין ידו של זרח כענין יעקב ועשיו כדאיתא ברש"י פר' תולדות (כה כו) יעקב נוצר מטיפה ראשונה ועשיו מן השניה, צא ולמד משפופרת

שמחת התורה

שו"ת בעניני הפרשה והמועד הרה"ג רבי יהודה שמחה סטורץ שליט"א

נשיו ונשי בניו. באמת אין זה הכרח כלל, שהרמב"ן בעצמו אמר כאן, וזה לשונו כי לא

הזכיר הנה רק אשר יולידו ויתרבו במצרים להודיע הנס הגדול, עכ"ל. ואם כן היאך יזכיר נשי יעקב שהם לא הולידו במצרים. עכ"ל.

ה. ועוד תירץ מהר"א אשכנזי (שם), וז"ל: 'ועוד שהרמב"ן ז"ל כתב כאן שנשיהם לא ימנו כי האיש עם אשתו הוא אחד, וא"כ מה יטען שם לרש"י, שהרי אני אומר לו שהאיש עם אשתו הוא אחד, וכמו שלא מנה יעקב לא מנה גם נשותיו, ולעולם בלהה בחיים היתה ואין כאן טענה'. עכ"ל.

ו. ועוד נראה ע"פ מה שכתב הבכור שור (לה כב) על מעשה ראובן ובלהה, וז"ל: 'וישמע ישראל. ונמצא שאבד שתי נשיו, רחל שמתה, ובלהה ששכב ראובן עמה, שמהיום ההוא ומעלה לא שכב יעקב עמה, כדכתיב גבי פלגש דוד ששכב עמהן אבשלום 'ותהיינה צרורות עד יום מותן אלמנות חיות' כל ימיהן'. עכ"ל. ובדומה כתב הרא"ש (שם), וז"ל: 'פירוש וישמע ישראל. שמתו נשיו רחל מתה בלהה שכבה ונאסרה לו'. עכ"ל. וע"פ זה כתב הבכור שור (בראשית לו ט), וז"ל: 'לא מצינו בהן לשון פלגש, רק בבלהה כששכב עמה ראובן, שנתחללה ונעשית פלגש'. עכ"ל. וכיון שכבר פירש ממנה יעקב ונתחללה וירדה לדרגת פלגש, ניחא שלא מנאה הכתוב בבין הבאים.

כ"י מדוע לא בטל החלום לפירושו הראשון

ז. ובעיקר הדבר נראה שאין מחלוקת בין פירושי רש"י, וגם לפירוש קמא אין חלום בלי דברים בטלים, ואין הכרח שכל החלום יתקיים, אלא שפירוש קמא סבר שחלום שיש בו דברים שאינם קיימים אינו חלום, ולכן סבר שאם נאמר בו שאינו יכול להתקיים אינו חלום כלל. אך אם נאמר בו

שבלהה שתשתחוה ובפועל לא השתחוה הוי דברים בטלים, ואדרבא בכל חלום יש חלק שאינו מתקיים. ולכן אמר לו יעקב שאי אפשר לומר שפירוש החלום הוא אני ואחיק משום שאם כן יש בו דברים שאינם יכולים להתקיים. והוצרך לומר לו הכל.

ח. וביותר נראה שיוסף סיפר את החלום משום שהוא סבר שהוא נבואה ואסור לו לכבוש נבואתו. ובזה גער בו אביו כיון שאינו יכול להתקיים במלואו אינו נבואה שלא יפול ממנו דבר, אלא דרגת חלום בעלמא, ואין על זה דין של כובש נבואתו.

ט. ועוד נראה שבאמת היה נבואה, וכיון שהיה נבואה בהכרח שגם יעקב ידעהו, כדאיתא בסנהדרין (פט:): 'חבריה נביאי, מנא ידעי. אמר אביי, דכתיב כי לא יעשה ה' אלהים דבר, כי אם גלה סודו'. ומבואר שם שכל נבואה שנמסרה לנביא אחד, כל שאר הנביאים יודעים אותו. וכיון שיעקב היה נביא, בהכרח שידע מנבואתו של יוסף. אלא שאין הנביא יודע פירוש הנבואה, וכמבואר שם שיונה ידע שניווה נהפכת, אלא שלא ידע אם לטובה [שיתהפכו במה שיעשו תשובה], או שמא לרעה [כהפיכת סדום ועמורה]. ולכן גער בו יעקב שפירוש החלום אינו נכון, אך שמר את הדבר שידע שהוא נבואה העתידה להתקיים, וציפה לראות כיצד יתקיים הנבואה ומה פתרונו.

י. ועוד נראה ע"פ מה שכתב מעשי ה' (מעשי אבות פל"ה) וז"ל: 'ונשוב לענינינו שאמר יעקב הבוא נבוא, ולא אמר הנשתחוה אני ואמך, אבל אמר הבוא נבוא, כלומר הבוא נבוא אני ואמך ואחיק לידי מדרגה זו שנשתחוה לך ארצה. ומה שנסתפק יעקב היה זה, האם יעלה יוסף לגדולה או למלכות עד שישתחוו לו. או שיוסף לא יוסיף בגדולה, קובץ דרישה וחקירה (גליון קלב) וישב תשפ"ב | 19

האם בלהה ירדה למצרים, ומהו פתרון הירח?

ויגער בו אביו, ויאמר לו מה החלום הזה אשר חלמת, הבוא נבוא אני ואמך ואחיק להשתחוה לך ארצה' (לז, י)

ופירוש רש"י, וז"ל: 'הבוא נבוא. והלא אמך כבר מתה. והוא לא היה יודע שהדברים מגיעין לבלהה, שגדלתו כאמו. ורבותינו למדו מכאן שאין חלום בלא דברים בטלים. ויעקב נתכוון להוציא הדבר מלב בניו שלא יקנאוהו, לכך אמר לו הבוא נבוא וגו', כשם שאי אפשר באמך כך השאר הוא בטל'. עכ"ל.

והקשה הרמב"ן, וז"ל: 'ולפי דעתי, כי בעת שירד יעקב למצרים כבר מתה בלהה גם זלפה, כי הכתוב אמר בספור שבעים נפש (להלן מו כו) מלבד נשי בני יעקב, ולא הזכיר 'מלבד נשיו ונשי בניו'. ואם תאמר כי בעבור היותם פילגשים לא רצה לומר 'לבד מנשי בני יעקב ופילגשיו', הנה כתוב נשי אביו. ורחוק הוא שיהיה הירח רמז לפילגשו'. עכ"ל. ואף אם בלהה היתה קיימת היכן מצינו שבלהה השתחוה ליוסף.

ועוד קשה לפירוש קמא, שיעקב אבינו הוכיח שהחלום בטל כיון שרחל אינה יכולה לבא, ואם יש דבר בטל בחלום החלום בטל, מדוע יעקב שמר את הדבר.

ועוד צ"ב מדוע אמר יעקב הבא נבא אני ואמך ואמך, ולא אמר התבא אמך, שהרי כוונתו רק שאין אימו יכולה לבא.

מחלוקת רש"י והרמב"ן האם בלהה ירדה למצרים

א. קודם יש להקדים שיטת היונתן והתרגום הירושלמי שבלהה ירדה למצרים, דאיתא בתרגום יונתן (נ טז): 'ופקידו ית בלהה למימר ליוסף אבוק פקיד קדם מותיה למימר לך'. ובדומה בבתרגום ירושלמי (שם): 'ופקידו שבטיא ית בלהה אמתא דרחל למימר, אבוק פקיד קדם עד לא יתכניש למימר'. והיינו דלא כרמב"ן שבלהה מתה בארץ כנען קודם שירדו למצרים.

אמנם החזקוני (נ טז) כתב בשם התרגום הירושלמי, וז"ל: 'ופקידו ית שבטיא דבני בלהה שפחה דרחל למימר'. ובדומה כתב בצרור המור (שם), וז"ל: 'לכן צוו לבני בלהה שהיו תדירין אצלו שיאמרו לו'. עכ"ל. ולפי גירסה זו לא מצינו ראיה שבלהה היתה בבחיים לאחר פטירת יעקב אבינו, ואין ראיה שירדה למצרים.

ב. ועכ"פ מצינו באלשיך שפשוט לו מדברי המדרש רבה [שהם המקור לדברי רש"י] שבלהה ירדה והשתחוה ליוסף בין הבאים, וז"ל: 'וגם בלהה שפחת רחל השתחוית בבואה בתוך הבאים את יעקב, כמו שאמרו ז"ל (בראשית רבה פד י) על מה שאמר יעקב הבא נבא אני ואמך והלא כבר מתה, והיה הדבר מגיע אל בלהה שפחתה'. עכ"ל. ומה שלא מצינו להדיא בקרא אינו ראיה, כפי שהרבה דברים לא מצינו, ובפרט השתחוות בלהה שנרמז כבר כאן בחלום.

ג. כיון שהיתה בלהה שפחת רחל, מסתמא נהגה כבוד בבנה יוסף, ואפשר שכבר נתקיים החלום עוד בארץ כנען קודם המכירה. [לא מצינו שיעקב והאחים השתחוו יחד, אלא כל אחד בפני עצמו]. וכן אפשר שנתגלגלה למצרים, והתורה לא סיפרה קורותיה, דלא היה בכך לימוד לדורות. ולא מצינו אינו ראיה.

וליישב קושיית הרמב"ן מדוע לא נאמר בבין הבאים 'נשיו', אפשר בכמה אופנים:

ד. מהר"א אשכנזי (מעשי ה' מעשי אבות פמ"א) תירץ, וז"ל: 'ומה שטען הרמב"ן ז"ל שם על רש"י שכתב שהדברים מגיעים לבלהה, והוא ז"ל הכריח שכבר מתה, שאם היתה בלהה בחיים היה ראוי לומר מלבד

אבל יעקב ובניו יבואו בפחיתות מדריגה עד שיצטרפו להשתחוות לו. שאם היה ודאי שיוסף יזכה למלכות לא היה מצטער יעקב מזה, ולכך בחלום הראשון לא נאמר שנתקנאו בו אחיו. אמנם בחלום השני שראו שאביהם האמין שהענין יתקיים, אבל לא ידע באיזה אופן, הנה נתקנאו בו, וזהו שנאמר ואביו שמר את הדבר. עכ"ל.

ונראה לבאר יותר, שיש מקום לחקור כלפי מי נאמרה הנבואה, האם הוא הוראה ליוסף שיכין עצמו לגדולה, ויתעלה עד שיהיה בדרגה שישתחוו לו. או שמא להיפך הוא הוראה לאחים שהם צריכים להשתחוות לו. ונפקא מינה אם הוא הוראה כלפי האחים יוסף מחוייב לספר את הנבואה לאחים, ואם אינו מספר הוא בכלל כובש נבואתו. אך אם ההוראה הוא כלפי יוסף לחוד, אין כאן ענין לספר לאחים אלא רק הוראה כלפי עצמו, ואין נכון שיספר נבואתו לאחים. ובזה ביארנו טענת האחים ליוסף המלך תמלך עלינו אם משל תמשל בנו, והיינו ששנאו אותו על שסיפר את החלום, וסבר שהוא נבואה שהם ימליכו אותו, בעוד שהם סברו החלום הוא נבואה כלפי יוסף שהוא צריך להתעלות ולהגדיל את עצמו להיות מושל. ולא מוטל עליהם להמליכו מרצונם. ולפי זה טענת יעקב אבינו היה שאם פתרון החלום

מתייחס כלפי יוסף עצמו, שייך שיתעלה לדרגה מעל אימו, שאף אימו צריכה להשתחוות לו. אך אם הוא הוראה לו ולא ימו ולא ימו ממה שאין בכח אימו להשתחוות לו, בהכרח שאין כאן הוראה לו ולא ימו, אלא הוראה ליוסף עצמו. ובזה ניחא היטב הטענה ולא היה יודע שהירח היינו בלהה. ועוד נראה שבאמת עיקר החלום היה שהשמש והירח עצמם זביני דיוסף, וזה היה כוונת יעקב לומר ליוסף שאין עיקר החלום שנבא אנחנו להשתחוות לך, אלא שעצם השמש והירח משועבדים לך. וכדאיתא בתנחומא (אחרי מות רמז ט): 'ולא עוד אלא ששנתחוה השמש לפני יוסף שנאמר והנה השמש והירח וגו', הוי שמש בגבעון דום'. וכן איתא במדרש שכל טוב (לז ט): 'משתחויים לי. נגד יהושע בן נון, ועל כן סמך יהושע ואמר שמש בגבעון דום וירח בעמק אילון (יהושע י יב), אמר עבדי דמרי לאו זבונתיכו בספרא דאבא, דכתיב משתחויים לי'. ונתפרש יותר בדעת זקנים (לז ט) וז"ל: 'כשאמר לו יהושע לשמש 'שמש בגבעון דום' לא רצה לעמוד, עד דאמר ליה ולא כסף זביניה דאבא את. פירוש, וכי אינך עבדו של יוסף, דכתיב 'והנה השמש והירח ואחד עשר כוכבים משתחויים לי'. ויהושע מזרע יוסף דכתיב 'למטה אפרים הושע בן נון'. מיד ויעמוד השמש. עכ"ל.

שלום לאוהבי תורתך

שו"ת בעניני הפרשה והמועד הרה"ג רבי שלום חזקיה שליט"א

וחקוק על עצמותם כי אין להם הפתח לתשובה שבה' אחרונה הרומז לכנסת ישראל דרך להם ניתן ועל כן לא שייך פושעי

ישראל בגופן שאין להם תקנה דכיון דיש תקנה בתשובה ואפילו פושעי ישראלים מלאים חרטה ואפילו לא שב לגמרי מכל מקום מי שחוטא רק מפני התאוה אי אפשר שלא יתחרט בלב אחר שעבר התאוה והחשק הגם דאינו תשובה גמורה שיגיע למקום שבעלי תשובה עומדין מכל מקום כבר יצא מכלל פושעי ישראל ועל כן לא משכחת לו פושעי ישראל בגופן אלא קרקפתא דלא מנח תפילין שזהו לא מצד התאוה. וא"כ אפשר לומר גם גבי ראובן היה זה רק להצלה מן הפורענות.

תירוץ ד. אט היה להם דיני כ"ג לא חטא ראובן כי בלהה לא השתחררה

בחמודי צבי כתב ליישב דהדברים הם ממנ"פ, דאם היה להם דין ישראל ושפיר עבד ראובן תשובה, היינו משום דהיה חטא, שהרי לכאורה בלהה היתה שפחה, ולא תפסי בה קידושין כדאיתא בקידושין (סו:): וממילא לא היתה אשת אביו, אך בתרגום יונתן כתב (לעיל ל, ד) "ושחררת ליה ית אמתה בלהה ומסרה ליה לאנתו ועל לוותה יעקב", וכל זה מהני רק אם היה להם דין ישראל אבל אם היה להם דיני בן נח לא היה מהני השחרור של רחל.

והיינו שהרי כבר הקשה בשושנת העמקים (כלל ה') לרבא דאמר כל מילתא דאמר רחמנא לא תעביד אי עביד לא מהני, א"כ איך עבד משתחרר והרי אמרה תורה לעולם בהם תעבודו, ומתרץ דילפינן לה לה מאשה וכבר כתבו התוס' בתמורה (ה). דלא שייך אי עביד לא מהני דילפינן ממיתה. וא"כ עבד יליף מאשה ומהני שחרור אף לרבא. וא"כ כל זה רק בישראל ששייך דיני גירושין אבל ב"נ שאין לו כח לגרש אשה ג"כ לא יכול לשחרר עבד, וא"כ אם היה להם דיני ב"נ, בלהה לא השתחררה ולא תפסי בה קידושין וממילא לא עשה ראובן עבירה בבואו עליה, וא"כ כל החטא של ראובן היה רק על הצד שהיה להם דיני ישראל ושפיר עשה תשובה. ועיי"ש שמבאר את כל דברי המדרש.

האם מועילה תשובה בבני נח?

"וישב ראובן אל הבור" (לז, כט)

ובמכירתו לא היה שם, שהגיע יומו לילך ולשמש את אביו. דבר אחר עסוק היה בשקו ובתעניתו על שבלבל יצועי אביו (רש"י) במדרש רבה (בראשית פד, יט) איתא: 'וישב ראובן אל הבור', והיכן היה, רבי אליעזר ורבי יהושע, רבי אליעזר אומר בשקו ותעניתו וכו', אמר לו הקב"ה, מעולם לא חטא אדם לפני ועשה תשובה, ואתה פתחת בתשובה תחילה, חייך שבן בנך עומד ופותח בתשובה תחילה, ואיזה זה, הושע, שנאמר (הושע יד, ב): 'שובה ישראל עד ה' אלקיך', ע"כ.

מבואר, שנתקבלה תשובת ראובן [וכן מצאנו (סוטה ז, ב) שנתקבלה תשובת יהודה כשלא בוש ואמר (להלן לח, כו): 'צדקה ממני']. ויל"ע, למאי דמבואר במדרש תנחומא (פרשת צו אות ה ופרשת האזינו אות ד), שלא ניתנה תשובה אלא לישראל ולא לאומות העולם. כיצד התקבלה תשובתם, להנך הסוברים שלא יצאו האבות מכלל בני נח. [הנה כה"ג יש להקשות במה שמצאנו אצל נח, שבנה את התיבה מאה ועשרים שנה, כדי שיראו בני דורו וישובו בתשובה, וצ"ב כיצד תהני תשובתם. ואי נימא דקודם מתן תורה

נתקבלה נמי תשובת בני נח, ורק לאחר מתן תורה נתחדש דמהני רק תשובת ישראל, עדיין יל"ע מתשובת אנשי נינוה, איך נתקבלה תשובתם, הא תשובה שייכת רק בישראל, ויל"ע בכל זה].

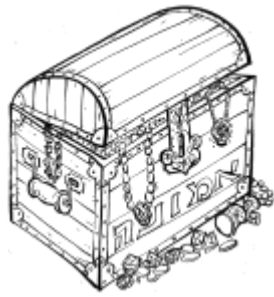
תירוץ א. מכאן ולהלאה תשובה

הנה בקובץ הערות (סי' כ"א אות כ"ד) הביא בשם הגה"צ ר' נפתלי זילברברג זצ"ל מווארשא שאמר, בהא דנתקבלה תשובת אנשי נינוה, אף דמבואר בספרים דבבני נח לא מהני תשובה. דהחידוש שיש בתשובה דעוקרת החטא למפרע, זה לא נאמר רק בישראל ולא בב"נ, אבל מ"מ מכאן ולהבא מיהא, מהניא תשובה גם לב"נ. אלא דכל זה אתי שפיר באנשי נינוה, ובאנשי דור המבול אי היו שבים בתשובה, ועוזבים את חטאם מכאן ולהבא, אך לכאורה בראובן מה מועיל תשובה להבא, דודאי לא היה ס"ד שיעשה זאת עוד פעם, אלא היה צריך לתקן מעשה זה למפרע.

תירוץ ב. מהני להצלה מן הפורענות

ובפוקד עקרים (לר' צדוק הכהן מלובלין, אות ד') כתב דתשובת אנשי נינוה שנתקבלה היינו רק להצלת הפורעניות לפי שעה אבל עון עצמו אין נמחק

מרגליות שאול

חידושים ומכתבים מגדולי הדור | מתוך כתבי הגה"צ רבי שאול מרגליות זצ"ל

ח. מיהו יש להעיר דבקרן אורה הנ"ל מביא שמהתוס' בזבחים ט"ו ב שם משמע דס"ל דלר"ע ביבמות פ' הערל דס"ל ערל הרי הוא כטמא דילפינן איש איש, היינו שערל פסול מחמת שהוי כמו טמא וכיון שטמא פסול בבמה, אף ערל פסול בבמה וא"כ הדרא קושין לדוכתא מ"ט לא א"ל יעקב ערל עתה.

ט. ויש ליישב דהתוס' ינקוט דעשיו נימול בסוף כמ"כ בתנא דבי אליהו פרק כ"ד יעו"ש.

מעלת ברית מילה

כתוב אם לא בריתי יומם ולילה חוקת שמים וארץ לא שמתי ואמרינן על זה בנדרים דף ל"ב בא וראה גודל כוחה של מילה שאלמלא מילה לא נתקיימו שמים וארץ כדכתיב וכו'. בשו"ת רע"א ח"א סימן מ"ב מקשה הא מילה אין נוהגת בלילה וא"כ מהו בריתי בלילה. ומתיר בשם העוללות אפרים דברית מילה היינו שמסירים את הערלה החיצונית ואז יש מילה פנימית מערלת הלב, ועי"ז יכול ללמוד תורה, ולפ"ז פירוש הפסוק הוא כך, אם לא בריתי

היינו מילה שע"ז בא לשערי תורה להגות יומם ולילה וגו' ובעזהש"ת נפל ברעיוני לבאר לפ"ז מש"כ בבית הלוי על התורה פרשת בשלח דהסגולה המיוחדת לישראל להיות כולם כאיש אחד זוכים לה ע"י המילה וז"ל ועם כי אין אתנו יודע עד מה עם כל זה הפסוקים מורים לזה וכן בשכם כשאמרו בני יעקב שימולו כולם אמרו להם והיינו לעם אחד עכ"ל ולפי העוללות אפרים אתי שפיר הטעם לזה דעל ידי המילה זוכה להבין וללמוד תורה ות"ח מרבים שלום בעולם.

עוד יש לבאר למה ע"י ברית יש שלום בעולם שהרמב"ם במורה נבוכים פירש דענין מילה הוי להחליש את כח התאוה המונח באדם ויש פסוק במשלי לתאוה יבקש נפרד ופירש רבינו יונה בשערי תשובה שמי שהוא בעל תאוה נפרד מחבירו כיון שרוצה לבדו ליהנות ולפ"ז א"ש דכיון שהמילה מחליש את התאוה יש פחות פירוד ויש שלום בעולם.

מדוע אברהם אבינו לא

מל בלילה?

הקשו האחרונים [ע' בפנים יפות סוף פרשת לך לך] בהא דפירש"י בפרשת לך לך דאברהם אבינו מל ביום ולא בלילה שלפי

השיטה דמילה שלא בזמנה מותר למול אף בלילה אם כן אברהם אבינו שמל את אנשי ביתו שהיה מילה שלא בזמנה מדוע כתב רש"י שמלן ביום. ונראה לתירץ דמש"כ רש"י ביום ולא בלילה אין פירושו דאסור למול לו היה לילה אלא שלא רצה למול רק ביום שנצטווה דאם ימול בלילה אחר כך יעבור על ביטול עשה כמו שכתב המג"א בסיצן תקס"ח דבמילה שלא בזמנה עובר בכל שעתא על ביטול עשה. ובטל תורה ר"ה דף ו' ע"ב פירש שאין זה בכל רגע אלא שעובר בכל יום שהוא זמן מצוה מחודשת ולפ"ז אתי שפיר דבלילה הוי כבר יום חדש ואז יעבור על ביטול עשה [ומה שלא תירץ כן הפנים יפות משום דלעיל כתב דקודם מתן תורה היה הלילה הולך אחר היום ואם כן בלילה לא היה זמן מצוה מחודשת. מיהו יש להעיר לפי דבריו על מש"כ שם בתירוץ השני דאם אברהם היה מל בלילה יהא זה בליל יום טוב דהרי לדבריו שהלילה הלך אחר היום נמצא דאינו אלא ערב יו"ט ולא יו"ט] ונראה להוכיח מדברי השער הציון סימן תמ"ד סקל"ד שפירש במג"א כל שעתא כפשוטו ודלא כהטל תורה, לפי שדן שם במי שבי"ד ניסן לאחר זמן איסור חמץ שאינו יכול כבר לבטל חמצו ויש לו בן למול מה יקדים דלכאורה כיון שמילה שלא בזמנה חייב למול כל רגע ורגע וגם בחמץ כל רגע עובר בעשה של תשבתו הו"א דשויים קמ"ל דביעור חמץ עדיף עיי"ש ולפי דברי הטל תורה הנ"ל אין אפילו הו"א שמילה שוה כי אינו עובר על מניעת קיום מילה אלא פעם אחת ביום (מעדני אשר).

ברכת מזל טוב למשפחת מרגליות הנכבדה, לרגל אירוסי בנם הבה"ח שמעון נ"י, בחיר ישיבת חכמת התורה, עב"ג לבית רונין מק"ק ביתר עילית. יזכו לבנות בית נאמן בישראל לתפארת המשפחות הרוממות.

עניני ברית מילה

בפסול ערל לעבודה במקדש ובבמה

בפרשה הקודמת פרק כ"ז ל"ד כתיב שעשיו אמר ליצחק ברכני גם אני אבי הרמ"ע מפאנו זצ"ל מקשה מדוע לא אמר עשיו בפשיטות ברוך גם אותי. ותירץ שעשיו נולד אדמוני, והדין הוא שילד שנולד אדום, ה"ז לאות שדמו לא נבלע בו וסכנה למולו, והמתנינו עד שגדל וראו שכך טבעו, כיון שרצו למולו כשגדל סירב ולא הניח למולו, ועכשיו כשביקש את הברכה התבייש לומר ברוך גם אותי שלא רצה להזכיר את המילה אות כיון שמאס במילה, ונמצא לפ"ז שעשיו ערל היה. ומצינו כך בדעת זקנים שם פרק כ"ה כ"ה.

א. יש לעיין דרש"י לעיל פרק כ"ה ל"ב ד"ה הנה, מביא שעשיו אמר מה טיבה של עבודה זו, א"ל כמה אזהרות ועונשים ומיתות תלויים בה כאותה ששינו אלו הן שבמיתה שתויי יין ופרועי ראש, אמר אני הולך למות על ידה וא"כ מה חפץ לי בכך, ולפי הרמ"ע מפאנו הנ"ל מ"ט לא ענה לו יעקב ערל אתה והנך פסול לעבודה כמש"כ בזבחים ט"ו ב'.

ב. והיה אפשר לתירץ שכיון שערל שעבד אינו חייב מיתה כמש"כ רמב"ם בפ"ו מהל' ביאת מקדש ה"ו לכן לא אמר לו זאת. אך עדיין זה לא מתיר דכיון שערל לא ראוי כלל לעבודה ואפי' בלא שתית יין הו"ל להזכיר זאת [ואפשר היה לתירץ שלא א"ל זאת כיון שבידו לתקנו ולמול עצמו, מיהו לשון הרמ"ע מפאנו מורה דמיאס בזה].

ג. ונראה לתירץ דבקרן אורה זבחים טז א ד"ה מה כותב דכיון דילפינן שם כב ב פסולא דערל מקרא דכל ערל בשר לא יבוא אל מקדשי, א"כ הוי פסול רק במקדשי אבל בבמה כשר, וא"כ א"ש שבעשיו זה היה במה וערל כשר ולכן לא הזכיר לו זאת.

ד. ובספר מקור ברוך ח"א סימן ב' כותב בדעת רש"י שערל כשר בבמה, דבזבחים ט"ח ב' איתא זר וסכין מטמאים בבית הבליעה,

וכתב רש"י וה"ה ערל ואונן וכל הפסולין, ואח"ז מקשה הגמ' ונילף מבמה, ומשמע שגם על ערל מקשה הגמ' וכמ"ש רש"י שערל נכלל בזר. ומקשינן שלא יטמאו בבית הבליעה בנמלק העוף ע"י זר או ערל כיון דבבמה עושים זאת לכתחילה, וא"כ רש"י בחומש אזיל לשיטתו בגמ' שערל כשר בבמה.

ה. מיהו יש להעיר על משנ"ת לעיל ברש"י, מרש"י בפרשת לך לך פ"ז א' ד"ה יהיה תמים שכותב ולפי מדרשו התהלך לפני במצות מילה ובדבר הזה תהיה תמים שכל זמן שהערלה בך אתה בעל מום לפני, ובמשך חכמה שם פירש בזה דערל פסול ומחלל עבודה כמו בעל מום. נפ"מ שפסול גם בבמה כמו בעל מום שפוסל בבמה. ולפ"ז הדרא קושין לדוכתיה שכיון שערל פסול בבמה, שהרי פסול משום בעל מום מ"ט לא א"ל יעקב ערל אתה.

ו. ויש ליישב דרש"י בפרשתנו אזיל לפי הפירוש הראשון שהביא בוהיה תמים שזה ציווי להיות שלם בכל הנסיונות, ולפ"ז ליכא ראייה דערל הוי כבעל מום.

ז. עוד יש לתירץ דאפילו א"נ דרש"י בפרשתנו אזיל כמדרש הנ"ל על והיה תמים שערל הוי כבעל מום, נמי ל"ק כנ"ל, דיש לומר דכל דבריו הוי בקרבנות ישראל שבעל מום פסול, אבל בקרבנות בן נח שמקריבים בבמה בהמות בעלי מומים ה"ה יכול להיות המקריב בעל מום כמש"כ בספר שלמי יוסף זבחים קט"ז א' הרב נחום כהן שליט"א. ולפ"ז א"ש דרש"י בע"ז ג' א' ונ"א א' פי' שהאבות היו להם דין של בן נח, וא"כ כאן שבעל מום כשר לקרבן, ה"נ אם העובד בעל מום כשר.

שביבי חיים

וארטים נפלאים לפרשת השבוע מתוך שיעורו של הרה"ג רבי חיים אייזנבאך שליט"א
ניתן לשמוע את השיעור [בליל שישי] בקו השיעורים הקצרים, שמספרו: 072-380-9143
לפרשת וישב

י. בהנ"ל. אע"פ שיש חוץ מח'.

הפסוקים גם את הפסוק "היא מוצאת" (ל"ח, כ"ה), אך כידוע למדקדקים שבקריאה צריך לחבר פסוק זה לפסוק שקודם לו, שזה "ויאמר יהודה הוציאוה ותשרף היא מוצאת", בשביל לחבר שם ה', ונשאר ח' פסוקים שאינם פותחים בו'.

יא. "וישנאו אותו ולא יכלו דברו לשלום" (ט"ז, ד') משום שלא יכלו דברו לשלום, לכן שנאו אותו, שאם היו מדברים עמו, היו מוצאים דרך לחזור לאהבה ואחווה. וזה יסוד של כל מחלוקת, שלא מדברים ברור, כי אם מדברים, נוכחים לדעת שכל המחלוקת תלויה על בלימה, ויסודותיה הבל וריק (ר' יהונתן אייבשיץ).

סיפורים לחנוכה

* אצל ר' יוחנן מטולנא היה עבודת הדלקת הנרות גדולה מאד, ופעם אחת אחרי שהדליק את הנרות עבר שם ילד קטן והפיל את הנרות, והחסידיים שם חששו איך תהיה תגובתו, אך הוא מקום לכעוס אמר לילד שיש לו הכרת הטוב על זה שזיכה אותו לקיים הלכה שמעולם לא קיים, וזה "כבתה אין זקוק לה", שעכשיו אינו זקוק לנרות, וכך הניח, ג"כ דעת החסידיים.

* ר' נחומקה מהורודנא איחר פעם אחת להדליק הנרות משום שאשתו איחרת לבוא בזמן ההדלקה, ואמר שהרי יש הלכה שנת שבת קודם לנר חנוכה משום שלום בית, א"כ שלום בית יותר חשוב, ולכן המתין עד בואה ואז הדליק.

וארטים לחנוכה

א. בקושיית הבית יוסף מדוע ישנם ח' ימי חנוכה, ולא רק ז'. י"ל שכיון שהיוונים גזרו גזירות, שבת, חודש, מילה, עשו את ימי החנוכה באופן שיזכרו את ג' הגזירות, דהיינו שיש שבת בא' מימי החנוכה, וגם יש ר"ח, ובשביל לזכור את המילה, עשו שיהיה ח' ימים.

ב. עוד תי' על קו' הב"י, שהרי יש חילוק בין נרות שדולקות בחוץ במקום שיש רוח למדליק בתוך מקום שאין רוח, שמקום שיש בו רוח, הנרות שואבות יותר שמן מפני שהרוח רוצה

לכבותה, ואז הנר נלחם להשאר ושואב יותר שמן, וא"כ כאשר הדליקו את נרות המנורה זה היה בחוץ כמו שאומרים בעל הניסים, "והדליקו נרות בחצרות קדשיך", א"כ הנרות שאבו יותר שמן מהרגיל. וא"כ כאשר הדליקו את נרות המנורה זה היה בחוץ כמו שאומרים בעל הניסים, "והדליקו נרות בחצרות קדשיך", א"כ הנרות שאבו יותר שמן מהרגיל, וא"כ גם ביום הראשון היה נס שדלק כל הלילה, אע"פ שהיה שם שמן רק של לילה רגיל, בתוך ההיכל.

ג. ישנם שני מצוות לפרסום נס, א' נר חנוכה, ב' ד' כוסות, ויש להבין מה שונה נר חנוכה שזה בנר איש וביתו, ובד' כוסות, כל אחד צריך לשתות. ויש לומר, שבנר זה נר לאחד נר למאה, ואצל כוס אין דבר כזה כוס לאחד, כוס למאה.

ד. הטעם דאכילת סופגניות בחנוכה אמר ר' שלמה זלמן אויערבאך זצ"ל, שכיון שנס החנוכה היה חנוכת המזבח, וגם נס בשמן, אזי כדי להזכיר את שניהם אפשר במאכל זה, שיש אחריו ברכת "על המחיה" שמוזכר שם "רחם וכו' על מזבחך" (שאינו נאמר בברהמ"ז), וגם שזה מאכל של שמן. (וע"ד צחות אפשר להוסיף עוד טעם, שכיון שהיוונים דאגו לפיתוח הגוף, ומאכל

א. "והבורר ריק אין בו מים" (ל"ז, כ"ד) למדו חז"ל מים אין בו, אבל נחשים ועקרבים יש בו. ויש להבין א"כ מדוע נקרא בורר ריק, הלא אינו ריק. תי' ר' דוד פוברסקי זצ"ל, שלענין בורר, הדבר שצריך למלאותו זה מים, וכאשר אין המים ממלאים אותו אלא דברים אחרים, זה נחשב לבורר ריק, כן הדבר אצל כל אחד מישראל, הראש צריך להיות מלא בתורה הקדושה, ואם אין שם תורה אלא דברים אחרים זה נחשב לראש ריק.

ב. "מה החלום הזה אשר חלמת הבא נבא" (ל"ז, י') ופירש"י שהרי רחל כבר מתה, ופירושו מדוקדק ג"כ באותיות הפסוק "אשר חל-מת הבא" [רחל מתה].

ג. "וגמליהם נושאים נכאת וצרי ולוט" (ל"ז, כ"ה) יש כאן יסוד גדול לחיי איש הישראלי, שהרי לכאורה מה אכפת ליוסף איזה דברים הם נושאים, והרי הוא יורד כעת למצרים, אלא יש כאן יסוד שכאשר נגזר עונש על אדם

הוא יקבל בדיוק מה שנגזר עליו ולא יסבול יותר מהנגזר (ר' חיים שמואלביץ).

ד. "ועשה לו כתונת פסים" (ל"ז, ג') בגמ' שבת [י:] מובא שזה שקל ב' סלעים מילת, ואפשר לבאר בדרך צחות מדוע היה ב' סלעים, שהרי הגמ' במגילה [יח.] אומרת שלקנות את הדיבור עולה סלע, ואת השתיקה עולה שתי סלעים, ורמז יעקב ליוסף, שיאחוז בשתיקה ולא יספר על אחיו רעה, ולא יספר לאחיו את החלומות, ויחסוך שלא תבוא עליו רעה [שערי שמחה].

ה. "לך נא ראה את שלום אחיך וגו' והשיבנו דבר, (ל"ז, י"ד) קשה, איך שלח יעקב את יוסף לאחים, והלא ידע שהם שונאים אותו. ועוד יש להבין מדוע אמר לו שישב לו דבר, והלא זה פשוט שאם שלחו לראות את שלום האחים, זה בשביל שיגיד לו.

הרי"ף בפסחים [ח:] אומר, שמה שהגמ' אומרת שבמקום סכנה אפשר שאפי' שליח מצוה ינזק, זה דוקא בחזרתו, אבל בשעת ההליכה למצוה, לא ינזק, ולכן ציוה יעקב את יוסף שישב לו, כדי שיהיה עדיין שליח, וע"י זה לא ינזק (ר' יהונתן אייבשיץ).

ו. בהנ"ל. והנה באמת יוסף ניזוק, והלא שלוחי מצוה אינם ניזוקים. וי"ל שהשבטים אכן ידעו שיוסף יבא בשליחות אביו, ולא יוכל להנזק כי הוא שליח מצוה, לכן הלכו משכם לדותן, שהרי יעקב שלח את יוסף לשכם, ולדותן לא היתה השליחות, וא"כ אינו שליח מצוה, וע"י כך ניזוק (ע"פ דברי אברהם).

ז. "והבורר ריק אין בו מים" (ל"ז, כ"ד) דרשו חז"ל אבל יש בו נחשים ועקרבים, הנה זה שלא היה מים בבור זה שבח עבור הבור, שע"י כך לא טבע יוסף, וזה כתבה התורה להדיא, ומה שהיו בבור נחשים ועקרבים, זה היה חסרון לבור, שהרי יכולים להזיק ליוסף, וזה רק מדויק מהפסוק. ואם כך הקפידה התורה על כבוד בור שלא לכתוב להדיא חסרונו, כ"ש שכאשר אדם מדבר על חבירו, אזי שבחים אפשר לומר להדיא, אך כאשר נאלץ להגיד גנותו, שיאמר רק ע"י רמז (אזנים לתורה).

ח. "וימאן" (ל"ט, ח') בשלשלת. בגמ' יומא [לה:] מסופר שאשת פוטיפר איימה על יוסף בג' איומים, א' שתאסור אותו בבית האסורין, ב' שתכפוף קומתו, ג' שתסמא עיניו, ואמר לה "ה' מתיר אסורים זוקף כפופים פוקח עורים". וזהו טעם שלשלת, שמיאן לה בג' פעמים.

ט. במדרש לקח טוב אומר, שפרשה זו כל הפסוקים מתחילין באות ו' חוץ מח' פסוקים, לרמז על המילה שניתנה ביום השמיני.

זה אינו כ"כ בריא [בלשון המעטה], לכן אוכלים אותו, להוציא ממה שרצו היוונים).

ה. בחצר חסידות גור, יש הנהגה שעושים סעודות גדולות, ותמה ר' יושע בער באזני הבית ישראל שהרי בשו"ע מוזכר שמרבין קצת בסעודה, ומה הסעודות הגדולות האלו. וענה לו הבית ישראל, שכיון שהוא מחנך שצריך להתרחק מקצת עבירה משום שגם זה חמור עד מאוד, א"כ מדה טובה מרובה, וסעודה קצת גם צריך להיות גדולה.

ו. בסוף פרשת מקץ מובא בחומשים שמניין הפסוקים קמ"ו, והתיבות אלפים כ"ה, בשונה מכל הפרשיות שיש רק מניין הפסוקים. וביאר ע"כ הגר"א

הארץ הבטחון

בדרכי קניית הבטחון □ לעילוי נשמת רבי יעקב ב"ר מימון זצ"ל □ בהוצאת 'קול האמונה'

מסיפר זאת מיודעינו לחבריו, השאלה הראשונה ש"ירו" לעברו היתה:

"לקחת מהגביר את הכתובת שלו"??? ענה אותו אברך בתמיהה: "וכי אני ביקשתי ממנו משהו,

בקשתי רק מהבורא עולם, מהשי"ת, לא מהגביר, ולצורך מה לי לקחת את הכתובת"???

גודל ההשפעה הישירה שזוכה לה בעל הבטחון

קצת נבוא ללמוד מתוך המקורות, את גודל ההשפעה הישירה שזוכה לה בעל הבטחון. אבל לפני שנמשיך, –הערה קצרה- מה שיובא כאן הוא ממש בגדר "טעימה קלה" של הדברים, ענין זה הוא מפורש באריכות ובפרוטרוט במאות ספרים מכל הגוונים, ספרי המוסר, המחשבה, החסידות, חוץ ממה שמבואר בחז"ל ומפורש בפסוקי התנ"ך למאות, אז אל תחשבו שזה "רק" זה...

בכל דברי חז"ל, בפסוקי הנביאים, התהילים, חוזר באופן ברור ובהיר המסר,

ככל שתאמין, ותבטח, ותקוה, ותצפה, לכתובת הנכונה, היחידה, כך תזכה אכן לעינא פקיא, השגחה פרטית באופן מיוחד, וריבוי ברכה, שמירה, שפע, וכל טוב אמיתי!

ילקוט שמעוני תהלים רמז תשיד:

בְּךָ ה' חֲסִיתִי אֵל אֲבוֹשָׁה לְעוֹלָם
בְּצַדִּיקְךָ פִּלְטָנִי (תהלים לא, ב)
אתה מוצא שכל מי שבוטח בהקב"ה הוא מצילו, שנאמר יבטח בשם ה' וישען באלהיו, תדע לך שכן הוא חנניה מישאל ועזריה שבטחו בו הציל אותם, וכן אתה מוצא בדניאל שהצילו מן

הבור. אמר דוד הואיל וכן הוא שכל מי שבוטח בך אתה מצילו בך ה' חסיתי, וכה"א ישראל נושע בה' תשועת עולמים לא תבושו ולא תכלמו, אף בך ה' חסיתי אל אבושה.

מדרש תהלים מזמור קמו:

רצונכם פרקליט שהוא עומד לעולם, בטחו בו בכל עת, ואתם עומדים, שנאמר אשרי שאל יעקב בעזרו וגו',

אם אתם יודעים במי אתם בוטחים, במי שעשה שמים וארץ, משמתחתי את השמים, והרקעתי את הארץ, שמא זזו ממקומן, כך מי שהוא בוטח בי אין שכרו פוסק לעולם, לכך נאמר אשרי שאל יעקב בעזרו וגו', מה כתיב אחריו, עושה שמים וארץ וגו',

רבינו בחיי שמות פרשת בא פרק יב פסוק יג:

וראיתי את הדם ופסחתי עליכם. אין הדם מונע הנגף ולא מניעתו מביא הנגף, אבל למדך הכתוב כי מי שהאמין בהקב"ה אמונה שלמה ותלה בו בטחונו ולא חשש לאימת פרעה וגזרתו וזבח בפרהסיא תועבת מצרים ונתן מדם הפסח על המזוזות ועל המשקוף הרי זה צדיק ובטח בהקב"ה, ראוי הוא שיגין עליו מן הנגף והמשחית.

מעשה מאלף, שסיפר הגר"א בידרמן שליט"א

במעשה זה נלמד, נבין ו"נתחבר" לתובנה שצריכים להכניס לנו לתוך הראש, לתוך הלב, לתוככי פנימיותינו, בכל מה שקשור לבטחון, לתפלה ולהשתדלות.

היה זה בפרוס חג הפסח, בביתו של אברך, בעל משפחה ברוכת ילדים בלע"ה, כ"י, הדוחק היה מנת חלקו, ולקראת חג הפסח, עם צרכי החג המרובים, בפרט למהדרים במצוות, עם צרכים שונים ש"נספחים" לערב פסח, לביגוד חדש למי שבקשתו במשך החורף נדחתה ל"ערב פסח"... נעליים שכבר אינם ראויים לשימוש, ובקיצור, "לעשות פסח".

האברך שעשה חשבון ראה כי "אין מצב" שפסח יגיע ובכיסו אין פרוטה לפורטה, והוא חייב לעשות משהו, התעטף במעילו ויצא אל בית הכנסת הקרוב.

שם, פתח את סגור ליבו, לפני מי שאמר והיה העולם, צעק ובכה, התחנן וזעק, ביקש ופילל, עורר את רחמיו המרובים של השי"ת, ועורר את רחמיו של רבי פלוני הגביר מחו"ל ששמע והקשיב לקול תחנוניו של אותו אברך.

משסיים הלה, סימן לו אותו רבי פלוני, ואמר לו "אני נמצא כעת במלון פלוני, חדר --- כשתוכל, תעלה אלי, ואכן, כשסיים הלה את תחנוניו, את בקשותיו ותפילותיו, עלה למלון פלוני, לחדרו של אותו גביר, ושוחח עימו על מצבו הכלכלי, והדוחק בו הוא שרוי לקראת חג הפסח.

מהו הסכום הדרוש לך לעשות פסח? שאלו הגביר. בין שלש לארבע אלף דולר...

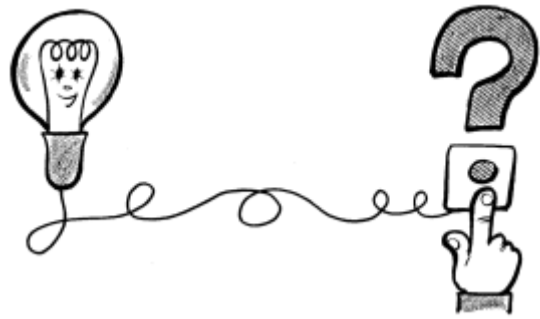
קיבלת! הוציא את הפנקס, רשם את הסכום, ומסרו לידי האברך.

זהו חלקו הראשון של הסיפור, להבין, ולדעת שהפתרון אינו טמון באיזו מאפיית מצות, או טחינת קמח, שעות נוספות או השקעות מפוקפקות בנדל"ן ברחבי העולם, הפתרון קרוב מכל קרוב, נגיש בכל שעה, אין בו "לא זמין כרגע"... אף פעם לא תשמע "אנא התקשרו במועד מאוחר יותר"... אך מסר עוצמתי נוסף נמצא בחלקו השני של הסיפור.

מסיפר זאת מיודעינו לחבריו, השאלה הראשונה ש"ירו" לעברו היתה: נו, ולקחת את הכתובת שלו??? ענה אותו אברך, בתמיהה: וכי אני ביקשתי ממנו משהו, בקשתי רק מהבורא עולם, מהשי"ת, לא מהגביר, ולצורך מה לי לקחת את הכתובת???

זוהי אמונה, וזהו בטחון. התפללתי, והשי"ת הושיעני, נכון היה כאן תזמון מופלא, אבל השי"ת הוא זה שענה לי, ואין סיבה לבקש מהגביר את כתובתו, כי יש רק כתובת אחת.

מחודדים בפיך

חידון לשולחן השבת על פרשת השבוע, לפי סדר הא-ב-ג הרה"ג רבי מנחם אלינגר שליט"א

חידון לפרשת וישב

- א. לא רצה ליבם, ומת (לח, ט-י)
- ב. שם שמו את יוסף (לט, כ)
- ג. עץ בעל שריגים (מ, י)
- ד. דיבור (לז, ב) בו טבלו הכתונת (לז, לא)
- ה. אמרו איש לאחיו, בראותם את יוסף (לז, יט)

- ו. מילה בטעם נדיר (לט, ח)
- ז. נקרא על שם השני (לח, ל)
- ח. חבירו של יהודה (לח, יב)

אודות הקובץ וזכויות יוצרים

קובץ זה יוצא לאור בס"ד מדי שבוע, ומופץ בעיקר בדוא"ל, ובו ח"י מדורים:

מדורי הפרשה:

- א. מדור 'פניני פרשת השבוע', מאת מגיד השיעור הרה"ג רבי אשר קובלסקי שליט"א [מתוך הספר 'פניני פרשת השבוע' ב' חלקים].
- ב. מדור 'שמחת התורה', ובו שו"ת בעניני הפרשה, מתוך כתבי הרה"ג רבי יהודה שמחה סטורץ שליט"א.
- ג. מדור 'שלום לאוהבי תורתך', ובו שו"ת נוסף בעניני הפרשה, מתוך כתבי הרה"ג רבי שלום חזקיה שליט"א.
- ד. מדור 'ליקוטים וסיפורים נפלאים', בעריכת הרה"ג רבי ברוך רובין שליט"א.
- ה. מדור 'סיפור ושאלה בצידו', לעורר את בני המשפחה ללימוד הפרשה עם פירוש רש"י, מתוך העלון 'האיחוד בחידוד'. פתרון החידה יובא בשבוע שלאחר מכן.
- ו. מדור 'מחודדים בפיך', ובו חידות לפרשת השבוע לפי סדר הא-ב-ג, מאת הרה"ג רבי מנחם אלינגר שליט"א.

ז. מדור 'שביבי חיים', ובו וארטים נפלאים לפרשת השבוע, מאת הרה"ג רבי חיים אייזנבאך שליט"א.

מדורי ההלכה והעיון:

- ח. מדור 'מתיקות התורה', ובו חידודי הלכה ועובדות הלכתיות, משולחנו של הגאון הגדול רבי יצחק זילברשטיין שליט"א [מלוקטים מתוך סדרת הספרים 'חשוקי חמד' בהסכמתו].
- ט. מדור 'אוצר היסודות והחקירות', ובו חקירות ויסודות מרבותינו ראשי הישיבות, ושאר מעתיקי השמועה, מסודרים לפי סדר האב. מתוך הספר 'דרישה וחקירה' [ניתן להשיג בחנויות הספרים המובחרות, הפצה ראשית: 'יפה נוף'].

י. מדור 'אורות אילת השחר', ובו עובדות והנהגות ותשובות ממרן בעל אילת השחר זצוק"ל [מהספר 'כאיל תערוג' ועוד].

יא. מדור 'תשובות שר התורה', והוא שו"ת ממרן שר התורה רבינו חיים קניבסקי שליט"א, מתוך סדרת הספרים 'מועדי הגר"ח', בעריכת הרה"ג רבי מתתיהו גבאי שליט"א. באדיבות מכון גס אני אודך, בראשות הרה"ג רבי גמליאל רבינוביץ שליט"א.

יב. מדור 'מרגליות שאול', ובו חידושים והתכתבויות מגדולי הדור, מכתבי הרה"ג רבי שאול מרגליות זצ"ל. ישר כח לבני משפחתו שיבדלחט"א, ולרה"ג רבי מרדכי שמחה ברנט שליט"א.

- ט. עליהם היה פוטיפר ממונה (לט א)
- י. להם נמכר יוסף (לז, כח)
- כ. בגד יוסף (לז, ג)
- ל. יעקב אמר ליוסף (לז, יד)
- מ. אוספים תבואה (לז, ז)

- ג. כינוס בשמים (לז, כה)
- ס. אומנותם של אותם מדינים (לז, כח)
- ע. אדם רע (לח, ז)
- פ. התוספת בבגדו של יוסף (לז, ג)
- צ. מסמני הקטורת (לז, כה)
- ק. נעמדת (לז, ז)
- ר. הציל את יוסף ממות (לז, כב)
- ש. לשם שלח יעקב את יוסף (לז, יג)
- ת. יסתובבו- בלשון נקבה (לז, ז)

יג. מדור 'המעיר לארץ', ובו הערות והארות מרבנן ותלמידיהן [נא לכתוב בשפה ברורה ונעימה. המעונין בעילום שם לא יחתום שמו בסוף ההערה]. מדורים שונים:

יד. מדור 'מתיקות שבת הארץ', דרשות, פנינים, משלים וסיפורים, בעניני השמיטה, מתוך סדרת הספרים הנפלאה 'ומתוק האור', מאוצרו הגדול של הרה"ג רבי שלמה לוינשטיין שליט"א.

טו. מדור 'שתולים בבית ה', ובו טיפ בנושאי חינוך, מהרה"ג רבי יחיאל פליסקין שליט"א.

טז. מדור 'נפלאים מעשיך', ובו עובדות נפלאות ומחזקות, בתורה ויראת שמים, בדרך כלל מהרה"ג רבי שלמה קולדצקי שליט"א.

יז. מדור 'הארת הבטחון', ליקוט נפלא בענין רוממות התורה וברכותיה, בהוצאת 'קול האמונה'. לפרטים נוספים: 0795422643@gmail.com

יח. מדור 'כבוד שמים', סיפורים ודברי חיזוק בענין כבוד בית הכנסת ובית המדרש ובמעלת עניית הקדיש, שנערכו מדרשותיו של מגיד המישרים, הרה"ג רבי מאיר מיכאל גרינוואלד שליט"א. ניתן להשיג הספרים בביתו, רחוב הרב הרצוג 39 בית שמש. ובפלאפון: 0527614146. וכן בקרית ספר רחוב אוה"ח 25/4 ובפלאפון: 0533197613.

הקובץ מעוטר באיורי המאייר התורני הנודע הרב יוני גרשטיין שליט"א, תשואות חן לו.

© כל הזכויות שמורות לעורך, ולשאר המחברים לפי הענין. אסור להעתיק חלקים מקובץ זה ללא רשות מפורשת בכתב [ניתן להעתיק הקובץ בשלימותו].

הקובץ לעילוי נשמת

מרן רשכבה"ג רבי אהרן יהודה ליב שטינמן ב"ר נח צבי זצ"ל □ מו"ר הגאון רבי אברהם סטפנסקי ב"ר מיכאל זצ"ל □ הרה"ג ר' שאול חיים דב מרגליות ב"ר ישראל שלמה פייבל זצ"ל □ הרה"ג ר' משה רייך ב"ר לייב זצ"ל □ סבי הרה"ג ר' דב יצחק הכהן לינטופ ב"ר שמואל פרץ זצ"ל □ סבתי מרת יוכבד ע"ה ב"ר אריה זצ"ל □ סבי הרה"ג ר' אהרן דוד הכהן מלאכי ב"ר חיים יצחק זצ"ל □ סבתי מרת רבקה ע"ה ב"ר אברהם יששכר זצ"ל □ סבי הרה"ג ר' יעקב אריה הלוי הורן ב"ר שלום זצ"ל □ סבתי מרת מרים ע"ה ב"ר משה זצ"ל □ סבי הרה"ג ר' עמנואל פילץ ב"ר יצחק מרדכי זצ"ל □ סבתי מרת מלכה פילץ ע"ה ב"ר אברהם זצ"ל □ מרת אינא רבקה ולדנברג ע"ה ב"ר משה זצ"ל □ הרבנית רחל גנס ע"ה בת הר"ר יוסף זצ"ל □ הרה"ג ר' משה מונק ב"ר אליקים ישראל זצ"ל □ מרת אלישבע מונק ע"ה ב"ר נפתלי הלוי זצ"ל □ מרת רחמה צפורה שושנה דוידוביץ ע"ה, ב"ר אלכסנדר זושא זצ"ל □ מרת רבקה בת דניאל ומלכה ע"ה.